

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Laibacher Diocesanblatt.

Št. XI.

Vsebina: 55. Epistola Leonis Papae XIII. ad Coptos. — 56. Decretum generale Commemorationum in Vesperis. — 57. Decretum generale Octavarum in Quadragesima. — 58. Quaestiones pro conferentiis pastoralibus anni 1896. — 59. Kirchlicher oder Communal-Friedhof? — 60. Ministerial-Verordnung, betreffend die Einziehung der Silbermünzen zu 10 und 5 kr. österr. W. — 61. Konkursni razpis. — 62. Škofijska kronika.

1895.

55.

Sanctissimi Domini nostri Leonis Divina Providentia Papae XIII. Epistola Apostolica ad Coptos.

LEO PP. XIII.

Salutem et Pacem in Domino.

Unitatis christianae propositum, instaurandae per Orientem vel affirmandae, vix Nos Patriarchis illarum gentium in consilium accitis, aggressi eramus, quum ab isto catholicorum Clero accepimus litteras obsequio in Nos et obsecratione referas. Eas paulo post alterae subsecutae sunt, similem filiorum pietatem spirantes similiterque supplices, ab optimatibus nationis vestrae communiter datae: quae pariter atque illae acciderunt iucundae ut intimam erga vos animi caritatem permoverint. Hoc autem eo vel magis factum, quia ex utrisque luculenter testatum vidimus singulare, quo ardetis, studium reconciliationis salutisquae iuvandae vestrorum civium, quos a gratia sua iam pridem Apostolica Sedes dolet seiunctos. Dignus plane est professione catholica animus iste vester, dignus vera Christi fraternitate. Neque Nos cunctati profecto sumus ad postulata quae detulistis peculiare quasdam

cogitationes convertere; rescribere tamen ad vos consulto in hoc tempus distulimus. Visum est enim rationibus vestris id fore utilius, si mentem Nostram pleniore licuisset modo patefacere, simulque cum quaesito paternae curae solatio, nonnihil vobis hortationis apostolicae impertire.

Inclitae ecclesiae gentiquae vestrae maxima Nos benevolentia, nec vos opinio fallit, omnino favemus, nihil habentes potius, quam ut afflictas eius res praesenti ope erigamus. — Siquidem, a religionis inde primordiis, arctissima et praeclara necessitudinis vincula intercesserunt Romanam inter et Alexandrinam ecclesiam. Hanc ipse apostolorum Princeps per Marcum discipulum et interpretem suum condendam regendamque curavit, futuram non uno nomine eximiam. Nec quisquam ignorat quam digne eam tenuerint viri sanctimonia et sapientia insignes, in his Dionysius, Petrus martyr,

Athanasius, Cyrillus; qui, ex praeconio sancti Caelestini I. semper defensores catholici dogmatis extiterunt,¹⁾ et quorum summa cum Pontifice romano consensio auctoritatisque eius par observantia multis factis elucet. Fuit etiam apud cathedram Marci Schola electae doctrinae late nobilissima; in qua iam tum patuit quid disciplinae humanae utiliter possint ad veritatem divinam sive illustrandam sive tuendam, prudenti iudicio advocatae. Sed clarior praeterea laus ecclesiae vestrae, specimina excellentis virtutis protulisse; in omnemque posteritatem manabit eorum memoria qui desertas Aegypti solitudines in domicilia evangelicae perfectionis, magni Antonii instituto admirabili commutarunt. Infesta catholicae unitati succedere tempora, eaque diu Alexandrinae quoque ecclesiae calamitosa: non defuere tamen ex ipsa qui argumenta ederent non obscura pristinae repetendae romanae fidei et communionis. Illud quidem commemorabile sub exitum magni Concilii Florentini, cum Eugenius IV. decessor Noster, splendidâ Coptorum atque Aethiopum legatione admissa, Alexandrinam sedem addictasque gentes Sedi Apostolicae reconciliavit, magnâ Ecclesiae laetitia. Atque utinam integra apud eas omnes permansisset concordia pacta, neque alienationis causae rursus acerbae incidissent. Nihilo tamen minus eodem providentiae caritatisque studio romani Pontifices in discordes filios constiterunt affecti: vosque ipsi nomina potissimum Pii IV., Gregorii XIII., Innocentii XI. et XII., Clementis XI. itemque XII., Benedicti XIV., Pii VII., in litteris vestris recoluistis grato animo et memori.

Ad Nos quod attinet, iucundum enimvero est, penitus vobis haerere in animis, ut religiose declarastis, eas de rebus vestris curas quas ab initio pontificatus suscepimus, multoque est iucundius nosse quam fidei eisdem curis voluntate et opera respondere nitamini. Id enim in primis est a Nobis consultum, ut aptum haberetis praesidium ab Alumnis Societatis Iesu: qui vobis adsunt quum sacrarum expeditionum muneribus, tum puerilis aetatis institutione, in eoque praecipue ut bonae indolis adolentes rite ad clericatum educant. Mandatu pariter Nostro, istuc deinde advecti sunt Missio-

nales Africani Lugdunenses, homines apostolici, qui adhuc apud vos, in inferiore praesertim Aegypto, versantur. Egregiam autem eorum operam largeque fructuosam aequum est vos, ut facitis, collaudare, atque ex eo de resurgenti ecclesiae vestrae gloria, in tempus haud ita longinquum, optime augurari. Id ipsum adeo Nostram auget expectationem acutique instantiam, ut nuper etiam aliquid rogationi vestrae concedendum libentissime censuerimus. Episcopum namque habetis a Nobis datum, popularem vestrum; virum, ut aetatem, sic doctrina florentem, consilio, exemplo; qui nullis profecto nec vigiliis, nec laboribus parcat in vestram omnium salutem. Nobisque laetabilis vere fuit ampla ea significatio honoris, qua ipsum, prout novissimae nuntiaverunt litterae vestrae, uno vos animo auspiciantem dignitatis munia exceperitis, debita simul obtemperationis partes sancte polliciti. — Sed plura deinceps et maiora posse Nos efficere causâ vestra. valde confidimus, favente Deo vobisque omni conspirantibus ope et pietate. Atque id vos primum curare studiosissime oportet, quemadmodum *depositum fidei* caute inviolateque custodiatis: nec enim vos fugit de bono agi omnium praestantissimo, eoque malis artibus fallacisque quorundam hominum istuc peregre commeantium nimis multum obnoxio. Et quoniam ad rectam fidei custodiam plurimum sane interest quali disciplinae ratione animi a teneris imbuantur, eam ideo velle ab omni erroris periculo incolumem, atque adeo ministram religionis et probitatis, scholis multiplicatis optimis, enixe contendite. Qua in re tam gravi, a Nobis etiam bona vos habere volumus adiumenta. — Ista vero, quae commendavimus, non ita, ut opus est, benevertent, nisi accesserint christianae virtutis pietatisque exercitationes, ab illis maxime qui maiores natu, qui loco clariores: proinde agite, huc etiam pro virili parte alacriorem diligentiam conferte, *in omni opere bono fructificantes, et crescentes in scientia Dei.*¹⁾ Sacerdotum quidem copia, pro locorum atque hominum opportunitatibus, in desiderio est: attamen in hanc spem nonnulli ex vestra ipsa iuventute iam probe succrescunt. Qui si utrâque ornentur laude et doctrinae sanae et vitae integerrimae, si religionis catholicae ardore

¹⁾ Ep. ad S. Cyrillum Alex. n. 1.

¹⁾ Coloss. I. 10

et vera caritate patriae ducantur, laeta sane erunt vobis incrementa allaturi, ac subinde laetiora, aliis pluribus ad sacerdotium incitatis exemplo. Neque id minus curandum sperandumque est de virginibus sacris, educationi deditis puellari; quae floreat in tutela Catharinae vestrae, sapientis virginis et invictae. — Unum videtur reliquum, in quo vos peramanter hortemur; hoc est ut animorum conjunctionem diligere atque colere ne cessetis. Et clerici inter se et inter se laici homines quantâ maxima fieri possit sentiendi agendique convenient similitudine: utrumque vero ordinem copulatum et obstrictum teneant *vinculum perfectionis*, caritas Christi. Quae documenta ut eo amplius in animis valeant, libet compellare vos eodem pastoralis studio quo maiores vestros beatus Cyrillus e patriarchali throno alloquebatur: ¹⁾ *Imitemur, dilectissimi et caelestis vocationis participes, imitemur, pro sua cuiusque facultate, ducem nostrae salutis et consummatorem Iesum. Amplectamur eam, quae in altum evexit, animi demissionem, et caritatem, quae nos Deo coniungit, et erga divina mysteria sinceram fidem. Divisionem fugite, vitae discordiam . . . mutua vos caritate fovete; Christum audite edicentem: In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* ²⁾ — Inter multiplices autem fructus eiusdem concordissimae caritatis, singularis quidam inest in eo, quod vestri qui de religione dissident cives, tali exemplo commoti propensius adducantur ut catholicam vobiscum communionem expetent et requirant. Cuius rei eventum quum merito vos tantopere exoptetis, eundem ipsi urgeatis velimus, et apud eos omnibus christianae humanitatis officiis, et sanctis apud Deum precibus; id quod a Nobis vel proxime est catholicis universis indictum.

Hoc loco sentit maxime animus ac testari gestit sollicitae caritatis vim, qua vos, quotquot cooptico estis ritu a Nobis disiuncti, vos ad unum omnes, prosequimur cupimusque *in visceribus Iesu Christi*. ³⁾ Sinite, fratres et filios dulci vos desiderio appellemus; sinite alamus spem quam de reditu vestro non tenuem exhibetis. Comperta quippe est

vestra in Nos ac nostros benevolens gratia; aequae ac mens pia, qua factum commiserantes patrum, tempora illa, sanctitatis fecunda et gloriae, saepius revocatis. Idque fiduciam addit quod complures ad hanc Petri Cathedram, tamquam ad arcem veritatis et salutis perfugium, non sine ardore respicitis, nihil fere iam dubitantes ad optima erga ipsam consilia inclinare. — Consilia eiusmodi, rectis animis auctore divino Spiritu iniecta, ut studiose Nos complexi antehac sumus, sic incensa magis magisque voluntate complectimur. Deoque misericordiae votis maximis commendamus. Quidquid autem possit ex Nobismetipsis ad ea perficienda conducere, id Nos, certissimum habetote, non modo nulla in parte desiderari patiemur, sed ultro abundeque pro conscientiae officio praestabimus. Nempe plenam prudentiae et benignitatis rationem quam in eadem re adhibuit Benedictus XIV., Decessor illustris beneque de natione vestra promeritus, deliberatum Nobis est imitari, qui multa peropportune constituit, auctoritatem temperans indulgentia. *Ex hac porro indulgentia, similiter Nos ut est ille professus, uberem in dies spiritualium gaudiorum messem expectamus, lucrum scilicet animarum ad gremium Ecclesiae redeuntium: probe enim intelligent, Nos pastorem Iesu Christi vicem in terris tenentes, tantum quaerere et salvum velle quod perierat: ovesque inventas, non virga timoris, sed officio caritatis ad ovile congregare.* ¹⁾ — Cor Nostrum ita patet ad vos: et quoniam alia nulla nos movet ad hortandum causa, nisi caritas Christi Iesu, in suam vos haereditatem vocantis, eadem vos ad respondendum moveat impellatque obsecramus.

Quae quum ita sint, si unitatis catholicae studia toto Aegypto quotidie invalescant, quique coepere boni fructus, uberius consequantur, tum vero poterit Alexandrina ecclesia, quod vos percipere significatis, ad praesentiam veteris prosperitatis fidenter niti; poterit iusta sibi et beneficia et ornamenta a romana Ecclesia, matre nunquam non amantissima, expectare. — Auspicia fauste emergentia benigne foveat Sanctorum praeclara cohors quos in coelum Aegyptus transmisit, beatissimusque Petrus atque carissimus ei Marcus,

¹⁾ Hom. in mysticam Caenam, X ex diversis, c. ult.

²⁾ Ioan. XIII. 35.

³⁾ Philipp. I. 8.

¹⁾ Pastoralis Instr. ad Coptos. Eo quamvis tempore, anno MDCCXLV.

vestrae auctores iidemque patroni ecclesiae; maxime vero sanctissima Virgo MARIA, cui decus divinae matris Cyrillus idem constantia mirifica asseruit.

Illud est denique exorandum, ut ipsa FAMILIA SACRA quae divino iussu regionem istam profuga invisit beavitque hospitem, atque in proavis illis vestris semina prima indidit caelestis doctrinae et

gratiae, ea vos salutariter respiciat singulos universos, muneribusque priscae pietatis cumulatissime donet.

Datum Romae apud sanctum Petrum die XI. Iunii anno MDCCCXCV, Pontificatus Nostri decimo octavo.

Leo PP. XIII.

56.

Decretum generale Commemorationum in Vesperis.

Cum jam alias Sacra Rituum Congregatio praestituerit ordinem in commemorationibus agendis ad Vesperas servandum, maxime postquam Duplicia minora et semiduplicia impedita ad instar Simplicium redigenda Rubricae immutatae indixerunt; ad omnes ea super re controversias dirimendas eadem Sacra Rituum Congregatio declarat et statuit: post Orationem diei, ante ceteras, commemorationem semper agendam esse de alio cuiuscumque ritus festo, quod concurrat, si locum habeat, deinde reliquas juxta ordinem, quem seu Rubrica Gen. Breviarii Titul. IX. n. 11., seu Tabella Occurrentiae in eodem Breviario inscripta

praecipunt. Qui ordo sequentis tenoris est: 1. De Dominica privilegiata, 2. de die octava, 3. de duplici majori, 4. de duplici minori, ad instar simplicium redactis, 5. de Dominica communi, 6. de die infra octavam Corporis Christi, 7. de semiduplici, 8. de die infra octavam communem, ad simplicem ritum pariter redactis, 9. de feria majori vel Vigilia, 10. de Simplicii. Atque ita servari mandavit. Die 2. Maji 1893.

† **Caj. Card. Aloisi-Massella**, S. R. C. Praefectus.

Aloisius Tripepi, Secretarius.

57.

Decretum generale Octavarum in Quadragesima.

Sacrorum Rituum Congregationem solemne habuisse semper sacri quadragesimalis temporis instituta pia moestitia recolere, abunde Rubricae ostendunt, nonnullaque propositis sibi Dubiis responsa, quibus vel cessare praescripsit vel abrumpi Octavas in feria IV. Cinerum atque in Dominica Passionis, quamvis peculiari Indulto concessas. Nuper vero, cum alia suborta fuerint Dubia circa easdem Octavas, ad earum quod attinet celebrationem, vel cessationem aut abruptionem in reliquis Dominicis, diebus Quadragesimae pro iis, qui illas recolendi privilegio donati sunt, eadem Sacra Rituum Congregatio declarat et statuit: Octavas quas-

cumque pro tempore Quadragesimae, juxta alias decreta, in posterum non concedi, indultas vero ab antiquiori aevo, non solum in feria IV. Cinerum atque in Dominica Passionis, sed etiam in omnibus aliis Dominicis diebus Quadragesimae esse omnino intermittendas vel abrumpendas. Per integram autem majorem Hebdomadam omnes prorsus octavae, excluso etiam quocumque privilegio, interdictae maneant. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 22. Maji 1894.

† **Caj. Card. Aloisi-Massella**, S. R. C. Praefectus.

Aloisius Tripepi, Secretarius.

58.

Quaestiones pro conferentiis pastoralibus anni 1896.

I.

Quid intelligitur sub sic dicta quaestione sociali (socijalno prašanje — die sociale Frage)? in quo ejus essentia sita est? quae varia principia a variis ad ejus solutionem proposita? quae pericula tum statui tum ecclesiae inde imminetia? num et quomodo hujusmodi pericula jam etiam gentem ruri degentem invadere incipiant? quae proinde Cleri quoad hanc quaestionem officia, quaeve viae, quibus hisce officiis satisfacere dictisque periculis occurrere possit?

(Conf. *encycl. „Rerum novarum“* Leon. P. P. XIII. *ddo 15. Maii 1891. in fol. dioec. 1891 pagg. 57, 69 et 95.*)

II.

Vitus parochus, pensione donatus, fidelium confessiones excipit, quin, dimisso officio parochiali, jurisdictionem ab ordinario petisset, et interrogatus, quo jure id faceret, respondit, se qua parochum profecto habuisse jurisdictionem pro tota dioecesi eamque etiam adhucdum perdurare, sicuti perseverat „parochi“ titulus.

Tullius vero cooperator, cui jurisdictio ad triennium concessa erat, aliquando omnino obliviscitur petere ejus prorogationem; alia vero vice contigit illi, ut in confessione cujusdam personae dubio tangeretur, annon tempus suae jurisdictionis jam exspiraverit, continuavit tamen et absolutionem dedit, tum in uno, tum in altero casu sese consolans noto illo principio: „Supplet ecclesia.“

Quaeritur: 1. Quae sit jurisdictio parochi, vi juris illi competens, quaeve ejus extensio tum quoad personas, tum quoad locum, tum quoad tempus?

2. Quae sit jurisdictio, parochis ex consuetudine in nostra dioecesi competens?
3. Quid de parochis Vitis in casu?
4. Quomodo intelligendum illud principium: „Supplet ecclesia“?
5. Quando absolutio, vi hujus principii concessa, valida, quando etiam licita sit?
6. Quid de Tullio in casu?

III.

Marinus sacerdos, alicui parochis simul cum alio cooperatore in adiutorium pro cura animarum additus, aliquando, antequam se ad celebrandum in ecclesiam confert, recordatur alicujus peccati mortalis. Anxietate correptus mox actum contritionis perfectae alicui et deinde missam celebrat, sicque celebrare continuat usque ad proximam confessionem, post octo dies apud vicinum quandam sacerdotem institutam, apud quem etiam alias confiteri solebat.

Quaeritur, num recte egerit Marinus tum re in seipsa spectata, tum relate ad praecepta positiva sacerdotibus data?

IV.

Quaenam in variis dioeceseos partibus reperitur praxis quoad sedes in ecclesiis fidelium usui concedendas, et quae principia statuenda, quaeve praecautiones prae ceteris observandae videntur, ut justitiae aequae ac caritati consulatur et molestis curaeque pastoralis perniciosi litibus pro viribus occurratur.

Kirchlicher oder Communal-Friedhof?

Erkenntniß vom 2. März 1895, 3. 1113.

Gemeinde Geppersdorf, ca. Min. für Cultus und Unterricht (M.=B.=S. Dr. Freih. v. Schwind); G. vom 13. September 1893, 3. 17941, puncto confessioneller Eigenschaft eines Friedhofes.

„Die Beschwerde wird als unbegründet abgewiesen.“

Entscheidungsgründe. Die angefochtene Entscheidung, mit welcher ausgesprochen wurde, daß dem in der Gemeinde Geppersdorf gelegenen Beerdigungsplatze die Eigenschaft eines confessionellen katholischen Friedhofes zukommt und die Verwaltung desselben dem Pfarramte zusteht, stützt sich auf die Annahme, daß die Eigenschaft dieser Beerdigungsstätte als einer kirchlichen Anstalt durch den uralten Bestand und die Lage derselben, sowie durch die Aussagen des damaligen Pfarrvorstandes und seines Amtsvorgängers erwiesen sei.

Der B.=G.=Hof vermochte die gegen die Gesetzmäßigkeit dieser Entscheidung von der Beschwerde geltend gemachten Argumente nicht als zutreffend zu erkennen. — Wenn nämlich die Beschwerde zunächst aus § 3, lit. d. des Gesetzes vom 30. April 1870, R.=G.=Bl. Nr. 68, zu deduciren sucht, daß die Beerdigungsplätze im Sinne der neueren Gesetzgebung nicht Cultusanstalten, sondern lediglich Sanitätsanstalten, daher der Aufsicht der kirchlichen Behörden entrückt seien, so wird diese Ansicht schon durch den Hinweis auf Art. 12, Gesetz vom 25. Mai 1868, R.=G.=Bl. Nr. 49, widerlegt; denn indem dieses, im V. Abschnitte die interconfessionellen Verhältnisse der Staatsbürger in Beziehung auf Begräbnisse regelnde, also für die vorliegende Frage zunächst maßgebende Gesetz im berufenen Artikel bestimmt, daß keine Religionsgemeinde in den sub 1 und 2 des Artikels angeführten Fällen der Leiche eines ihr nicht Angehörigen die anständige Beerdigung auf ihrem Friedhofe versagen darf, spricht es deutlich aus, daß für die einzelnen Religionsgenossenschaften nach wie vor eigene Friedhöfe bestehen können und dieselben nur in den vorgesehenen bestimmten Fällen auch der Benützung zur Beerdigung der Leichen Andersgläubiger offen stehen müssen. —

Diese den einzelnen Religionsgenossenschaften eigenen Friedhöfe, d. i. die sogenannten confessionellen Friedhöfe, sind aber zweifellos kirchliche oder Cultusanstalten, da sie für ein bestimmtes Religionsbekenntniß errichtet und nach dem Ritus dieses Bekenntnisses geweiht sind und auf denselben kirchliche Functionen ausgeübt werden.

Hieran hat das Gesetz vom 30. April 1870, R.=G.=Bl. Nr. 68, nichts geändert. — Denn in diesem Gesetze können schon nach seinem Gegenstande — Organisation des öffentlichen Sanitätsdienstes — Vorschriften über die rechtliche Natur und den Charakter der Friedhöfe, insoweit es von diesen handelt, keinen Platz haben und kann daher aus der Bestimmung des § 3, lit. d. desselben, welche die Errichtung, Instandhaltung und Ueberwachung der Begräbnisplätze als eine Angelegenheit der dem selbständigen Wirkungskreise der Gemeinde zugewiesenen Gesundheitspolizei erklärt, nicht gefolgert werden, daß die für einzelne Religionsgenossenschaften bestehenden Friedhöfe ihres confessionellen Charakters entkleidet und nur mehr als allgemeinen Sanitätszwecken dienende Communalanstalten anzusehen seien, vielmehr ist durch obige Bestimmung nur gesetzlich festgestellt, daß der Gemeinde die Verpflichtung obliegt, insoweit es die öffentliche Gesundheitspflege erfordert, insoweit also nicht anderweitig entsprechend vorgesorgt ist, Beerdigungsplätze herzustellen und in Stand zu halten, sowie dieselben zu überwachen und folgt hieraus nur, daß alle Friedhöfe ohne Unterschied, ob sie eine allgemeine oder eine auf eine specielle Religionsgenossenschaft beschränkte Bestimmung haben, hinsichtlich der Handhabung der sanitären Vorschriften der Gemeinde unterstehen. — Da hiernach durch das Gesetz vom 30. April 1870 der Charakter der für einzelne Religionsgenossenschaften bestehenden Friedhöfe als confessionelle kirchliche Anstalten nicht geändert worden ist, so handelt es sich im vorliegenden Falle lediglich um die Prüfung, ob aus den kirchlicherseits geltend gemachten Umständen und beigebrachten Belegen hervorgeht, daß der Friedhof in Geppersdorf als ein für die katholischen Glaubens-

genossen bestimmter confessioneller Friedhof errichtet wurde und als solcher dormalen noch besteht.

Nach der unbestrittenen Angabe der Kirchenvorstellung ist der Bestand des Friedhofes in Geppersdorf in seiner dormaligen Lage bereits seit dem J. 1656 durch die Sterbematriken nachweisbar. — Hiedurch erscheint, da in jener Zeit das Beerdigungswesen allenthalben in der Hand der Kirche oder der Religionsgemeinden lag und andere als von diesen errichtete Friedhöfe nicht bestanden, zugleich sichergestellt, daß der Friedhof in Geppersdorf als ein confessioneller, als eine katholische Cultusanstalt hergestellt wurde. — Hiefür zeugt auch die Lage des Friedhofes um die Pfarrkirche, welche mit der sie umgebenden Friedhofsbarea durch eine Umfassungsmauer von den angrenzenden Grundstücken abgeschlossen ist, wodurch sich der Friedhof als ein Zugehör der Kirche darstellt, welches, auch wenn die Gemeinde im bürgerlichen Besitze der betreffenden Grundparcette stünde, was thatsächlich nicht der Fall ist, schon durch die Weihe der Widmung für kirchliche Zwecke der Disposition des Eigenthümers entzogen ist. — Nach der unwidersprochen gebliebenen Angabe der Pfarrvorstellung erscheint der Friedhof auch thatsächlich schon im Kircheninventare vom Jahre 1804 als zur Kirche und ihren Bestandtheilen gehörig aufgeführt. — Da nun auch seither weder durch eine rechtsgültige Vereinbarung, noch durch eine rechtskräftige Entscheidung der als kirchliche Anstalt errichtete Friedhof in Geppersdorf in eine Gemeindeanstalt umgewandelt, bzw. als solche erklärt worden ist, so muß derselbe auch dormalen als eine kirchliche katholische Anstalt angesehen werden, über welche unbeschadet des der Gemeinde nach § 3, lit. d des Gesetzes vom 30. April 1870 hinsichtlich

der Beachtung der sanitätspolizeilichen Vorschriften zustehenden Ueberwachungsrechtes das Dispositions- und Verwaltungsrecht der kirchlichen Behörde zukommt.

Dieses Dispositions- und Verwaltungsrecht ist nach den von der Gemeinde nicht widerlegten thatsächlichen Ausführungen der Kirchenvorstellung seitens des jeweiligen Pfarrers seit jeher dadurch ausgeübt worden, daß derselbe ohne Einspruch seitens der Gemeinde Bauherstellungen an der Friedhofsmauer vorgenommen, die Grasnutzung des Friedhofes nach Belieben einem Kirchendiener und dem Todtengräber zugewendet und in besonderen eine specielle Verfügung erheischenden Fällen die Beerdigungsplätze bestimmt hat. — Diesen Dispositionsacten der Kirchenvorstellung gegenüber können die von der Gemeinde angeführten Acte ihrer versuchten Einflußnahme auf die Bestimmung des Beerdigungsplatzes in einigen bestimmten Fällen, auch wenn dieselben als erwiesen angenommen werden, insbesondere auch der Gemeindeausschußbeschuß vom 4. Jänner 1873, mit welchem die vom damaligen Pfarrer nachgesuchte Anweisung eines separaten Platzes zur Bestattung der der kirchlichen Beerdigung entbehrenden Personen verweigert wurde, als auf Grund des Verwaltungsrechtes getroffene und daher den Charakter des Friedhofes kennzeichnende Verfügungen umso weniger angesehen werden, als daraus, daß die Kirchenvorstellung in einzelnen Fällen dem Wunsche der Gemeinde sich fügte, keineswegs gefolgert werden kann, daß die Kirchenbehörde das allgemeine Dispositionsrecht der Gemeinde über den Friedhof anerkannt und den bis dahin bestandenen confessionellen katholischen Charakter des Friedhofes aufgegeben habe.

Verordnung des Finanzministeriums vom 10. December 1895, Z. 192,

betreffend die Einziehung der Silberscheidemünzen zu 10 kr. und 5 kr. österreichischer Währung.

In weiterer Durchführung des Gesetzes vom 2. August 1892 (R.-G.-Bl. Nr. 126), womit die Kronenwährung festgestellt wird, und gemäß Uebereinkommens mit dem königlich ungarischen Finanzmini-

sterium wird, unter Beziehung auf den Schlusssatz der Verordnung vom 1. Mai 1893 (R.-G.-Bl. Nr. 72), die gänzliche Einziehung der auf Grund des kaiserlichen Patentes vom 19. September 1857 (R.-G.-Blatt

Nr. 169) ausgeprägten Silberseidemünzen zu 10 fr. und 5 fr. österreichischer Währung, sowie der auf Grund des Gesetzes vom 1. Juli 1868 (R.-G.-Bl. Nr. 84) ausgeprägten Silberseidemünzen zu 10 fr. österreichischer Währung unter nachfolgenden Bestimmungen verfügt:

1. Die Silberseidemünzen zu 10 fr. und 5 fr. österreichischer Währung werden mit dem 1. Jänner 1897 außer gesetzlichen Umlauf gesetzt.

Dieselben sind daher nur noch bis einschließlich 31. December 1896 im Privatverkehre zum Nennwerte, beziehungsweise mit dem im Artikel XXI des Gesetzes vom 2. August 1892 (R.-G.-Bl. Nr. 126) bestimmten Zahlwerte und zwar nach Maßgabe des Artikels X des Gesetzes vom 1. Juli 1868 (R.-G.-Bl. Nr. 84) in Zahlung zu nehmen.

2. Von dem Tage an, an welchem diese Verordnung in Wirksamkeit tritt, dürfen diese Münzen von den k. k. Kassen und Aemtern nicht mehr ausgegeben werden. Dagegen sind dieselben von den k. k. Kassen und Aemtern bis einschließlich 31. December 1896 bei allen Zahlungen und im Verwechslungswege zum Nennwerte, beziehungsweise mit dem im Artikel XXI des Gesetzes vom 2. August 1892 (R.-G.-Bl. Nr. 126) bestimmten Zahlwerte und zwar nach Maßgabe des Artikels X des Gesetzes vom 1. Juli 1868 (R.-G.-Bl. Nr. 84) anzunehmen.

Nach Ablauf dieses Termines ist jede Verpflichtung des Staates zur Einlösung dieser Münzen erloschen.

3. Diese Verordnung tritt mit 1. Jänner 1896 in Wirksamkeit.

Bilinski, m. p.

61.

Škofijska kronika.

Kanonično vmeščeni so bili čč. gospodje: Leopold Raktelj na župnijo Grčarice, 2. novembra; Jožef Lavtižar na župnijo Grad, 28. novembra; Anton Jemec na župnijo Podlipa, 19. decembra 1895.

Župnija Altlag je podeljena čast. gospodu Antonu Krainer, župnija Pöllandl gospodu Matiju Novak in župnija Prežganje g. Jožefu Pristov.

Na lastno prošnjo sta se stalno umirovila čč. gosp.: Alojzij Stare, župni upravitelj na Rovi in Gašpar Majar župnik na sv. Gori.

Premeščeni so naslednji čč. gospodje kapelani: Anton Nemeč iz Št. Jurija kot župni upravitelj v Kokro,

Dominik Janež z Gore pri Sodražici v Loški Potok, Anton Pfajfar iz Leskovca kot župni upravitelj v Leskovico nad Loko, Alojzij Železny iz Šmartina pri Kranju v Št. Jurij.

Kot kapelana sta novonastavljena č. gg.: Jožef Šolar v Leskovcu in Janez Dolinar v Šempetru pri Novem Mestu.

Umrla sta čč. gospoda: Florijan Prelesnik, župnik v Špitaliču, 22. novembra, in Janez Vakselj, župni upravitelj v Leskovici, 28. novembra.

Priporočata se v molitev častiti duhovščini.

62.

Konkurzni razpis.

Razpisane so sledeče župnije: Špitalič v Kamniski dekaniji, Ebenthal v Kočevski dekaniji, Kokra v Kranjski dekaniji in sv. Gora v Moravski dekaniji.

Prošnje za faro Špitalič obrniti so na velečastitega gosp. Janeza Oblaka, čast. kanonika, župnika

in dekana v Kamniku, one za Ebenthal in sveto Goro obrniti je na visoko c. kr. deželno vlado in one za Kokro na visokočastiti knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani.

Zadnji rok za vlaganje je 20. februarij 1896.

Knezoškofijski ordinarijat ljubljanski dné 31. decembra 1895.

Pastoralne konference

leta 1894.

Vršila so se ta posvetovanja l. 1894. na jedenindvajsetih dekanijskih sedežih v dóbi od 29. marcija do 16. oktobra; po dvakrat v Ljubljani, v Kamniku, v Moravčah, v Postojini, v Vipavi in v Žužemberku, pri ostalih dekanatih po jedenkrat. Vdeležilo se je konferenc 390 gospodov dušnih pastirjev, vmes 5 oo. redovnikov. Žal, da se nekateri gospodje odtegujejo tem važnim posvetom, ne da bi gospodu dekanu opravičili svojo odsotnost. Pohvalno je omeniti, da so se v Ribnici, Vipavi in Žužemberku sešli prav vsi gospodje iz dekanata. — Na razna stavljená vprašanja je pismenih odgovorov 377 došlo, in sicer: na prvo vprašanje 98, na drugo 93, na tretje 94 in na četrto 92. Prav veselo je, da je tudi osem gg. župnikov pismeno izdelalo odgovore na vse ali na nekatera vprašanja, ne da bi jih bila k temu vezala dolžnost.

Posnemanja vredno je ravnanje dveh gg. dekanov, katera sta ob priložnosti tega zborovanja poročala o svoji izvršeni dekanijski vizitaciji, ter omenjala, kaj hvalevrednega in kaj pomanjkljivega sta našla v posameznih duhovnijah, dostavljajoč svoje želje za v prihodnje.

Za zgled dobro rešenih vprašanj naj sledé naslednji štirje odgovori.

I.

De correctione fraterna.

Srce, katero ogreva prava ljubezen do Boga in bližnjega, napolnuje tudi želja vse odpraviti, kar bi onega žalilo, temu škodovalo. In kaj bolj žali Boga, kaj bolj škoduje bližnjemu, ko greh, ki je največje zlo. Greh tedaj odpraviti, to mora biti želja vsacega, katerega srce gorí v pravi ljubezni do Boga in bližnjega. A česar je polno srce, rada usta govore, to se mora tudi po zunanem razodevati. Tedaj se mora človek, kateri ima tako ljubezen, tudi na vse načine truditi, da odpravlja greh. In če to stori z besedami — z opominom, posvarjenjem, se imenuje to *correctio fraterna* — ki je tedaj opominj, s katerim skušamo bližnjega od greha ali od bližnje nevarnosti v greh odvrniti.

Ker je pa ljubezen do Boga in bližnjega neobhodno potrebna — celó zapovedana, torej je tudi dolžnost vsacega kristijana bratsko posvarjenje — ali *correctio fraterna* — a s tem razločkom, da nekaterim isto dolžnost nalaga še pravičnost — dolžni so *ex justitia*.

In to ravno zadeva dušne pastirje kakor tudi njihove namestnike, katerim je nekako v prvi vrsti naložena skrb za dušni blagor svojih podložnih. Ti so nasledniki Onega, ki se tako lepo imenuje pastirja — in kakega, pastirja, ki dá tudi življenje za svoje ovce.

A žalibog, da se pri premnogih vresničujejo besede sv. Brnarda: »Ko je Gospod Petru svoje ovce izročil, rekel mu je: Pasi moje ovce — a ne molzi ali strizi jih.« In žalibog, da le premnogokrat resnične postajajo besede znanega Dubois: Man kann nicht begreifen, wie es Priester zumal Pfarrer geben kann, die in aller Gleichgiltigkeit und Ruhe unthätig zuschauen, wie sich ihre Brüder in die ewige Verderbnis stürzen.

Ta je preboječ in plašljiv — v spovednici in na prižnici zna pač veliko govoriti o pobožnosti — ali da bi kako drugo priložnost v to porabil (seveda v gostilni je to težko), tedaj mu pa jezik zastanja, strah pred ljudmi ga ovira. Oni zopet misli, da vse to nič ne pomaga — da je to prenapeta gorečnost ter vso svojo delavnost le omeji na prižnico in spovednico. Zopet tretji morda opominja — a le bolj v šali, kar pa seveda nobene koristi ne prinaša.

Ali vsi ti izgovori nič ne veljajo. »Mašniki so po besedah sv. Avgušтина postavljeni v čuvaje, zato so črez narode postavljeni, da ne prizanašajo, ampak jih kaznujejo.« — Prešestniku Herodu ustaviti se mora Janez, ošabnemu Faraonu Mojzes, brezbožnemu pohujševalcu Achabu Elija, goljufivemu in krivičnemu Elizej — in onim, ki hrepené po cerkvenih in božjih rečeh, Peter. — Ako tega ne stori, nakoplje si sam na glavo pre-

grehe svojega ljudstva. Ko je Mojzes prišel z zapovedmi z gore in našel ljudstvo v malikovalstvu, komu je to očital? Ali morda ljudstvu? Ali ni Arona najprej oštel? Zakaj — ker je bil duhoven, in kot tak bi se bil moral ustaviti ljudstvu ter ga odvrniti od malikovanja. Mašniku se pripisuje greh ljudstva, pravi Brixian, ako se mu z vso močjo ne ustavi. In komu izmed nas niso znane one strašne besede prerokove: *Si non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* (Ez. 35.) *Tot occidimus, quot ad mortem ire quotidie tepidi et tacentes videmus, quia peccatum subviti — culpa praepositi, si tacuerit reputatur.* (Gregor Veliki.) In tega učiti pač mora človeka že lastna pamet. Ako bi ponoči pred našimi vratmi slišali glas človeka, katerega hoče drugi umoriti, ki nas kliče na pomoč, gotovo bi naše srce ne bilo tako neusmiljeno in najsi bi bil tudi naš največji sovražnik, da bi mu ne pomagali in skušali na vso moč ga rešiti. Kaka nedoslednost od duhovnika, ki pa ne vidi svojih sovražnikov, ampak svoje prijatelje, svoje brate, ovčice, katerih pastir je on, viseti nad peklenskimi brezdnimi — a se še ne gane, da bi jim pomagal, ko ima vendar toliko pomočkov na razpolago. *Justus miseretur animas jumentorum suorum,* pravi nek modrijan. Ako pa živali, koliko bolj šele človeka. — *Si autem circa bruta* — so besede sv. Janeza Kriz. — *tantae impenduntur curae quam defensionem habebimus nos, qui rationabiles animas nobis concreditas habentes, gravi somno dormiamus? an respirare omnino oporteret? an quiescere et non undique circumcursare et mille sese mortibus exponere pro talibus ovibus?*

Tedaj dolžnost je dušnemu pastirju ali njegovemu namestniku — da odvrta svoje ovčice od greha ali grešne nevarnosti — ali da izvršuje *correctionem fraternalam*. Toda, ker je to *praeceptum affirmativum*, ne velja vselej, ampak le v gotovih slučajih.

Najprej veže dolžnost posvarjenja tedaj, kadar je gotov greh ali nevarnost v greh *Non querendo, quid reprehendas — sed videndo quid corrigas*, pravi sv. Avgustin. Vendar pri dušnem pastirju ne zadostuje, da le ono opominja, o čemur zve po drugih — ampak dolžnost mu je tudi, da sam preiskuje in čuva nad svojo čredo. »To še ni izgovor za dušnega pastirja, da ni vedel, da je volk njegove ovčice požrl«, pravi sv. Gregorij Vel. Kar je Kristus o sebi rekel: *Cognosco oves meas* — to veljati bi moralo o vsakem dušnem pastirju, kateremu tudi kliče modri sv. pisma: *Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosque greges considera* (Prov. 27, 3.) In isti je tudi opomin preroka Ecehijela: *Et tu fili hominis speculatorem dedi te domui Israel, si speculator viderit gladium venientem — et non insinuerit buccina et populus se non custodierit, ille quidem iniquitate sua captus est — sed sanguinem ejus de manu speculatoris requiram.* — In sv. apostol Pavel nekako kot prvo čednost dušnega

pastirja priporoča v Timoteju vsem dušnim pastirjem čuječnost rekoč: *Tu vero vigila*, — katero tudi sv. J. K. tirja s kaj ostrimi besedami: *Opus est vigilantia dilecti, nam et miles dormit non in lecto, sed humi, agricola omnem adhibet diligentiam, ne Domini sui vinea laedatur, et pastor sub diu stans noctem consumet, gregem custodiens* (Hom. ad pop. Ant.). In prav ima, ko pravi, *inumeris oculis pastoribus opus esse undique, ut nihil ipsos lateat.* — Odtod tudi one lepe besede sv. Tomaža Akvinskega: *Illud quod debetur alicui determinatae et certae personae, sive sit bonum corporale sive spirituale, oportet, quod ei impendamus non expectantes, quod nobis occurrat; sed debitam sollicitudinem habentes, ut eum inquiramus. Unde sicut ille, qui debet pecuniam creditori, debet eum requirere, cum tempus fuerit, ut ei debitum reddat, ita qui habet specialem curam alicujus, debet eum quaere ad hoc, quod eum corrigat de peccato.*

In ta dolžnost veže dušnega pastirja *sub gravi*, kajti tu se gre za najimenitnejšo zadevo — zveličanje duš. Seveda ga ta dolžnost veže najbolj do onih, kateri so v smrtnem grehu, kakor jih navaja Scavini v svoji *moralis Theol.* — *concupinari, blasphemi, ebriosi, paschate non communicantes, festa contemnentes* — ali do onih, kateri so v bližnji nevarnosti v smrtnem grehu — *juvenes, qui malis consociantur, qui tabernas frequentant, ubi joci, ubi rixae; famulae, quae domo morantur, ubi fortiter ad malum alliciuntur ab hero, sponsus, qui matrimonio nondum contracto cum sua sponsa libere agit atque secreto conversatur etc.*

Nastopi pa ta dolžnost posvarjenja zlasti tedaj, kadar je bližnji *in necessitate extrema*, to je, kadar je gotovo, da se bo bližnji pogubil, ako se ne bo posvaril, n. pr. *concupinari, jamjam animam sine pietatis sensu agentes; peccatores, qui nimis periculosa tentant aut mortem sunt subituri, quin de ea cogitent, vel si qui ad officium sunt vocati, quod sine aliorum jurium laesione, scandalo, sacrilegio etc. exercere non possunt omnino* — kakor jih Scavini našteva, in to tudi *cum periculo vitae*, kakor pravi sv. Ligvori (Hom. op. I, VII. 32) — z drugimi moralisti. — Toda ta dolžnost nastopi tudi tedaj, kadar je bližnji *in necessitate gravi*, to je tedaj, kadar se bližnji sicer zamore varovati greha, ali težko, ako ga pastir ne bo zdramil in opomnil, kar velja zlasti od onih, ki tje v en dan slabo živé in so že precej globoko zabredli. Tem vsem mora dušni pastir priskočiti na pomoč ne samo iz ljubezni, ampak tudi iz pravičnosti, — zaradi česar ga tudi zadene dolžnost restitucije — ako to zanemari.

A vendar včasih nastopi tudi slučaj, da sme dušni pastir — a le redko — opustiti to posvarjenje, namreč, če ni nobene ga upanja, da bi se bližnji na njegov opomin poboljšal, ali se je celo bati, da bi ga ta opomin razjaril ter več škodoval ko koristil. Včasih je tudi nemogoče vsacega posebej opominjati, ker bi

jih bilo preveč, — tedaj zadostuje, da v pridigi ali v krščanskem nauku ta opominjevanja izvrši. Zlasti kaj koristno sredstvo v ta namen so sv. misijoni ali kaka izvanredna pobožnost, o kateri naj (spovednik) dušni pastir svoje ovčice k prejemanju sv. zakramentov opominja in vabi — *verbum enim Dei illuminat, Poenitentia corrigit — Eucharistia in bono firmat* — so besede Scavinija. Toda če tudi vse to ne pomaga nič, potem pa naj dušni pastir ne toliko z besedo, ko s svojim zgledom kaže svoje mnenje — očitno razodeva svojo žalost — *ne saltem, kakor pravi isti Scavini, a ceteris fidelibus ipse audiat male — cum videant scandalum perdurare et pastores nulla molestia, nulla solitudine vexari — sed quasi omnia prospere cedant hilariter vivere gaudentes, quasi convivendo. Toto coelo autem cavendum est, ne eorum curatorum et sacerdotum morem geramus, qui nedum proximos corrigan, voce ac moribus ansam potius praebent ad malum, propria munia pessumdantes, ecclesiastica praecepta mordentes, irreligiosa diaria quotidie et palam lectitantes, in profanis, in temporalibus, in politicis rebus tantum efusi. Lupi isti sunt, non pastores, quibus terribile iudicium in die irae.* (Scavini, Theol. mor. tom. I. p. 418. edit. Par.)

Ali da bo to posvarjenje imelo zaželjeni sad, treba je, da se vrši pod gotovimi pogoji. Prvi — kar rekel bi — *conditio sine qua non* — je ta, da je dušni pastir sam prost one napake, katero hoče pri bližnjem grajati. Akoravno se po besedah pregovorov sv. pisma (10, 7.) moti on, ki posvarjenje zametuje — vendar je sramotno, ako zamore posvarjeni reči: *Medice cura te ipsum* (Luc. 4, 24.).

Na to nas opominja sv. cerkev sama na tridentinskem zboru Sess. 22. c. 1. d. r. — govoreč o lepem zgledu duhovnikov. Kar je že stari Seneca Rimljanom napovedal v besedah: *Longum iter per praecepta, breve et efficax per exempla, qua homines amplius oculis quam auribus credunt* — na to nas tudi opominja sv. Izidor Španski rekoč: *Qui enim alium de peccatis arguit, ipse a peccato debet esse alienus. Nam qua fronte subjectos arguere poterit, cum illi statim possit correctus ingerere — ante doce te, quae recta sunt.* — In besede Ciceronove: *Vitia non solum principes concipiunt, sed etiam in civitatem infundunt, plusque exemplo quam peccato nocent.* Kaj lepo najdemo izražene pri sv. Gregoriju Vel., ki pravi: *Melius est facere et non docere, quam docere et non facere, quoniam qui facit etsi tacuerit, aliquos corrigit exemplo suo, qui autem docet et non facit, non solum neminem corrigit, sed multos scandalizat.* Spominjam se tu besedij preprostega kmetiča. Rekel mi je namreč: »Naš pokojni gospod župnik so nam večkrat rekli na prižnici: Nikar ne glejte na to, kar mi delamo, ampak živite tako, kakor mi učimo. In tu pristavi kaj pametno — in vendar so nam rekli, da naj svojim otrokom dajemo dober zgled — sicer vse opominjevanje nič ne

pomaga.« — Kaj praviš na to, dušni pastir? *Verba movent — exempla trahunt.* Naše opominjevanje ne bo nikdar imelo zaželenega vspeha, ako ga ne podpira naš zgled. Zato tudi sv. apostol tako toplo priporoča Titu: *In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum in doctrina — in integritate — in gravitate verbum sanum irreprehensibile. ut is, qui ex adverso est — recreatur nihil habens malum dicere de nobis.*

Toda kaj bi dalje o tem govoril, mar ne zadostujejo besede Zveličarjeve: *Sic luceat lux vestra — coram hominibus, ut videant opera vestra bona.*

2. V posvarjenju kazati se mora dalje ljubezen in sočutje — ne pa jeza in sovraštvo. *Responsio mollis, uci nas modri v svojih pregovorih, frangit iram et sermo durus suscitatur furorem.* — *Fratres*, opominja nas sv. apostol (Gal. VI. 1.), *et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: considerans te ipsum, ne et tu tenteris.* Isto, kar nam tudi sv. cerkev na tridentinskem zboru na srce polaga rekoč: *Cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas.* S kapljico medu več muh vlovimo, pravi pregovor, ko pa s celim sodom jesiha. In med napakami, katere Gospod očita pastirjem izraelskega ljudstva, je tudi ta, da so pasli svoje ovčice brez ljubezni in krotkosti — *cum austeritate imperabatis eis et cum potentia.* Seveda, ako lepa beseda ne najde lepega mesta — treba je tudi oestro nastopiti, a vselej po navodilu trident. zbora (Sess. XIII. c. 1. d. ref.): *Si autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est.* Kako je treba izvrševati to posvarjenje, imamo kaj lep zgled v preroku Natanu (II. Reg. 12, 7.).

Voditi pa mora to posvarjenje dalje modrost in previdnost. Najprej se je treba natančno ravnati po Gospodovem navodilu, katero nam podaja pri evang. Mateju 18, 14. Opominjati je treba bližnjega — *inter te et ipsum solum.* Ako bi se namreč posvarjenje izvršilo vpričo družih, bi to njega osramotilo in še bolj razjarilo, ko pa od greha odvrnilo — in zlasti v današnjih dneh bi si znal dušni pastir še kako sodnijsko obravnavo zaradi razžaljenja časti na glavo nakopati. V tem nam kaj lep zgled podaja Gospod sam. Trikrat se je Peter hudo pregrešil, trikrat ga zatajil. Gospod je to slišal, ali ga je pa posvaril? Seveda — ali kako — ali morda z ostrimi besedami? Ne, ampak mimo njega gredoč ga je le milo pogledal — in ta pogled je več opravil ko vsaka beseda. Drugače pa je ravnal, ko je hotel Peter vpričo drugih učencev njega odvrniti od trpljenja in smrti — tedaj pa mu je zaklical: *Vade retro — satana — scandalum factus es mihi* (Math. 16, 23.). In komu izmed nas ni znana ljubeznivost in krotkost njegova, s katero je hotel trdovratnega Judeža od greha odvrniti?

Pri posvarjenju treba se je pa dalje tudi ozirati na vse okoliščine onega, katerega hočemo posvariti. — *Tamquam spiritualis medicus debet esse prae-batus* — pravi sv. Lavrencij Justinijan — *iis, qui ad se conveniunt, sacris eruditionibus opportune prae-bere remedia. Maximo itaque discretionis moderamine consideret mores, status et singulorum qualitates, quatenus cuique valeat loqui, quod expedit.* »Ne prilega se vsakemu eno in isto opominjevanje«, pravi sv. Gregorij. »Drugače je opominjevati možke, drugače ženske, drugače otroke, drugače starčke itd.« — Na to nas opozarja sv. apostol v besedah: *Seniorem ne increpaveris, sed obsecra, ut patrem, juvenes ut fratres, anus ut matres, juvenculas ut sorores in omni castitate* (I. ad Tim. V. 1.). Zlasti gledé stanu nam kaj lepe nauke podaja Dubois v svoji knjigi: »Der praktische Seelsorger« (pag. 241 do 255.), katero bi pač moral vsak dušni pastir v svoji knjižnici imeti in jo tudi večkrat prebirati.

Pri tem posvarjenju pa naj tudi pazi na svoje besede; razlogi, katere navaja, naj bodo očitni — sploh naj po opominu prerokovem — *ponat custodiam ori suo et ostium circumstantiae labiis suis quatenus illud proferendo, quod decet, claudet vero compescendo per discretionis censuram, ne loquetur, quod vel audientium maculet mentem vel absentium laedat famam. Facile namque in his labitur* — pravi sv. Lavrencij Just. — *quisquis sermonibus suis negligit imponere fraena.* — Navod v tem opominjevanju podaja nam isti cerkveni pisatelj. Pravi namreč, da naj najprej skušamo ganiti tacega človeka, ga privesti h ksanju, kažoč mu konec vsega — smrt, sodbo in plačilo v večnosti. (S. Laur. Just. de instit. et regimine prael. c. 8.)

Ko pa je dušni pastir vse to dobro premislil in se nekako pripravil za posvarjenje, treba je slednjič tudi, predno se poda na to včasih zelo težavno delo, da se spominja besedij Gospodovih: *Sine me nihil potestis facere* ter se k Bogu zateče v molitvi in dobrih delih z željo: *Actiones nostras Domine asperando praeveni, adjuvando prosequi ut cuncta nostra operatio a te incipiat et per te coepta finiatur.*

Ali kaj, če pa posvarjenje prvo na ta način izvršeno, ne doseže zaželjenega vspeha — ali naj se odjenja ter opusti nadaljno opominjevanje? Nikakor ne. — *Dixisti semel et non audivit: dic bis et ter et toties donec persuaseris,* — pravi sv. Janez Kriz. ter kaj lepo vtemeljuje svoje besede, kažoč na nebeškega Očeta. *Non vides* — so njegove besede — *quomodo nos Deus semper hortetur per prophetas, per apostolos, evangelistas? Quid igitur? num ideo recte operamur, num in omnibus obtemperamus? Minime. Num ille finem ideo fecit admonendi? num tacuit? Annon singulis diebus dicit: „Non potestis Deo servire et mammonae“ et crescit tamen in nullis pecuniae cupiditas atque tyrannis? Nonne quotidie clamat: „Dimittite et dimittetur vobis“ et nos magis*

efferamur? Annon quotidie monet ut concupiscentiae et illicitae voluptati imperemus, et multi plus quam porci in hoc peccato volutantur? Attamen ille hortari non cessat. Cur ergo non haec mente revolvimus nec dicimus, Deum nobis semper loqui, nec desistere etiamsi ut plurimum non obtemperemus? Ideo dicebat, pauci sunt qui salvi fiant. Si enim non sufficit ad salutem nobis illa virtus, quam seorsum exercemus, sed oportet alios virtutis socios adducere: cum nec nostram, nec aliorum salutem curaverimus, quid patiemur? Unde salutis spem deinceps habebimus? (Chrys. Hom. LIX in Math.)

Zatorej pravi: *Etiamsi per totam vitam fecisses id* — namreč, da si svaril — *nec deficere nec desperare oportebat* — kažoč na zgled Gospodov. Akoravno je Judež videl Gospoda, kako je šel sredi skozi množico, ne da bi se ga bil kdo dotaknil, ali ga prijel, akoravno je videl toliko čudežev, akoravno je slišal od njega toliko strašnih besedij, kakor tudi lepih, vendar ni odjenjal, ali tudi Gospod ni odjenjal — *sed usque ad ultimum diem de his rebus illum alloquebatur. Sed nihil id profuit. Nec tamen ideo Dominus cessavit, quae sua erant facere. Praesciebat Judam nunquam emendaturum fore, et tamen non desistebat sua facere, monendo, comminando, miserum dicendo et nunquam clare sed subobscurum. In ipsoque perditionis tempore, osculantem se tulit — sed nihil illa profuere.* (Hom. 80 in Math.)

O kako lep, ginljiv zgled. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum feci, ita et vos faciatis*, mi, njegovi nasledniki, pastirji nam izročeni ovčic. O trudimo se tedaj ta njegov zgled posnemati, da se ne bodo nad nami spolnile strašne besede prerokove: *Vae pastoribus Israel — qui pascebant semetipsos — erraverint greges mei in cunctis montibus et in universo colle excelso et super omnem faciem terrae dispersi sunt greges mei — et non erat — qui requireret, non erat inquam, qui requireret. Requiram gregem de manu eorum* (Ez. 34, 1—10). *Exurgamus igitur* — kličem torej s sv. Gregorijem — *invigilemus et contradicemus malis* — da bodemo enkrat čuli vesele besede Gospodove: *Euge serve bone et fidelis, quem constitui super familiam meam — intra in gaudium Domini tui.*

Jos. Seigerschmied.

II.

1. Quid est confraternitas?

Povsod vidimo, da vodi zajednost v nameri in cilju celo take ljudi skupaj, ki so si sicer tuji in morebiti celo v drugih zadevah nasprotni. Nehoté pridruži se popotnik drugemu, ki hodi po isti poti k istemu cilju; in on hodi ložej v tovaršiji, kakor osamljen. Na poti življenja vodi mnogokrat jednako naziranje in mišljenje različne ljudi skupaj, in tako nastajajo prav naravno razne družbe ali društva. Saj že človeška natora sama nagiblje na združenje.

Tudi zajedna ali obča korist je mnogokrat tisti pritegljej, ki združuje zlasti dandanes celo nasprotno značaje z različnimi načeli za skupno delovanje. Ni čuda! Koristna svrha jim je ista in ložej jo dosežejo z združenimi močmi, nego posamezni. Tako se snujejo kmetijska, trgovinska, delavska, obrtna, politična društva; sadjarske, vinarske, sirarske zadruge. Glavnica in delo podajata si roke, da se s pomnoženimi sredstvi doseže večji dobiček, večja korist.

Na duševnem polju opazujemo isto nagibanje in nastojanje k združevanju, ki je človeški naravi prirojeno. Tudi na tem polju priteguje jednako naziranje, isti namen in zajedni blagor ne toliko ljudi, kot duše skupaj. Nekatere združuje jednako naziranje in vpoznanje svojega celotnega tukajšnjega poklica v cerkvene redove, da ta poklic izvršujejo na isti način in z istimi sredstvi v občestvu življenja. Drugim miglja pred očmi kak pobožen namen, ki jih navdušuje ter združuje, da se skupno lotijo kakega dela bratoljubja, n. pr. oskrbovanje revežev, podpiranje misijonov, razširjevanje zdravega nabožnega berila med ljudstvo itd. ter osnujejo v to svrho pobožna društva. Mnogoteri se zopet združujejo pod okriljem cerkvene oblasti, da v prvi vrsti pospešujejo blagor svojih duš izvrševaje določena pobožna dejanja in vaje, s katerimi se medsebojno podpirajo, in tako združenje nazivljamo bratovščine. Kakor je namreč poklic sv. cerkve trojen, namreč učitev, bogoslužje in vladanje ali socijalno delovanje, tako se morajo tudi razne bogoljubne zadruge le na tem trojnem cerkvenem polju snovati in gibati. Društva, gibajoča se na polju učitve in socijalnega delovanja, imenujemo navadno pobožne družbe, dočim društva, delujoča na polju bogoslužja v ožjem pomenu, nazivamo bratovščine.

Bratovščina — lepa, prav evangelijska beseda! Ona označuje medsebojno razmerje tistih, ki so po Odrešeniku prejeli duha božjih otrok, katerim je torej Bog zajedni oče. Bratovska ljubezen je njihova vez, kakor je Kristus zapovedal: »Bodite vsi bratje med seboj«, in za Njim ponavlja sv. Peter z besedami: »Ljubite bratovstvo« (*diligite fraternitatem* I. Pet. 2, 17.) in sv. Pavel: »Bratovska ljubezen (*caritas fraternitatis*) bodi med vami.« (Hebr. 13, 1.) Pristni duh krščanstva je torej: odkritosrčna medsebojna ljubezen, dejanska ljubezen bratov. Živo je ta duh prešinjal prvo krščansko občino v Jeruzalemu, ki je bila po sporočilu sv. Luke (ap. dj. 4, 32 in dalje) v duševnem in gmotnem oziru dejansko le ena družina: bili so enega duha in enega srca = enodušnost; posameznih imetki bili so jim skupno premoženje: enovlastnost. Tako je bilo od nebeškega Učenika namišljeno razmerje kristjanov med seboj v svojem dejstvu. Bilo je vresničenje ideala ter prepopolno, da bi moglo splošno in trajno obstati. Saj tudi za dlje ni bilo mogoče. Ko se je začelo krščanstvo širiti, morala je najprej izginiti enovlastnost, ta zunanja vez družinstva, pa tudi notranja

vez njegova t. j. ljubezen in enodušnost morala je — kolikor večje je nastajalo število tistih, katere naj bi objemala — vedno tanjša in rahlejša prihajati. Zavednost bratovska gubila se je bolj in bolj in z besedo bratovstva ali bratovščine izginila je tudi stvar sama. Tista bratovska vrlina, ki je glasom Tertulijana prisilila celo pagane k vzkliku: »Glejte, kako se ljubijo mej seboj«, poslovala se je od javnega življenja, kristjani postali so mlačnejši. Ideal krščanskega življenja, duh bratovstva umaknil se je iz sveta v samostane, kjer so se še tudi nadalje čutili, da so bratje, in se tudi tako imenovali. Pa tudi zunaj v svetu ni ljubezen med kristjani izumrla — saj bi z njo izumrlo tudi krščanstvo, ker jedro krščanstva je ljubezen — temveč prav ta bratovska ljubezen, v kolikor je še med posameznimi tlela, začela je po svoji naravi pritegati tudi po zvnanjem po duhu in srcu sorodne ter boljše vernike. Tisti naravni nagon po društvenem jedinjenju, o katerem smo zgoraj govorili, moral si je polagoma tudi na čeznatornem polju pot prekrčiti. Zajedna duševna korist in potreba morala je somišljenike skupaj pritegati in tako družiti v večje ali manjše kolo bratov po duhu in srcu. Tak je početek, razlog in namen bratovščin.

Po tem nam bode lahko umeti definicijo bratovščine, ki se navadno glasi: Bratovščina je radovoljno združenje gorečih kristjanov pod okriljem sv. cerkve v posebno — čast božjo ali njegovih svetnikov pospešujočo — svrho, katero si prizadevajo doseči po takih določenih sredstvih (s pobožnimi vajami), kakoršnih splošne postave sv. vere in sv. cerkve od navadnih vernikov ne zahtevajo, ki so pa vendar zdaten pripomoček, da krščanski poklic t. j. zvesto in natančno spolnovanje božjih in cerkvenih zapovedij polajšajo in spopolnujejo.

2. *Quomodo distinguitur ab archiconfraternitate?*

Pod imenom velika- ali nadbratovščina umevamo tako bratovščino, ki se je ustanovila na določenem kraju ter bila obdarovana od apostolskega sedeža z odpustki, in katera si je s časom pravico pridobila, da si sme sovrstne bratovščine istega namena pridružiti ter jim svoje lastne odpustke nakloniti. Z ozirom na te mlajše, njej pridružene bratovščine imenuje se ona velika ali nadbratovščina. Medsobno razmerje je kakor med materjo in hčera. Naslov »nadbratovščina« in narava pridružljivosti ne prehaja na pridružene bratovščine, nego ostane vedno pri osredni materi bratovščini. Mnogokrat imajo cerkveni redovi take nadbratovščine s sedežem v Rimu. Da se kaka bratovščina pridruži sovrstni nadbratovščini, mora ona poprej biti pravilno t. j. kanonično ustanovljena na določenem kraju, bodisi od apostolske stolice bodisi od krajevnega škofa. Pridruženje pa se mora izvršiti po vodji nadbratovščine ali

po kakem od njega določenem namestniku. Takoj, ko je to izvršeno, postane podružna bratovščina deležna odpustkov nadbratovščine.

3. *Quae sunt leges pro canonica confraternitatum erectione?*

Kakor se niso nabožne šege in vaje s početka po kakih cerkvenih naredbah v življenje cerkve vpeljale, tako tudi bratovščine ne. Prirastle so tembolj po vedno mladih poganjkih sv. vere iz starega drevesa pobožnosti. Še-le potem, ko so bujno uspevale in krepko poganjale, morala je vrtnarjeva roka vmes poseči ter njih rast naravnati in jih varovati, da ne zdivjajo. S početka torej razvile so se pri bratovščinah zasebnopravne različne razmere, katere je sv. cerkev pri danih priložnostih korak za korakom javnopravno potrjevala in uravnavala. Temeljno podlago pa je položil bratovščinam papež Klemen VIII. s svojo občepravno konstitucijo *Quaecunque* z leta 1604, katero je papež Pij IX. leta 1861 vnovič potrdil, in katera je še sedaj v svojih bistvenih določilih merodajna. Glasom te konstitucije je bratovščina kanonično ustanovljena tedaj, kadar škof tistega kraja ustanovitev dovoli in potrdi (§ 2).

Vse bratovščine in pobožne družbe vernikov podvržene so sodni oblasti škofovi; on ima oblast jih potrjevati, odobravati, poprej pa tudi, ako se mu potrebno zdi, pravila spremeniti. Dovoljenje, da se sme bratovščina na kakem kraju ustanoviti, mora dati škof s posebnim spričevalom imenovanim *litterae testimoniales*. To spričevalo pa je potrebno le za tiste bratovščine, ki se hočejo in morajo pridružiti sovrstnim velikim bratovščinam; dočim za bratovščine, katere škof po oblasti od sv. stolice mu podeljeni v svoji škofiji kanonično ustanoviti sme, takega spričevala treba ni; zadostuje že, ako po ustanovnem pismu ali po drugačnem avtentičnem načinu n. pr. po škofijskem listu ustanovitev objavi. (Cf. knezoškofijski odlok glede društva treznosti v Dioecesanblattu 1887, št. 67). Škof pa zamore dati dovoljenje za ustanovitev bratovščine le tedaj, ako ona ne nasprotuje nadaljnim pogojem papeža Klemena VIII., namreč:

- a) ako ni pri isti cerkvi že kake bratovščine istega imena in svrhe, in
- b) ako ni take bratovščine tudi v njenem obližju do 3 talijanskih milj t. j. približno 5 km. že ustanovljene. Od tega zadnjega pogoja izvzete so take bratovščine, ki imajo po svojih od sv. stolice potrjenih pravilih oblast, da se smejo ustanoviti povsod *absque ullo distantiae respectu*. Sicer pa tudi sv. stolica spregleduje v potrebi od tega pogoja.

Zastran pridruženja mora osnovatelj bratovščine poslati vodji nadbratovščine pismeno dovoljenje, obse-
zajoče ob enem *litteras testimoniales* svojega škofa z utemeljeno prošnjo za pridruženje. Vodstvo nadbratov-

ščine izda na to pridružilni diplom, kateremu je tudi pridejan zapisnik odpustkov od nadbratovščine pridruženi bratovščini naklonjenih, ki se mora zopet škofu v vidimiranje poslati. Naj omenimo tudi to, da vsaka družba ali bratovščina, četudi cerkvena, spada pod avstrijski »Vereinsgesetz« z dné 15. novembra l. 1867 (»Landespraesidialeröffnung v. 2. Mai 1868 št. 797« — glej *Ständl. Verordnungsblatt* S. 90).

4. *Quae sunt leges pro valida in confraternitates susceptione?*

Kakor vsako dobro vrejeno društvo, tako mora tudi cerkvena bratovščina imeti zapisnik svojih udov — to že naravni red zahteva — je pa tudi vkupnost udov bolj očitna, razgledna in bolj stvarna, ako so vseh imena skupaj. Pa tudi pozitivna postava zahteva, da se pristopajoči z imenom in oznako vpiše v zapisnik udov, n. pr. bula papeža Pija V., *Consueverunt* z leta 1569 in druge. Za nekatere bratovščine je to edini, za vse pa bistveni pogoj sprejetja. Da bode pa ta vpisava pravomočna, mora jo izvršiti potrjeni voditelj bratovščine, oziroma njegov pooblaščenec. Drugo, kar postava za veljavni sprejem zahteva, je *navzočnost* tistega, ki želi v bratovščino vpisan biti. Spolnjenje tega pogoja je zahtevala sv. stolica že z dekretom z dné 28. aprila 1761 in to zahtevo je ponovila z dekretom 13. aprila 1878, katera je torej tudi dandanes pravomočna, toda le v toliko, v kolikor ni skržena po izjavi kongregacije za odpustke z dné 26. novembra 1880. Ker je omenjena izjava za sedanjost jako važna, oglejmo si jo po glavnih točkah:

- § 1. te izjave določuje, da ostane splošno veljaven ukrep dekreta z dné 23. aprila 1878, ki zahteva osebno pričujočnost za sprejem v take bratovščine, katere so na določen kraj pripete in na isti kraj omejene.
- § 2. razjasnuje pomen »osebne pričujočnosti« v tem smislu, da se ne zahteva toliko, da se sprejetnik podá na kraj ali sedež bratovščine, pač pa, da se osebno predstavi enemu ali drugemu pooblaščenemu sprejemniku.
- § 3. razločuje med pravimi bratovščinami, ki imajo posebno uredbo in upravo, in med navadnimi, ki take uredbe nimajo. Pri prvih se sprejem vrši bolj slovesno, n. pr. sprejetniki se predstavijo udom bratovščine, ostanejo kaj časa na poskušnji, podeli se jim kako oblačilno znamenje n. pr. škapulir, pas itd. Kjer bratovščinska pravila tak slovesen sprejem zahtevajo, umeva se ob sebi, da je osebna navzočnost za sprejem *conditio sine qua non*. Iz j e m n o in v posameznih slučajih smejo pa vendar opravičeni sprejemniki osebno navzočnost spregledati in tudi osebno nepričujoče sprejeti.

§ 4. prav splošno dopušča, da take bratovščine in pobožne družbe, ki nimajo posebne uredbe, torej navadne bratovščine, tudi nepričujoče smejo sprejemati, ki se ne morejo lahk o osebno zglasiti, da se le po kakem posredniku ali pa pismeno prijavijo; zraven pa tudi dostavlja, da, — ko se zaradi posebne uredbe in namena takih bratovščin in pobožnih družb gledé osebne navzočnosti velika izjema od sicer veljavnega dekreta z dné 13. aprila 1878 dopušča, — ne sme se pri takem sprejemanju prezirati namena in težnje te postave t. j., da se pri bratovščini ne gre za to, koliko udov ima, nego koliko šteje takih udov, ki prostovoljno in premišljeno pristopivši hočejo tudi res vdeleževati se njenih duhovnih milostij.

§ 5. raztega to polajšavo tudi na tiste pobožne družbe, katere so do tedaj vsled svojih potrjenih pravil ali vsled kake predprave ali vsled posebnih okolščin nenavzoče sprejemale.

4. *Quae sunt leges, de legitima confraternitatum directione?*

Neposredno vodstvo v kaki fari na novo ustanovljene bratovščine izroči se navadno župniku ali drugemu duhovniku, ki ima pri dotični cerkvi stalno službo. Vodjo imenuje general reda, ki vlada nadbratovščino, kateri se je bratovščina pridružila, namestnika pa tudi škof. Ako pa je bratovščino ustanovil škof, določi seveda vodjo le on sam. Ako general reda ali škof izroči vodstvo bratovščine župniku dotične cerkve, še ne sledi od tod, da preide to vodstvo samo ob sebi že tudi na njegove naslednike, razun, ako je v fari en sam duhovnik, tedaj, se vé, tirja to že potreba. Zato pa je priporočljivo, kadar gre za ustanovitev nove bratovščine, da se takoj v početku predlaga za vodjo bratovščini vsakočasn i imetelj določene duhovne službe, da pri spremembi oseb ne pride bratovščina, ki je pripeta na določen kraj, v nevarnost, da preneha ali v nered. Tako bode že takoj v napred vsak naslednik v službi kot vodja določen. Treba pa ločiti med uradnim vodjo bratovščine, t. j. med takim, ki je pooblaščen sprejemati nove ude vanjo, blagoslavlja rožne vence itd., in med zasebnim, ki je le za svojo osebo to dovoljenje dobil. Prvi ima lastno matico, v katero se vpisujejo udje, drugi ne, temveč mora imena sprejetnikov poslati uradnemu vodji, kjer ima bratovščina svoj sedež. Nasprotno zamore osebni pooblaščenec vselej in povsod sebi podeljeno oblast izvrševati, dočim ima uradni vodja to oblast le za kraj in za čas svoje službe. Z dekretom kongregacije za odpustke z dné 8. januarja 1861 dana je bila škofom oblast vsakočasne župnike imenovati za vodje raznovrstnim pri njihovih cerkvah obstoječim bratovščinam s pooblaščenjem, vse tisto ukreniti in opravljati, kar

dotična bratovščina zahteva, n. pr. blagosloviti rožne vence, nalagati škapulirje itd. Ko bi pa želel kak drug duhovnik, n. pr. kapelan, beneficijat postati vodja take bratovščine, ki je pridružena redovni veliki bratovščini, treba bi mu bilo obrniti se s prošnjo za imenovanje na generala dotičnega reda, kajti škof je pooblaščen pri takih bratovščinah le župnike za vodje imenovati. Tukaj se vzbuja vprašanje, ali in v koliko sme in more redno nastavljenega vodjo v slučaju potrebe namestovati kak drug nepooblaščen duhovnik? Ali n. pr. sme kapelan ali drug duhovnik župnika kot vodjo bratovščine bodisi v posameznih slučajih, bodisi za kak čas tako namestovati, da sprejema nove ude ter jih vpisuje v matico bratovščine, da blagoslavlja rožne vence, naklada škapulirje in da sicer opravlja vse tisto, kar gre drugače opravljati vodji? Kongregacija o tem poprašana odgovorila je dné 22. avgusta 1842: *Negative, nisi ei (parochi sive rectori) facta fuerit in concessione facultas subdelegandi vicarium vel alium presbyterum.*

Vodja mora posebni smoter bratovščine vedno pred očmi imeti ter skrbeti, da se gorečnost ne ohladi, da se pravila spolnujejo ter da se v družbo ne vlihotapijo nerednosti in nerodnosti, zlasti napuh in lakomna dobičkarija. Zato je določil že Klemen VIII. v svoji že opetovano omenjeni konstituciji, da zapreči zlasti zadnjo napako, da se smejo denarni prispevki ali miloščina od udov pobirati le *juxta formam ab Ordinario praescribendam.*

Druge praktične migljeje podaje »Duh. pastirstvo«.

Janko Skvarča.

III.

Caja coniugata peccavit cum viro suae sororis. Hinc pro Caja petitur dispensatio ad petendum debitum coniugale. Quaeritur: Quando et sub quibus conditionibus amittitur ius petendi? Quid de casu?

Cum materia sacramenti matrimonii sint corpora contrahentium, mutuo tradenda in ordine ad generationem, forma vero mutua horum acceptatio, invicte sequitur tamquam effectus: ius ad copulam coniugalem petendam, et ex altera parte debitum ad eam praestandam (debitum coniugale). Hoc ius petendi debitum potest vero amitti supervenientibus quibusdam impedimentis. — Cum enim matrimonium a christianis contractum postquam fuerit consummatum non nisi morte possit solvi, impedimento aliquo superveniente solummodo licitus huius usus impeditur. Casus, quibus amittitur ius petendi sunt sequentes:

1. *Affinitas superveniens* matrimonio iam contracto. Quae incurritur, quando alteruter coniux copulam habuit perfectam cum consanguineis alterius in primo vel secundo gradu. Hoc casu adulterium incestuosum patrans privatur iure debitum coniugale petendi, reddere tamen tenetur, quia innocenti non debetur poena.

2. *Votum simplex castitatis*. Qui emissio voto simplici castitatis matrimonium contraxit, castitatem servare tenetur, tamen sine praedictio alterius coniugis. Hinc debitum coniugale non potest petere, reddere tamen debet.

3. *Cognatio spiritualis*. Haec catenus huc spectat, quatenus fieri posset, ut parentes aliquando suam prolem baptizarent extra casum necessitatis. Cum etiam in baptismo privato cognatio spiritualis contrahatur, inferunt plures doctores, coniugem hoc facientem iure petendi privari S. Alphonsus tamen sententiam oppositam nominat satis probabilem, propterea hic casus pro praxi minoris est momenti.

Notandum videtur, privationem iuris petendi habere naturam poenae et propterea non incurri, quando adest:

- a) metus gravis, e. c. si uxor non nisi ex metu gravi concubitus consanguinei sui mariti admitteret.
- b) ignorantia, quae rursus vel ignorantia facti vel iuris vel poenae esse potest.

Prima adest v. c. quando coniux adulterium patrans nescit personam cum qua peccat esse consanguineam alteri coniungi. Ignorantia iuris adest, si invincibiliter ignoraverit, praeter legem divinam etiam legem ecclesiasticam id prohibere. Imo probabile est, ait S. Alphonsus, non omittere ius petendi eum, qui legem ecclesiasticam quidem sciat, ignoret tamen poenam.

Ex quibus colligitur, hanc poenam ab adulteris prima vice raro incurri.

Potestatem dispensandi ad petendum debitum coniugale, »cum transgressore voti castitatis privatim emissi« et »cum incestuoso vel incestuosa cuius ius amisit ex superveniente occulta affinitate«, habet episcopus vi facultatum trienalium (nunc pariter ad quinquenium concessarum), ad quem preces sunt dirigendae. Pro praxi: religiosi mendicantes (Franciscani, Dominicani) et alii cum iis communicantes (Soc. Jesu) sub moderamine superiorum suorum, vi privilegii apostolici pro foro interno possunt dispensare in impedimento petendi debitum ex crimine incestus exorto; insuper potest etiam episcopus facultatem sibi concessam pro suo arbitrio aliis communicare.

Applicando praedicta ad casum elucet: Cajam ius petendi non amisisse, quum viro suae uxoris sit affinis, non consanguinea. Lex ecclesiastica enim (hoc casu stricte interpretanda) solummodo de consanguineis loquitur.

Petenda vero erat — si conscientiae remorsibus medelam salutarem quaesivit in poenitentiali — dispensatio dicta pro viro sororis nostrae Cajae, quem tota vis legis de »affinitate superveniente« in casu attingit.

Jos. Gruden.

IV.

Fiat brevis expositio Joan. cap. 17. cum applicationibus practicis, praesertim ad nos sacerdotes.

Poglavje 17. v evangeliju sv. Janeza obsega slovesno molitev našega Gospoda Jezusa Kristusa, v kateri prosi 1. poveljčanja za se (17. 1—5), 2. za apostole (17. 6—19) in 3. za vse prihodnje vernike (17. 20—26).

I. (Jan. 17. 1—5.)

1. To je Jezus govoril in je vzdignil oči v nebo in rekel: Oče! ura je prišla, poveljčaj svojega Sina, da tvoj Sin tebe poveljča;

2. kakor si mu dal oblast čez vse človeštvo, da dá vsem, katere si mu dal, večno življenje.

3. To pa je večno življenje, da spoznajo tebe, samega pravega Boga, in Jezusa Kristusa, katerega si poslal.

4. Jaz sem te poveljčal na zemlji; delo sem dokončal, katero si mi dal, da je storim.

5. In zdaj ti, Oče! mene poveljčaj, sam pri sebi z veličastvom, katero sem pri tebi imel, predno je bil svet.

Razlaga v obliki parafraze:

1. To je Jezus govoril apostolom o njih begu, preganjanju, o svojem vnebohodu in prihodu sv. Duha, o sedanji britki ločitvi in prihodnjem veselju in je vzdignil oči v nebo, nam v izgled, da pri molitvi povzdignemo duha k Bogu, in rekel: Oče! tako te imenujem, ker molim k tebi kot človek, ker mi ime očetovo vzbuja zaupanje, spominjajoč me tvoje moči in veličastva. Ura je prišla, pripraven čas je prišel, da me poveljčaš. Zdaj bom najbolj potreboval tvoje pomoči, ko se bo moje božanstvo najbolj skrilo, ko bom kot uporen in gospodstva željen zapeljivec prihitel na sramotni križ. Torej Oče! poveljčaj svojega Sina, poveljčaj me svojega Sina, križanega in mrtvega s čudeži, zemlja naj se strese, solnce naj otemni, pregrinjalo naj se pretrga da me ljudje ne bodo zaničevali kot razbojnika, ampak spoznali iz mojega vstajenja, vnebohoda, sedenja na tvoji desnici, poslanja svetega Duha in spreobrnjenja nevernikov, da sem Bog in Odrešenik sveta, in se posvetili in izveličali v tej veri*); da tvoj Sin tebe poveljča a) s tem, ker je moja slava tudi tvoja slava, b) ker bodo ljudje moje včlovečenje spoznavši slavili tvojo neskončno dobroto in c) pred vsem pa z oznanjevanjem mojega nauka, v katerem tebe poveljujem.

*) Trojno poveljčanje Kristusovo razločujejo razlagalci svetega pisma:

a) Nekateri pravijo, da je to poveljčanje trpljenje, križ in smrt, ker je to velika slava Kristusova, ker je s križem premagal greh in smrt in pekel.

b) Drugi menijo, da je to poveljčanje v vstajenju, vnebohodu, sedenju na desnici, poslanju sv. Duha in spreobrnjenju nevernikov.

c) Tretji, in teh se oklene Cornelij a Lapide, pa trdijo, da je to poveljčanje v tem, da bo svet spoznal, da je Kristus Sin božji in se bo s tem opravičil in izveličal.

2. Kakor si mu dal oblast čez vse človeštvo, ker si mu kot Bog človeku dal oblast čez vse ljudi, ne samo čez Jude, daj mi torej tudi k temu potrebnega poveličanja, da bom to oblast prav izvršil, namreč: da vsem, veliki množici, kateri si dal in zadostno milostjo obdaril, večno življenje, če ne vspešno (efficaciter) pa saj zadostno (sufficenter), ko bi se milosti ustavljali.

3. To pa je večno življenje, pogoj in bistvo večnega življenja, da spoznajo in verujejo v tebe, samega pravega Boga, ki si tisti Bog, ki je edino pravi Bog izmed vseh bogov, kakoršen je tudi Sin, katerega si poslal, in sv. Duh, kateri iz naju izhaja, katerega sem jaz obljubil in katerega bodo tudi spoznali, če bodo naju spoznali.

4. Jaz sem te poveličal; delo učenja in odrešenja, zaradi katerega si me kot poslanca poslal, bom čez nekaj ur trpljenja in smrti dokončal zapustivši učenje apostolom in sem s tem tebe poveličal, ker te ljudje a) spoznavajo in b) oznanjujejo. Poveličal sem te tu na zemlji, ker v nebesih si že poveličan, ker te spoznavajo in molijo angelji. Delo sem torej dokončal, katero si mi dal tu na zemlji;

5. in ker sem delo svojega poslanja dokončal in se iz ljubezni do tebe ponižal in zavrgel do smrti na križu, zdaj ti, Oče! mene poveličaj sam pri sebi, vzemi me k sebi, da sedem na tvojo desnico in poveličaj me z veličastvom, da bo moje prvo, ne stvarjeno veličastvo, t. j. moje božanstvo in sinovstvo, katero sem pri tebi imel predno je bil svet, in sicer a) po tebi, ker si me od vekomaj rodil, b) vpričo tebe, ker sem od vekomaj kot edinorojeni sin imel vpričo tebe neskončno slavo, in c) pri tebi, ker sedim od vekomaj pri tebi kot Bog od Boga predno je bil svet. Poveličaj me s tem, da bo moje božanstvo in sinovstvo božje, katero bo sedaj kakor biser skrito v blatu in kvasu trpljenja in smrti in ponižanem človeštvu, potem ko bom premagal smrt, kakor solnce se zasvetilo vsemu svetu.

Če premišljujemo teh pet vrstic, v katerih prosi Kristus poveličanja samemu sebi v tem, da bi se obvestilo njegovo božanstvo in sinovstvo in poveličano človeštvo vsemu svetu, spoznamo 1. vzvišenost svojega poklica, kateri delimo s Kristusom, ker tudi mašniku veljajo besede: »da dá vsem, katere si mu dal, večno življenje«. 2. Spoznamo tolažilno plačilo za zvestobo v poklicu: »delo sem dokončal, zdaj ti, Oče! mene poveličaj«, govorili bomo tudi mi, če bomo zvesti v poklicu. 3. Spoznamo, kaj je naš poklic: »da spoznajo tebe samega pravega Boga in Jezusa Kristusa, katerega si poslal«, da spoznam jaz *meditando*, da spoznajo verni me *praedicante* Kristusa *cum tota eius oeconomia salutis*. — Če se bo torej nam mladim kapelanom jelo tožiti vsakdanje premišljevanje, h kateremu so nas v

semenišču privadili, naj nas osrčuje 1. to, da je v premišljevanju del našega poklica, ali 2. vsaj besedica **je**, je večno življenje, že tukaj na zemlji začeto. Nebeško veselje namreč obstoji v spoznanju = premišljevanju, ker po nauku sv. Tomaža je popolno napačna trditev, da je bistvo nebeškega veselja v ljubezni, volji, ker ljubezen še le takrat rodi slast, veselje, kadar spoznam, da ljubim: torej je večno veselje po svojem bistvu v spoznanju, gledanju božjem (*visio Dei*) — v premišljevanju.

II. Jan. (17. 6—19.)

6. Tvoje ime sem razodel ljudem, katere si mi dal od sveta. Tvoji so bili in si jih meni dal, in so tvoje besede ohranili.

7. Zdaj so spoznali, da je vse, kar si mi dal, od tebe.

8. Zakaj besede, katere si meni dal, sem njim dal; in oni so jih sprejeli, in so resnično spoznali, da sem od tebe izšel, in so verovali, da si me ti poslal.

9. Jaz prosim zanje; ne prosim za svet, ampak za te, katere si mi dal, ker so tvoji.

10. In vse moje je tvoje, in tvoje je moje; in poveličan sem v njih.

11. In več nisem na svetu, ti pa so na svetu, in jaz pridem k tebi. Sveti Oče! Ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno kakor tudi mi.

12. Dokler sem bil pri njih, sem jih jaz ohranil v tvojem imenu. Katere si mi dal sem jih obvaroval; in nobeden njih se ni pogubil, kakor le sin pogubljenja, da se pismo dopolni.

13. Zdaj pa pridem k tebi; in to govorim svetu, da imajo moje veselje dopolnjeno sami v sebi.

14. Jaz sem jim tvojo besedo dal, in svet jih je sovražil, ker niso od sveta, kakor tudi jaz nisem od sveta.

15. Ne prosim, da bi jih s sveta vzel, temveč, da bi jih hudega varoval.

16. Niso od sveta, kakor tudi jaz nisem od sveta.

17. Posveti jih v resnici! Tvoja beseda je resnica.

18. Kakor si ti mene na svet poslal, tako sem tudi jaz nje poslal po svetu.

19. In zanje se jaz sam sebe posvečujem; da so tudi oni posvečeni v resnici.

Razlaga v parafrazi:

6. Glej, Oče! delo sem dokončal, katero si mi dal; Tvoje ime, ne v kolikor te (s tem imenom) imenujemo Bog, ker pod imenom Bog si bil znan tudi Judom, ampak v kolikor te kličemo Očeta, ki si mene istobitnega Sina rodil od vekomaj, ker kot takega te je svet spoznal šele po meni, razodel sem ljudem, apostolom in učencem, katere si mi dal, poklicavši jih vspešno (efficaciter), ker si jim dal a) zadostno milost poklica, in so b) sledili poklicu ter se c) odločili od sveta, od nevernikov in grešnikov,

ki hité za svetom in njegovo nečimernostjo. Tvoji so bili, ker si od vekomaj spoznal njihovo lastnijo, da bodo sledili svojemu poklicu in se izveličali po meni, ker si jih meni dal, da bi si po mojem nauku dobili večno slavo, in glej! zdaj so pokazali, da niso zanemarili tvojega poklica in mojega truda, ker so tvoje besede, katere sem jim jaz oznanjeval, ohranili in v dejanji izpolnili.

7. Zdaj so spoznali, da je vse, kar si mi dal, od tebe, da so vse moje besede, zapovedi in dejanja prihajala od tebe.

8. Zakaj besede, nauk, katere si meni dal, da jih oznanjujem, sem njim dal, oznanjeval in oni so jih sprejeli, verovali so in v dejanju izpolnjevali, in so iz tega resnično spoznali, da je ta nauk božji nauk, da sem torej od tebe izšel kot Mesija, Odrešenik sveta, in so verovali, da si me ti poslal v odrešenje sveta.

9. Ker so se torej vredne skazali tvoje pomoči in varstva, sledeč tvojemu klicu, in ker tudi moj trud, moje besede in dejanja, niso bila zastoj pri njih, ker so torej tvoji in tudi moji, ker si mi jih izročil, zato jaz prosim za nje, varuj jih, da bodo rastle v spoznanju in ljubezni do tebe in mene, v veri, milosti in edinosti. Ne prosim za svet, za nevernike in ničemernosti vdane grešnike, ker za te bom prosil drugod in posebno na križu, tudi ne prosim za druge vernike, ker za te bom prosil pozneje, ampak za te, katere si mi dal, samo za apostole, od katerih se poslavljam. Prosim torej zanje (prvič) ker so tvoji, od vekomaj od tebe izvoljeni za večno življenje; tvoji, pravim, so, četudi si jih meni v skrb izročil.

10. Ker vse moje je tvoje, in če tudi sem rekel, da si jih ti meni dal, vendar so bili vedno moji, ker tvoje je moje, ker sva istobitna. (Drugič) prosim zanje, ker poveličan sem v njih, ker v me verujejo, me ljubijo, molijo in ker me bodo po smrti moji oznanjevali kot Mesija in Sina Božjega.

11. (Tretjič) prosim za nje, ker kmalu več ne bom na svetu, ker kmalu me bodo umorili, ti (apostoli) pa bodo ostali na svetu, da bodo oznanjevali tvoj in moj nauk, ter bodo zaradi tega preganjani od satana, Judov in nevernikov. Ti torej, Oče! jih čuvaj, ker jaz se vrnem k tebi. Ker jim bo pa v boju zoper svet in satana treba svetosti, zato se obrnem na te: sveti Oče! ki si izvir svetosti, ohrani jih v svojem imenu, po svoji vsega-mogočnosti, da bodo stanoviti v veri in ljubezni do tebe in mene, da bodo apostoli, katere si mi dal, eno a) z nama po veri, po kateri se bodo zjediniili z menoj in po meni s teboj, in b) eno med seboj v mišljenju (načelih), hotenju (ljubezni) in delovanju, in sicer po veri, ker le tam, kjer je ena vera, so ljudje tudi eno v mišljenju, hotenju in delovanju in sicer tako,

kakor smo tudi mi, Oče, Sin in sv. Duh eno po svojem bistvu, eno v mišljenju (Sin Beseda, načelo, Kristus) v hotenju (ljubezen, sv. Duh) in delovanju (stvarjenju Oče).

12. Dokler sem bil pri njih, osebno, telesno pričujoč, sem jih jaz ohranil v veri in ljubezni do tebe in sebe v tvojem imenu, po tvoji veljavi, oblasti in moči kot tvoj poslanec; spoznavši namreč, da si me ti poslal, so se me radi oklepali vedoč, da se po meni oklepajo tebe. Katere si mi torej dal, sem jih obvaroval in nobeden se ni pogubil, kakor sin pogubljenja, namreč Juda, ki je bil po lastni krivdi zaradi tatvine in izdajstva odločen za pogin in pogubljenje. In tako se je zgodilo, da se je tudi v tem obziru pismo dopolnilo, ker pisano je: »ko je sojen, naj gré ven obsojen, in njega molitev mu bodi v greh, njegovih dni bode malo in njegovo čujsko službo naj prejme kdo drugi. (Ps. 108. 7. 8.)

13. Zdaj pridem k tebi, kmalu po svoji smrti in vstajenju se vrnem k tebi in to, o svojem vstajenju in smrti in vnebohodu govorim v svetu, ko sem še na svetu, da bodo imeli moje veselje dopolnjeno sami v sebi, da se bodo nad tem mojim odlikovanjem popolno veselili v nadi, da bodo kmalu v nebesih obdani z jednako častjo.

14. Jaz sem jim tvojo besedo dal, tvoj nauk oznanil, in sprejeli so jo in v dejanju izvršili, zato jih svet, neverniki in brezbožni posvetnjaki sovražijo, ker niso od sveta, ker posvetnjakom niso podobni, kakor tudi jaz nisem od sveta, ker ne maram ne sveta, ne njega poželenja.

15. Ker so se torej odločili od sveta in se popolno posvetili moji in tvoji službi: varuj jih. Zato te ne prosim, da bi jih s sveta odvezel k sebi v nebesa, temveč, da bi jih varoval hudega, greha, kazni in hudobnega duha.

16. Ker namreč niso od sveta, kakor tudi jaz nisem od sveta.

17. Posveti jih, potrdi, pospeši in dovrši jih v svetosti, in sicer v resnici s tem, da jim boš po svetem Duhu dal spoznati popolno evangelijsko resnico, da bodo po tej resnici, katero sem jim jaz oznanjeval, ki sem pot, resnica in življenje, posvečeni v zmožne oznanjevalce resnice, ker tvoja beseda, ki sem jim jo jaz oznanjeval, je resnica.

18. Zato prosim za nje (četrtič), ker kakor si ti mene na svet poslal, da bi oznanjeval resnico, tako bom tudi jaz nje poslal po svetu med vse narode, da jih poučé in posveté. Zato bodo potrebovali velike svetosti in požrtvovalnosti, da bodo mogli neumorno oznanjevati božjo besedo, ustavljati se raznim nasilstvom in prenašati stanovitno preganjanje ali celo smrt. Zato je prav, o Oče! da jih od dne do dne bolj posvetiš, da bodo mogli tudi druge posvečevati.

19. In za nje se torej tudi jaz sam sebe posvečujem, žrtvoval sem se oznanjujoč evangelij in se bom sedaj za nje žrtvoval kot žrtva na križu, da bodo tudi oni posvečeni v resnici, da bodo premišljuječ tvoj nauk, kateri sem jim oznanil, sami sebe posvetili in pogumno prevzeli apostolsko službo in posvetili tebi vsa ljudstva, da bodo po neumornem oznanjevanju mojih nauk in stanovitem prenašanju preganjanj res prava posvečena, nekrvava žrtva in, kakor se spodobi, da svetost mojih nauk potrdijo s svetostjo mučeništva, po mojem vzgledu tudi krvava žrtva svojega poklica.

Od (6.—19.) vrste prosi Gospod za apostole in ob enem tudi za nas; zato se vprašajmo 1. zakaj prosi za apostole, in 2. kaj prosi?

Zakaj prosi Gospod?

1. Zato prosim za nje, ker so tvoji. Zakaj pa so tvoji? Zato, ker si jih od vekomaj odločil za se kot take, ki si bodo prav izvolili poklic in ga zvesto ohranili do konca.

Tudi za nas bi bila gotovo velika čast in tolažba, ko bi vedeli za trdno, da smo bili, smo in bomo njegovi. Izvolili smo si že apostolski poklic, bomo li zvesti ostali poklicu? Bog daj!

2. Drugič prosi Gospod za apostole zato: ker so moji. Zakaj pa so moji? Zato, ker so tvoji in ker sem v njih poveljčan. Vprašajmo se torej, ali je Kristus poveljčan v nas, in vedeli bomo, če smo njegovi, in da je torej tudi za nas prosil. Zato premišljajmo besede sv. Krizostoma, ki pravi: »Pomni, da Boga in Kristusa poveljujemo v sebi, kadar dobro delamo in posebno, ko njegovo vero oznanjujemo in nevernike in brezbožnike k njemu vračamo.«

3. Tretjič prosi za apostole in za nas: »ker več nisem na svetu, ti pa so na svetu, pa niso od sveta.« Tudi mi smo kot svetni mašniki na svetu, med svetom, to je prav gotovo, morda pa ni tako gotovo, da nismo od sveta. Po čem pa bomo spoznali, da nismo od sveta? »In svet jih je sovražil, ker niso od sveta«, pravi Gospod. Hvala Bogu, svet nas sovraži vsaj v skupnosti. Dobro bi bilo torej, če se vprašamo, kako sodi svet o nas posameznikih.

4. Četrtrič prosi Gospod za nas in za apostole, ker jih je poslal, kakor je Oče poslal njega. Poslani smo tudi mi, a treba nam je pri tem poslanju tega, česar nam je Gospod prosil pri tej priliki.

Prosil je Kristus:

a) da bodo eno, kakor tudi mi. Eno z nami po veri in ljubezni do Boga. Eno med seboj v mišljenju, hotenju in delovanju. Eno v mišljenju, v načelih. Načelo naše pa je Kristus, govoreč po rimsko-katoliški cerkvi. — Eno v hotenju. Eno v načelih; upajmo, da smo. Morda

pa nismo eno v hotenju. Morda ne upamo ali ne maramo s celo voljo priboriti zmage celim načelom Kristusovim; morda nas ovira ozir na častiželjnost, prenapetost kake osebe, ozir na narodnost, na tok zgodovine, da ne damo povsod in vselej duška Kristusovemu načelu, kakor bi res ne bilo Kristusovo načelo najbolj narodno načelo, ali če hočemo reči, načelo čistega človečanstva, kakoršno je v resnici, ne pa kakor človečanstvo umevajo materijalisti.

b) prosi Kristus: »da bi jih s sveta ne vzel, temveč da bi jih varoval hudega.« Torej ni volja Kristusova, da ne bi poznali mi poleg načela Kristusovega, tudi načela sveta, časovnih razmer in potreb, ampak da bi se varovali, da ne bi hodili po načelih sveta ter se obvarovali v teh kočljivih stvareh greha, satana in časnega zla. To prosi za nas.

c) prosi Gospod: »Posveti jih v resnici«, torej svetosti za apostole, svetosti za nas. *Disce hic, dostavi Cornelij a Lapide, quam sanctus esse debeat Christianus, praesertim Religiosus et Apostolicus, qui alios sanctificare cupit. Christianismus est imitatio divinae naturae: Christianus enim sanctitatem Dei et Christi imitari debet quam maxime potest, ut qui eum videt vel audit, Christum se videre et audire existimet: Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus; et separavi vos de ceteris populis, ut essetis mei. Sanctitas ergo est aversio a mundo, et conversio unioque cum Deo et Christo. Quocirca Apostoli magis sua sanctitate et caritate ardente, quam praedicatione converterunt orbem.*

Torej svetosti, ne, kakor je prosil Salomon, modrosti, nam je prosil na tem mestu, zgorej pa učenosti. Učenost in svetost bodita naši lastnosti, toda prva je svetost: Učimo bolj z vzgledom, ko z besedo.

III. (Jan. 17. 20—26.)

20. Pa ne prosim samo za nje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi verovali v mene.

21. Da bodo vsi eno, kakor ti, Oče! v meni, in jaz v tebi, da bodo tudi oni v nas eno, da svet veruje, da si me ti poslal.

22. In veličastvo, katero si meni dal, sem jaz dal njim, da bodo eno, kakor smo tudi mi eno.

23. Jaz v njih in ti v meni, da bodo popolnoma eno, in da svet spozna, da si me ti poslal, in jih ljubil, kakor si tudi mene ljubil.

24. Oče! hočem, da bodo tisti, katere si mi dal, tudi z menoj tam, kjer sem jaz, da vidijo moje veličastvo, katero si mi dal, ker si me ljubil pred začetkom sveta.

25. Pravični Oče! svet te ni poznal, jaz pa sem te poznal; in ti so spoznali, da si me ti poslal.

26. In oznanil sem tvoje ime in oznanjeval je bom, da bo ljubezen, s katero si me ljubil ti, v njih in jaz v njih.

Razlaga v obliki parafraze:

20. Pa ne prosim samo za nje (za apostole), ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi verovali v mene, za vernike vseh časov.

21. Da bodo vsi eno

a) med seboj v veri, upanju in ljubezni, in

b) eno z Bogom po veri v mene, kakor si ti, Oče! eno v meni in jaz v tebi po istem bistvu, da bodo tudi oni v nas eno, z nami eno po veri in ljubezni in kot udje duhovnega telesa Kristusovega, da svet veruje, da si me ti poslal, da bodo ljudje že iz tega spoznali in verovali v mene kot sina Božjega, ko bodo videli vernike z Bogom in z menoj in pa med seboj v blaženi edinosti, spoznavši, da tako združenje ni mogoče drugače, nego po božji moči.

22. In veličastvo, slavo mojega božanstva in sinovstva, katero si meni dal, od vekomaj, kot svojemu pravemu Sinu in *per unionem hypostaticam* tudi mojemu človeštvu in jo razodel pri krstu v Jordanu, katera se bo pokazala čez tri dni ob vstajenju in katero bom dal ljudem ob vstajenju, sem jaz njim dal po svetem Duhu v zakramentu presv. rešnjega Telesa kot svojim posinovljencem, delčič jim tudi moč čudežev in milost bratovske edinosti v dokaz resničnosti mojega nauka, da bodo eno z menoj in po meni s teboj, kakor smo tudi mi eno po bistvu.

23. Namreč jaz v njih kot glava duhovnega telesa, združen z njimi po veri in presv. rešnjem Telesu, da bodo popolnoma eno, kot udje enega duhovnega telesa dovršeni v meni, svoji glavi, v popolno enoto: eno po duši med seboj in z Bogom: *anima enim magis est, ubi amat, quam ubi animat*; eno po telesu med seboj in z menoj, dejansko se družec z mojim telesom v zakramentu presv. rešnjega Telesa. Iz te medsebojne ljubezni in edinosti naj torej verni svet spozna, da je božji nauk, kateri sem jim oznanjeval kot tvoj poslanec, da si me torej ti poslal, in da si jih ljubil, kakor si tudi mene ljubil, ker si jih naredil posinovljene otroke božje, enako, kakor si tudi mene ljubil kot svojega pravega Sina.

24. Torej Oče! hočem, silno želim in hrepenim uspešno, da bodo tisti, apostoli in verniki, katere si izvolil za večno življenje in meni dal in v skrb izročil, tudi z menoj tam v nebesih, kjer sem jaz sedeč na tvoji desnici, da vidijo moje veličastvo, ne samo mojega povečanega človeštva, ampak tudi veličastvo mojega božanstva in sinovstva, katero si mi dal, ker si me ljubil od vekomaj pred začetkom sveta kot svojega Sina.

25. Res velike reči si pripravil svojim izvoljencem, za katere sem te prosil in, pravični Oče! pravično je, da si zavrgel prevzetne in da si dal te dobrote ponižnim, ker prevzetni svet te ni spoznal, jaz pa sem te spoznal in ljubil, in ti moji verni učenci vseh časov so te spoznali in ljubili in so verovali, da si me ti poslal.

26. In oznanil sem tvoje ime in oznanjeval ga bom. Ker ti verni učenci vseh časov niso bili prevzetni, sem jim tebe oznanil, da so te jasno spoznali, in še jasnejše jim bom oznanjeval potem, ko bom od mrtvih vstal in sv. Duha poslal, da bo ljubezen, s katero si me ti ljubil in zaradi mene tudi nje ljubil, v njih še nadalje od dne do dne večja, in zaradi tega bom jaz v njih ostal in se jih vedno tesneje oklepal zaradi vedno rastoče milosti in ljubezni.

Če je Gospod ravno prej prosil za apostole, da bi se posvetili kot žrtva svojega poklica, pokaže v teh vrsticah veličasten sad in plačilo te požrtvovalnosti.

1. Vse, kar je tukaj Gospod uspešno sprosil vernikom, prejeli bodo ti le po našem posredovanju: »kateri bodo v mene verovali po njih besedi.« Vsa sreča prerojenega človeštva, katero nam slika Gospod v teh vrsticah, in vse povečanje, katero dobiva Bog vsled tega, je torej delo mašnikovo, delo propovednikovo.

2. Drugo, kar nas mora navduševati za požrtvovalnost v poklicu, je prekrasno plačilo, katero nam in vernikom tukaj uspešno prosi Gospod: »Oče! hočem, da bodo tisti, katere si mi dal, tudi z menoj tam, kjer sem jaz«, torej: *terret labor, aspice praemium!*

3. Tretje, kar nas mora navdajati z brezmejno tolažbo pri svojih trudih in žrtvah, je pa častna beseda Kristusova, da ostane pri nas in v nas s svojo blaženo pričujočnostjo in sicer tem tesneje, čim tesneje se ga bomo oklepali mi.

Gašpar Porenta.

Erledigung

über die

im Jahre 1892 u. 1893 abgehaltenen Pastoral-Conferenzen.

1892.

Im Jahre 1892 wurden in der Zeit vom 24. Februar bis zum 10. November an den einzelnen Decanatsorten 29 Pastoralbesprechungen abgehalten, und zwar an 13 Stationen zu je eine, in Ljubljana, Cirknica, Kamnik, Moravče, Postojna, Trnovo, Vipava und Žužemberk zu je zwei. Die Betheiligung an den Conferenzen war eine recht gute, denn es nahmen an denselben 369 Diöcesanpriester, darunter 9 Ordensgeistliche theil. Leider ist aus den vorliegenden Protokollen ersichtlich, daß auch im Jahre 1892 einige wenige Herren den so wichtigen Besprechungen ohne alle Entschuldigung fernblieben. Ueber die vorgelegten vier Fragen wurden im ganzen 334 schriftliche Beantwortungen eingeschickt, zum Theil von älteren, dazu nicht verpflichteten Seelsorgern, was umsomehr mit Anerkennung hervorgehoben wird, als einige jüngere Herren ihrer diesbezüglichen Pflicht entweder gar nicht, oder aber nur theilweise nachkamen. — In Vipava wurde bei einer Pastoral-Conferenz eine wissenschaftliche Bibliothek für die dortige Decanats-Geistlichkeit gegründet, welchen löblichen Beschluß der dazu gewählte Ausschuss auch sogleich zur Ausführung brachte.

Bezüglich der decanatsämtlichen Berichterstattung über die abgehaltenen Conferenzen wird bemerkt, daß die Protokolle so gehalten sein sollen, daß sie ein klares Bild der stattgefundenen Besprechungen bieten, was bei einigen Conferenzprotokollen nicht der Fall ist.

1. Ueber die Frage »de testamentis clericorum« liegen 87, mitunter ausführliche und gediegene Elaborate vor. Von den Herren Conferentisten werden die über diesen Gegenstand geltenden kirchenrechtlichen Bestimmungen fleißig angeführt und durchgehends die Nothwendigkeit hervorgehoben, daß jeder Seelsorger schon in gesunden Tagen für den Sterbefall über sein Eigenthum in rechtsgiltiger Form in solcher Art und Weise seinen Willen niederschreibe, wie es eines katholischen Priesters würdig und für sein Seelenheil erspriesslich ist. Als Beispiel einer guten Lösung dieser Pastoral-Conferenzfrage folge das Elaborat des Herrn Pfarrcooperators Franz Krumpestar.

To vprašanje je prav primerno za naše čase, ko se ravno zaradi oporok duhovnov godé večkrat velike zmešnjave in se čujejo žalostni pojavi. Zato pa že zdaj v zdravih dneh preiščujmo, kako nam je vrediti hišo, še predno nas pokliče Gospod: »Daj odgovor od svojega hiševanja; zakaj posihmal ne boš mogel več gospodariti.«

Važno pa je to vprašanje tudi zato, ker razpravlja zadevo, ki se ima napraviti samo enkrat v življenji, in ktera enkrat skazena, se ne dá več popraviti. — Zato je pa treba stvar dobro premisliti, da bomo storili svoje oporoke po določilih sv. cerkve svojim dušam v zveličanje, duhovništvu v čast, vernikom pa v spodbudo.

Predno spregovorimo o oporoki duhovnikov, dokažati se moramo prej nekega drugega vprašanja, brez katerega bi bila oporoka nemogoča, vprašanja namreč, ali sme klerik kako premoženje imeti, o katerem naj bi prosto, ali vsaj po določilih sv. cerkve po svoji volji razpolagal.

Da ima sv. cerkev in njeni služabniki duhovniki pravico posvetno premoženje imeti, to je bilo od nekdaj pripoznano.

Sv. Avguštin izvaja to pravico sv. cerkve iz tega, ker je tudi Jezus z apostoli imel svojo blagajnico. Pričnavali so to pravico za Konštantinom Vel. rimski cesarji z malimi izjemami po vrsti. Cerkveni zbor v Kostnici l. 1414.—1418. zavrge je Wicleffove stavke, v katerih trdi, da je zoper sv. pismo in zoper Kristusov nauk, da imajo cerkveni možje, toraj duhovniki, posvetno premoženje, kot krive. Nazadnje pa je še papež Pij IX. v Syllabu zavrge stavke, ki trdi, da služabniki sv. cerkve in rimski papež ne smejo imeti časnega premoženja in posestva.

Duhovniki imamo toraj po božjih in državnih zakonih pravico do posvetnih stvari, imamo pravico dobiti in imeti, *dominium* nad posvetnim premoženjem.

Kaj pa je »*dominium*»? *Dominium est facultas disponendi de re aliqua tamquam sua ad proprium bonum*, pravi morala. Ako tedaj moremo dobiti in imeti *dominium* nad posvetnimi rečmi, smemo ž njimi storiti, kar hočemo, storiti ne le v življenji, ampak imamo tudi oblast določiti, kaj naj se s temi stvarmi po naši smrti zgodi, imamo pravico narediti oporoko.

Toda sv. cerkev v skrbi za večno zveličanje svojih služabnikov in za ugled duhovništva dala je v teku časa nekatere zapovedi ali boljše rečeno prepovedi glede oporok duhovnikov.

Predno pa o teh spregovorimo, treba nam bode nekoliko pogledati po virih, iz katerih se staka duhovnikovo premoženje, kajti po teh virih se ravna cerkvena določila. Ti viri so pa trojni, nekateri naštevajo štiri.

- a) Nekateri duhovnik je tako srečen ali pa tudi nesrečen, da dobi po svojih stariših, ali sploh od svoje rodbine lepe svote denarja. To njegovo premoženje imenuje se: *bona patrimonialia*.
- b) Drug dohodek pa dobiva duhovnik od svojih cerkvenih opravil, kakor: od porok, od pokopov, pri krstih, za maše itd.; nekateri zasluži morda tudi še po strani kak denar s slikanjem, pesnikovanjem, pisateljstvom, podučevanjem ali še kako drugače; imetje pa, ki si ga na ta način pridobi, imenuje se: *bona quasi patrimonialia* ali *industrialia*.

c) Tretjič pa dobiva duhovnik svoje dohodke iz beneficija, to je cerkvena last, bodisi zemljišče, glavica ali tudi pravica, katerih letne dohodke vleče prebendar in to so: *bona beneficalia*.

d) Nekateri štejejo tudi duhovniku v dohodke prav skromno življenje, da od svojega beneficija niti toliko ne porabi, kolikor bi po vseh pravicah smel in kar bi se njegovemu stanu spodobilo. Kar si s tem prihrani, imenuje se: *bona parsimonialia*.

To so viri, iz katerih se steka premoženje cerkvenih služabnikov.

Premoženje, ki si ga nabere duhovnik iz prvega in drugega vira, sme duhovnik po svoji volji, seveda tudi po svoji vesti obrniti; sv. cerkev mu te pravice ne jemlje, ampak mu to izrečno dovoljuje v življenji in tudi za slučaj smrti s temi besedami: *Qui cumque de sacerdotibus vel ministris pro sua utilitate, atque amicitia vel praestatione, aut quocunque modo, aut per scripturae seriem aliquid meruerint a quolibet percipere, in ecclesiae rebus non poterit numerari, sed quod exinde voluerint facere, ipsorum voluntatis arbitrio subiacet*. (Can. 2. C. XII. qu. 3.) — In prostost oporoke tega premoženja dopušča cap. 12. de testamentis III. 26. rekoč: *Cacterum, quae ex haereditate, vel artificio aut doctrina proveniunt, distribuentur pro arbitrio decedentis*.

To premoženje, ki mu dohaja iz prvega in drugega vira, sme duhovnik po svoji volji porabiti. — Beneficiji pa so last sv. cerkve, in zato sv. cerkev tudi določuje, kako naj se njih dohodki porablajo. Duhovnik je sicer posestnik dohodkov, vendar pa je v njih porabi navezan na določila cerkvena. Mnoge določbe cerkvene prava govore, da ima duhovnik prebendar pravico do dohodkov prebende, kolikor jih za se potrebuje, da se pošteno po svojem stanu nosi, kar mu pa ostane, *superflua status*, ima dati cerkvi in revežem, ne sme pa zapravljati ali pa dajati sorodnikom, ako niso revni in potrebni. Ravno tako prepoveduje tridentinski cerkveni zbor bogatiti premožne sorodnike. *Omnino vero eis interdicat, — nimirum sacrosancta Synodus — ne ex redditibus ecclesiae consanguineos familiaresve suos augere studeant, quum aut Apostolorum canones (39) prohibeant, ne res ecclesiasticas, quae Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant, eas autem non distrahant nec dissipent illorum causa*. (Sess. 25. cap. 1. de reform.) — Iz tega določila je razvidno, da se beneficijski dohodki ne smejo svojevoljno razsipati niti v življenji, razume se pa tudi, da tudi v oporoki ne.

Pa ne samo iz teh cerkvenih določb nam je znana volja sv. cerkve, oziroma poraba beneficijskih dohodkov,

ampak tudi iz njenega ravnanja ob smrti klerikov, duhovnikov.

Več ko eno tisočletje so smeli kleriki v oporoki razpolagati samo z *bona patrimonialia*, in še s samo tistimi, kar so pred ordinacijo imeli. Ako je umrl kak klerik, pustila je cerkev *bona patrimonialia* njegovim sorodnikom, ako jih pa ni imel, vzela je vse njegovo premoženje cerkev, pri kateri je bil nastavljen. C. 7. C. XII. qu. 5. pravi: *Quicumque ex gradu ecclesiastico sine testamento et sine cognatione decesserit, haereditas eius ad ecclesiam, cui deservivit, devolvatur*, — katero pravico je tudi rimsko pravo sv. cerkvi pripoznalo. Take dedščine klerikov pa so se včasih tudi izročale papežu v prid vesoljne cerkve in pa za pospeševanje misijonov.

Ta pravica pa se je v teku časa sprevrgla v tako zvani *ius spolii*. Ta *ius spolii* so si po krivici prilastovali škofje, pa tudi posvetni knezi, cerkveni patroni in še drugi in so ugrabljevali premoženje po umrlih klerikih. Več papežev se je temu krivičnemu počenjanju ustavljalo, naposled pa je papež Aleksander III. na tretji lateranski synodi določil, da sme klerik o svojem privatnem premoženju napraviti oporoko; kar pa je iz beneficija čez svoje potrebe prejel, mora pa vrniti cerkvi, pri kateri je služil. Poleg tega določila pa je bilo omenjeno, da je dobra navada, če duhovnik v svoji oporoki voli tudi revežem, cerkvam, svojim strežnikom, naj si bodo sorodniki ali ne. *Pro pauperibus, religiosis locis et qui viventi servierunt, sive sint consanguinei, sive alii*, — pravi omenjena opomba.

Ta dostavek je bil pozneje privzet v gregorijanske dekretale in je bil podlaga, na kateri se je potem razvila pravica, da smejo kleriki tudi o svojem benefiškem premoženju prosto oporoko storiti, seveda ravnati se pri tem po določenih sv. cerkve. To se jim pa dopušča še posebno zato, ker je težko ločiti, kaj si je duhovnik pridobil po dedščini, ali od svoje duhovniške službe ali pa iz beneficija, pa tudi zato je prav, da cerkev ne vzame duhovnikovega premoženja, ker ima mnogokrat duhovnik v oporoki kaj popraviti, kar je v življenju zamudil.

Duhovnik smé toraj dandanašnji disponirati v svoji oporoki tudi z denarjem in sploh imetjem po svoji volji; ker je pa to le cerkveno, mora se pri tem držati cerkvenih določil in želje sv. cerkve, kar mu tudi država ne brani. Člen XXI. našega konkordata namreč pravi, da je duhovnikom dovoljeno svoje oporoke narediti in s svojim imetjem *disponere iuxta sacros canones*. In teh določb se morajo tudi dediči držati, ako njih sorodnik duhovnik brez oporoke umrje.

Neko pravilo za duhovniške oporoke je tudi stara, od dunajskega provincijalnega cerkvenega zbora in od

države potrjena navada, zapuščino brez oporoke umrlih prebendarjev na tri dele razdeliti, katerih prvi pripada cerkvi, drugi revežem, tretji sorodnikom. Ako so pa sorodniki revni, imajo pravico tudi do drugega dela, pa morajo zanj prositi. Ako pa umrli ni imel stalnega beneficija, ne dobi cerkev nič, dva dela sorodniki in en del reveži onega kraja, kjer je na zadnje služil.

Ako se duhovnik ravna po tem pravilu, zadostil bode cerkvenim določbam, skrbel za dušo svojo in varoval duhovniško čast. Toraj cerkve nikar ne pozabimo in ob enem dobrodelnih naprav in revežev; sorodniki se bodo že sami oglašali.

Akoravno bi kdo mislil, da njemu iz beneficija nič ne preostaja in da mu radi tega ni treba ničesar cerkvi in revežem zapustiti, vendar naj tega nikar ne stori, ampak pomisli naj, koliko je imel, ko je nastopil svojo prvo službo in koliko ima zdaj. Morda je tudi beneficij več nesel, kakor ga je duhovnik cenil; ne dajmo se tudi osramotiti od vernikov, ki se v svojih oporokah kaj radi spominjajo posebno cerkvá, pa tudi ubogih.

Seveda je najbolje, če duhovnik kar sproti dá Bogu, kar je božjega, vendar zameriti ni nikomur, če pri tej ubogi pokojnini, ki se daje duhovnikom, skrbi za svoja stara leta, zato naj se pa takrat, ko trka bela žena na vrata življenja, obrne vse tako, kakor se spodobi. Dobro je, če gredo naša dobra dela pred nami, vendar sv. Janez imenuje tudi tiste blažene, ki jim dobra dela sledé, zato naj pa gleda vsak duhovnik, da naredi svojo oporoko, predno ga smrt prehiti; zakaj veliko zmešnjav naredi on, kateri umrje, predno je uredil svojo hišo. Vse je pomešano, cerkveno premoženje, duhovnikova lastnina, ali pa še kacega drugega imetje; dolгови ostanejo neplačani, tirjatve se pozabijo, maše se ne opravijo itd. in *ius spolii* se od domačih in tujih brez skrbi izvršuje.

Ako povzamemo stvar še enkrat, vidimo, da je sv. cerkev, oziroma *bona patrimonialia* in tudi *industrialia* dala popolno prostost, le ozir *bona beneficialia* je določila, da naj jih rabi duhovnik za svoje potrebe, kar mu pa čez te potrebe ostane, *superflua status*, pa mora dati cerkvi; sme pa tudi ubogim, tudi sorodnikom, če so revni, in svojim poštenim služabnikom jih smé odločiti v svoji oporoki.

Zavoljo doslednosti naj omenim še *bona parsimonialia*. Sv. Alfonz Ligv. pravi, da smé duhovnik ž njimi storiti, kar hoče, drugi kanonisti pa pravijo, da ne, ker so ti dohodki iz beneficija in so takorekoč *bona superflua* za varčnega klerika.

Nazadnje je pa treba še odgovoriti na vprašanje: *Quae proinde in condendis huius modi testamentis vitanda?*

Omenili smo, kaka zmešnjava se rada zgodi, ako duhovnik brez oporoke umrje, vendar pa je treba tudi,

ko se dela oporoka, velike previdnosti, ker se zgodi včasih z nepremišljeno oporoko tako zgledovanje in pohujšanje, da bi bilo bolje, ako bi je ne bilo.

Najprej je gledati na to, da poravna v oporoki svoje dolge, če jih kaj ima; potem še le naj razpolaga z ostalim premoženjem, in sploh naj poprej stopa po potu *iustitiae*, potem še le *charitatis*.

Tudi cerkve duhovnik ne sme pozabiti, seosebno, če je v zdravih letih zamudil svojo dolžnost; in tudi revežem naj odmeni prostor v svoji oporoki.

Prav neprijetno je, utegne se pa tudi zgoditi, da duhovnik zapusti velik del ali pa vse svoje premoženje društvu, s tendencijami cerkvi ne ravno prijaznimi, ali društvu silno dvomljive verske vrednosti. Posebno preglavico pa dela oporoka zavoljo sorodnikov. Najbolje kaže spominjati se pred vsem tistih, ki so morda za časa duhovnikovega šolanja njemu na roko šli, zraven pa so morebiti res potrebni in tudi dobri pošteni krščanski ljudje. Take prezirati v oporoki, spomniti se pa že itak bogatih in v verskih zadevah ne ravno tankovestnih sorodnikov, to bi ne bilo prav in napravilo bi opravičeno nevoljo med svetom.

Najbolj kočljiva pa je stvar s kuharico. Ravno v tem oziru so oporoke večkrat ljudem v zgledovanje, pohujšanje in so krive marsikatero krive sodbe, marsikatero kletve. Prav in pravično je, da se poslu, ki je v duhovnikovi službi pustil vse, ali vsaj najboljše svoje moči, skrbi za življenje, toda tudi to mora biti v pravi meri. Kuharica po navadi sama sebe ne pozabi, potem naj jo pa še duhovnik bogato podpre! Saj vendar ni duhovnik dolžan skrbeti za njeno žlahto; ona, če je pa stara, ne potrebuje Bog vé koliko, če je pa mlada in zdrava, pa lahko dela, toraj čemu taka potrata? Pa še prav rado se zgodi, da se taka kuharica omoži, in s svetimi opravili zaslužen denar se zapravlja, nikakor ne v čast duhovščini. Toraj vse, kar je prav, saj pred sumničenjem še tako nismo nikdar varni. Ako hoče duhovnik za svojo staro zvesto družino poskrbeti, lahko nameni denar ali imetje za kak dober namen z odločilom, da imajo njegovi posli do smrti užitek od njega; tako bode skrbel za svojo družino in tudi za svoje dobro ime.

Gotovo so se pa morale neprevidnosti v oporokah zastran poslov goditi, ker je Dun. prov. zbor štel si v svojo dolžnost, v tem oziru spregovoriti besedo. Pravi namreč: *Merito tamen vir ecclesiasticus providet, ne post eius excessum egestate opprimantur, qui sine reprehensione diuturnum ipsi fidelemque famulatum exhibuerint. Itaque si bonis valeat pensionem eius ad vitae finem statuatur. Cum primis caveat, ne ancillam haeredem* (namreč glavnega dediča) *scribat, a quo scandalum difficile abest.* (cap. IV.)

To bi bile nekatere stvari, katerih se ogibajmo v svojih oporokah, sploh pa kakor vedno tako tudi v tej zadevi poslušajmo opomin sv. Pavla, ki pravi: »Nikomur ne dajamo pohujšanja, da se naša služba ne zaničuje«. (Kor. II. 6. 3.)

Ako smo vsi ljudje ne posestniki časnih stvari, ampak le oskrbniki, koliko bolj je to še le duhovni mož, kateremu je v jednom oziru velik križ, da se mora mešati v posvetno, on ki se ima pečati z duhovnimi zadevami. Duhovnik se tudi bolje zaveda, da bo moral od tega odgovor dajati in tudi bolje, kako mora obrniti časne stvari, da bode po volji božji; ker pa hudobni duh posebno duhovnika rad zapelje s posvetnim premoženjem, zato pa prosimo Boga, da bi nam posvetno premoženje ne bilo v pogubljenje, temveč v zveličanje, z molitvijo sv. cerkve, ki se glasi: *Protector in te sperantium Deus, sine quo nihil est validum, nihil sanctum: multiplica super nos misericordiam tuam; ut te rectore, te duce, sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus aeterna.*

2. Die Frage über die Pflicht der Seelsorger, den katechetischen Unterricht zu besorgen, und was von der Ertheilung des Religionsunterrichtes durch Laien zu halten sei, beantworteten 88 Conferentiisten. Allgemein wird anerkannt, daß es strenge Gewissenspflicht des betreffenden Seelsorgers, vor allem des Pfarrers ist, der Jugend einen gebienden Religionsunterricht zu ertheilen, und daß es nur in der äußersten Noth angehe, einem weltlichen Lehrer die Ertheilung des Religionsunterrichtes zu überlassen; doch müsse auch in diesem Falle eher die Genehmigung des Oberhirten für den betreffenden Laien eingeholt werden. Es wurde hervorgehoben, daß sich in dieser Nothlage der Seelsorger stets die Aufsicht über den durch den weltlichen Lehrer ertheilten Religionsunterricht vorbehalten und wenigstens einpaarmal im Monate in den betreffenden Klassen über Stand und Fortschritt des Unterrichtes persönlich überzeugen müsse. Nachstehend folgt die Beantwortung dieser Frage durch den Herrn Kuraten Johann Skvarča.

A.

To sestavljeno vprašanje razkrojimo na posamezne dele ter odgovarjamo na iste tako-le:

1. *Quid munus catechisandi?*

Katehitična služba v ožjem pomenu je oskrbljevanje cerkvenega učenitva pri malih, pri negodnih v veri; v širjem pomenu pa ne objema samo verskega poduka, ampak tudi versko-nravno vzgojo mladine potom bogoslužja in discipline.

2. *Quis obligat ad munus catechisandi?*

a) Naturna postava, katera zahteva, da otrok pri sv. krstu duševno preroben, tudi duševno

živi, se razvija in dozori: »To pa je življenje (dušno), da spoznajo Tebe in katerega si poslal, Jezusa Kristusa.« Spoznanje pa prihaja le od poduka.

- b) Dejanska božja postava, dana z besedami in z izgledi Jezusa Kristusa in apostolov: »Pustite male k meni priti«; on je učil po celi deželi in zapovedal apostolom učiti vse narode in vse stvari. Apostoli so učili in sveti apostol Pavel ukazuje: *praedico verbum — omnimodo*.
- c) Dejanska cerkvena postava, dana v cerkvenem zboru Tridentinskem sess. 4. c. 4. de ref. in na to postavo opirajoče se določilo conc. prov. Col. a 1860: *Instantissime admonentur parochi et rectores, ut eisdem (scholas) si fieri potest quotidie vel saltem bis singulis hebdomadibus adeant, idque eadem praescribimus lege et obligatione, qua Conc. Trid. praedicationem verbi divini singulis diebus Dominicis praescribit*.
- d) Politične postave ali državne postave, med drugimi zlasti postava od 20. junija l. 1872, § 1., zadevajoča oskrbljevanje verskega poduka v javnih ljudskih šolah, ki se glasi: »Cerkvenim in verskim društvom po § 2. postave od 25. maja 1868 in po § 5. postave od 14. maja 1869 pripadajoče oskrbljevanje verskega poduka v javnih ljudskih šolah, naklada dolžnost, da se ta poduk brezplačno opravlja.«

3. *Quis obligatur ad munus catechisandi et quis primus in parochia responsabilis?*

Jezus Kristus je naložil dolžnost in podelil oblast, njegov nauk javno učiti svoji cerkvi in le njej; le ona ima torej dolžnost in oblast verski poduk sploh in posebej pri malih deliti, voditi in nadzirati. To oblast in dolžnost izvršuje sv. cerkev po svojih postavnih organih. Postavni ter zadevni organi pa so: škof v vsaki škofiji, in v vsaki župniji od njega postavljeni župnik ali sicer duhovni pastir. Duhovni pastir je torej poklican, da izvršuje v svoji duhovni službi katehetično. Razumi pa se samo ob sebi, da zamore ves ali vsaj en del verskega poduka svojemu ali svojim duhovnim pomočnikom izročiti, zlasti ako mu druga pastirska opravila časa ne puščajo ali pa, ako mu starost ali boležnost ne pripuščata svojo dolžnost osebno spolnovati. Ako pa nadomestnik verskega poduka svoje prevzete dolžnosti ne spolnuje, postane odgovoren župnik. Četudi opravičeni vzroki, zlasti v večih duhovnijah, zamorejo župnika od verskega poduka v šoli dispensirati, ipak ni s tem tudi oproščen

od skrbi in čuječega nadziranja nad katehetičnim podukom, zlasti pa nad versko-nravno vzgojo šolske mladine potom bogoslužja, katero vesten duhovni pastir ne bode lahko prepustil kakemu nadomestniku vsaj kolikor se tiče pobližne priprave za sv. birmo, spoved in za prvo sv. obhajilo.

4. *Quam gravis est haec obligatio?*

Razlogi važnosti in odgovornosti katehetične službe, katere pastoraliste navajajo:

- a) Izgled Jezusa Kristusa, o katerem v evangeliju beremo, da je bil nevoljen, ko je videl, da njegovi učenci odrivajo tiste, ki so otroke k njemu vodili.
- b) Stroga zapoved sv. cerkve, katera žuga v tridentinskem zboru s cerkvenimi kaznimi tistim, ki bi katehetično službo zanemarjali.
- c) Neizmerna kvar, ki se poraja iz zanemarjenja te dolžnosti sosebno v sedanjih okoljščinah, ko otroci skoraj nimajo nikjer drugod priložnosti prisvojiti si verskega znanja in krščanske vzgoje. Kot žalostni nasledki takega zanemarjenja morali bi slediti: verska nevednost, nezavednost gledé svojih dolžnostij, nespretnost pri prejemanju sv. zakramentov, bogoskrunstva, razbrzdanost itd. in svoječasa razploditev teh napak in hudobij med njih mlajše.
- d) Tem razlogom pridružuje se še poseben iz sedanjega šolstva izvirajoči razlog, ki se vvažuje v razpravi nastopnega vprašanja.

B.

1. *Quid censendum de substitutione magistrorum laicorum ad catechisandum: num facile admittenda?*
Podrobno:

a) *Quid censendum de magistris laicis?*

V konkordatski šoli bile so učiteljske pripravnice postavljene pod vodstvo od škofijstva nasvetovanega in od vlade potrjenega duhovnika. S tem činom pokazala je vlada, četudi je sebi privajala vrhovno nadzorstvo in vodstvo vsega šolstva, da je znala računati z naravo šolstva, da je vedela ceniti cerkveni vpliv ter vvaževati versko prepričanje ljudstva. Pod takim vodstvom bila je zavarovana verska vzgoja učiteljskega naraščaja in ni bilo nevarnosti, da bi se po učenikih in učilih vtihotapil liberalizem ali celó atheizem med učiteljske pripravnike. A drugače je sedaj v moderni pripravnici; duhovsko vodstvo je od nje odstranjeno in vpliv cerkve skoraj popolnoma paralizovan in uničen; razven teo-

retičnega verskega poduka ne dobiva učiteljski pripravnik skoraj nikakoršne verske vzgoje. Pa še hujše: pripravnice osnovane so na brezverski podlagi, rabijo se v njej knjige z racionalističnimi in ateističnimi nazori, spisane po načelih modroslovcev, katerim je »zgolj človečnost« konečni smoter vsake vzgoje. Najspretnější učitelji tedaj, vzgojevali v duhu novodobne državne pripravnice morajo biti »zgolj človeki« t. j. goli vsake pozitivne vere. »Ako si je učitelj, končavši študije, ohranil vero, je to le »slučaj«, pravi neki pazljivi motrivec poduka in vzgoje v novodobni učiteljski pripravnici. Žal, da temu teoretičnemu zaključku le pretočno odgovarja javno življenje večine mlajšega učiteljskega naraščaja. Ako nadalje pomislimo, kako skrbno je odstranjeno iz učil ljudskih šol vse, kar bi imelo podpirati pozitivno verstvo ter da se rabijo v šolah učila, katera nimajo gledé vere nobene določene barve, ki se ne naslanjajo na nikakoršno izraženo verstvo in v katerih posebno pogrešamo ozir na nauke, obrede in na zgodovino katoliške cerkve, in ako poleg tacihi učil vidimo v šoli še učitelja »zgolj človeka«, potem bomo lahko razsodili, kolike važnosti in odgovornosti je poduk v verstvu zlasti pri sedanjih šolskih okoljščinah, da se istim, kolikor možno, vtisne in ohrani verska zavednost pri šolarjih, katere vže itak skoraj ni mogoče korenito versko-nravno-vzgajati.

b) *Quid censendum de substitutione magistrorum laicorum ad catechisandum?*

Ako z ene strani mislimo na važnost in na potrebo jedrnatega verskega poduka zlasti v sedanjih razmerah ljudskega šolstva, in ako z druge strani motrimo poprečno kvalifikacijo novodobnega, zlasti mlajšega učiteljstva, moramo konečno priti do objektivnega ali splošnega zaključka, da novodobni učitelj — poprečno rečeno — ni sposoben šolske mladine v veronauku podučevati, še manj pa pripraven mladino versko-nravno vzgajati. Quod non habet, non potest dare.

S tem pa ni rečeno, da ne bi bilo priporočljivo v posameznih izrednih slučajih krajevnega učitelja cerkveno pooblastiti, da namestuje rednega kateheta v verskem poduku šolske mladine. Tak slučaj bi nastopil, ko bi kazalo s takim nadomeščenjem:

a) Preprečiti večje zlo, ko bi namreč otroci morali sicer ostati brez verskega poduka, ali

pa, ko bi nameravala (država) vlada djansko izpeljati določilo drugega odstavka § 4. šolske postave od 14. maja 1869 ter samovlastno s preziranjem cerkvene oblasti opolnomočiti učitelja za poduk v krščanskem nauku. V teh dveh skrajnih slučajih bi cerkvi ne preostajalo drugega, nego da pooblasti učitelja za verski poduk, izvzemši, ako bi bil učitelj znan ateist ali sicer cerkvi sovražen; kajti takega učitelja ne mogla in ne smela bi cerkev pooblastiti, četudi bi morali ostati otroci brez javnega verskega poduka. Boljše je, ali vsaj manjše zlo je, ako ostanejo otroci nevedni v veri, kakor da bi bili nevarnosti izpostavljeni postati neverni.

β) V okom priti velikim težavam ali potežkočam gledé verskega poduka. Ako bi verski poduk s strani cerkvenih organov ne bil sicer nemogoč, pač pa z velikimi neprilikami in težavami sklenjen, treba bi bilo ozirati se na kvalifikacijo krajevnega učitelja ter istemu ali verski poduk izročiti, ako je v svojem vedenju in krščanskem življenju brez pregreška ter dobrega duha, ali pa ne, ako je namreč gledé vere mlačen, indiferenten, četudi veri ni očitno nasproten. V zadnjem slučaju bilo bi priporočljivo, da se katehetu, kateremu verski poduk postavno pripada, ovirajoče težave zmanjšajo, odvzemši mu opravila, katera niso tolikega pomena in katera se brez posebnih nasledkov za pastorirano ljudstvo opustiti morejo, n. pr. vsakdanje maše raznega imena in pomena pri oddaljenih podružnicah, h katerim, iz skušnje govorim, mnogokrat zlasti o poletnem času, v katerem se navadno opravljajo, ne prihaja razven kake stare ženice skoraj noben drugi; zaradi katerih pa mnogo duhovnih pastirjev in pomočnikov trati polovico svojega časa, katerega bi veliko uspešnejše lahko obračali za verski poduk v šolah od svojega stanovanja oddaljenih.

Četudi se torej v nekaterih slučajih priporoča, da nadomestivno opravlja katehetično službo v šoli krajevni učitelj, vendar velja to samo za verski poduk, nikakor pa ne za vzgojo pótém bogoslužja; to mora v vsakem slučaju oskrbljevati duhovni pastir; če temu ni mogoče, njegov duhovni pomočnik, in ako ga nima, pa kak drugi od njega najeti ali naprošeni duhovnik, nikdar pa ne učitelj; kajti učitelj zamore s pomočjo katehizma sicer kolikor toliko versko izobražati duha, ne more pa nabožno vzgajati sreća.

2. *Num substitutio magistrorum laicorum ad catechisandum in parochorum vel consiliorum scholasticum potestate sita?*

Treba, da razločujemo med rednim in izrednim verskim podukom. Da sme učitelj redno kateheta nadomeščati, potrebuje pooblaščenja — missionem — od svojega škofa, kakor določuje člen VI. avstrijskega konkordata, kateri ima s strani cerkve še vedno veljavo in kateri v tem oziru slóve: *Nemo — disciplinam catechetica vel Religionis doctrinam in quocumque instituto vel publico vel privato tradat, nisi cum missionem tum auctoritatem obtinuerit ab Episcopo dioecesano, cujus eandem revocare est, quando id opportunum censuerit.*

Kar pa se tiče izrednega verskega poduka za mimogredoče slučaje, n. pr. ko bi bil duhovni pastir ali redni katehet zaradi bolezni ali betežnosti za kratek čas nezmožen verski poduk v šoli predavati, smel bi — po našem osebnem mnenju — duhovni pastir naprositi in pooblastiti učitelja, da verski poduk v šoli začasno nadaljuje, seveda vedno pod pogojem, da je učitelj gledé krščanskega življenja brez graje.

Šolski svetje pa nimajo po nikakoršni postavi pravice, učitelja za verski poduk v šoli opolnomočiti; pač pa je po šolski postavi od 14. maja 1869, § 4. pridržana pravica deželni šolski vladi, verski poduk naložiti učitelju, ko bi cerkvena oblast ničesar ne ukrenila za isti poduk v šoli.

3. *Quae cautela adhibendae, sicubi vere necessarium est, ut laicus ad catechisandum deputetur?*

Razven skrbnega nadziranja in razven osebnega oskrbljevanja navoda k nabožnemu življenju pótém bogoslužja s strani duhovnega pastirja, priporočajo se še nastopna varstvena poročila za vspešni katehitični poduk, ki ga šolski mladini podaja cerkveno pooblaščen učitelj: Duhovni pastir naj učitelju živo pred oči postavlja veliko važnost in odgovornost prevzete službe pred Bogom in pred ljudmi. Navdušuje naj ga s spodbudnimi razlogi, da to vzvišeno službo z veseljem in s pogumom sprejme in opravlja ne gledé na malo denarno nagrado, katero mu šolska oblast v tem slučaju zagotavlja, ampak oziraje se na veliko zasluženje pri Bogu, pa tudi na zahvalno priznanje pri stariših podučevanih otrok. Naj sprejme od njega moško besedo ali obljubo, da bode prevzeto službo po načelih sv. katoliške cerkve po najboljši vednosti vestno opravljal; oskrbi ali posodi naj mu v to stroko spadajoče pomožne knjige; pogostoma naj ga nadzoruje in naj ž njim prijazno razpravlja vseh ali pomanjkljivost podanega poduka ter naj mu dá migljeje, s katerimi naj skuša vseh poduka zanesrejš pomnožiti in njegovo pomanjkljivost popraviti. Slednjič

naj mu tudi za marljivi in vspešni poduk obljubi pismeno priznanje od cerkvene oblasti, katero mu zna pri bodočih službenih natečajih dobro služiti.

3. Den Fall Titus betreffend und das Verfahren dieses Pfarrers, welcher eigenmächtig eine testamentarische Bestimmung mit Zustimmung der Erben änderte und das Deckungskapital für Currentmessen verordnete, in einem zweiten Falle aber das zur Deckung von vier Stiftmessen vollkommen hinreichende Geld für nur zwei Stiftungen verordnete — sind zwar beinahe alle Conferentisten der Meinung, daß bei den gegenwärtigen Verhältnissen in Oesterreich die Stiftmessen nur eine Last und sogar vom Nachtheil seien, weshalb jeder Pfarrer zu entschuldigen ist, der dahin wirkt, daß nicht Stiftungen errichtet, sondern nach den Verstorbenen Currentmessen gelesen werden; doch wird hervorgehoben, daß eine Aenderung des bezüglichen gültigen Testaments nur mit Hilfe des Hb. Ordinariates durchgeführt werden konnte. Noch sträflicher war die Handlungsweise des Pfarrers, als er eine Reducierung von gestifteten Messen selbst vornahm, die, weil kein gewichtiger Grund dafür vorlag, nicht einmal von der kompetenten kirchlichen Behörde vorgenommen worden wäre. Eine Restitution ist hier des Pfarrers Pflicht. Beispiel einer richtigen Lösung der gestellten Frage sei nachfolgendes Elaborat des Herrn Chorvicars Dr. Johann Krek. Aller Ausarbeitungen über diesen Gegenstand liegen 78 vor.

Prvo vprašanje se tiče župnika, ki je svojevoljno izpremenil dve volili v dobre namene. Da se njegovo ravnanje prav razsodi, treba nam je najpreje pokazati, kakšni cerkveni zakoni sploh veljajo za volila v dobre namene.

Poslednja volja se mora že po naravnem pravu spoštovati in *ex iustitia* izvršiti. Če so vsi pogoji, katere zahteva pravni zakon, izpolnjeni, potem smemo reči, da je poslednja volja nedotakljiva in neizpremeljiva. Vender so tu izjeme. — *Piae voluntates*, t. j. oporoke, ki se glasé v kak splošen dober namen, se namreč včasih smejo predrugačiti. *Causae piae* vse spadajo po cerkvenem in po rimskem pravu v cerkveno področje. Cerkev pa s tem ni nikakor lastnica premoženja namenjenega v dober namen niti v svoji celoti, niti v posameznih oseh, noben cerkven zbor, ni škof ni papež ni v tem obziru lastnik. Lastnik je dotični namen, v kateri je bilo premoženje zapuščeno in cerkveni dostojanstveniki so le oskrbniki, ki imajo dolžnost skrbeti, da se premoženje obrne v namen, ki ga ima po volji darovalčevi. — Sv. oče kot vesoljen varuh in pastir Kristusove cerkve je tedaj tudi oskrbnik vseh namenov, ki so v zvezi s cerkvijo; zato pa, kedar je res potreba *ex iusta et necessaria causa*, kakor govori Trid. zbor,

smé izreči, da se v posameznem slučaju za gotovi namen darovano premoženje lahko uporabi za drugi, sorodni namen, in to se imenuje *modificatio piarum voluntatum*. Vzroki za tako spremembo so raznovrstni: včasih je premalo za izrečeni namen, včasih so določila poslednje volje cerkvenim zakonom nasprotna (n. pr. če bi kedo zapustil ustanovo za sv. maše za izobčenca), včasih je duhovniku ali cerkvi, ali obema ustanova na škodo; vsega tega pa darovalec gotovo ni nameraval in zato se v takih slučajih sme prenarediti poslednja volja. Jasno je, da more to storiti sv. oče in samo on, ker je samo on vesoljen oskrbnik namenov, ki spadajo v cerkveno področje.

Škofje nimajo te pravice in kedar jo izvršujejo, izvršujejo jo le kot *delegati apostolicae sedis*.

Tem manjse ima seveda tako pravico naš župnik. Če bi mu bilo fizično nemogoče vsprejeti ustanovo, kar mu pa ni bilo, kakor se vidi iz družega slučaja, tudi tedaj ne more ničesar niti sam, niti v zvezi z dediči izpremeniti volila. (Anweisung zur Verwaltung des Kirchen-Stiftungs- und Pfründen-Vermögens in der Laibacher Diöcese § 94.) On je prvi vzrok, da se poslednja volja Titova ni izpolnila. Svēt njegov je provzročil to krivico. Imenovati se mora tudi *mala fides*, ker se ne pripušča nevednost v zadevah tičočih se stanovskih dolžnostij. Zato je brez dvojbe župnik dolžan *stricte loquendo* popraviti to krivico in oskrbeti, da se izvrši oporoka Titova. To je povsem lahko, če se sv. maše še niso opravile; če so se pa, potem je Tit že nekaj prejel za blagor svoje duše, dasi ne tako, kot je hotel sam za žive. In zato sme pač župnik zaupno prositi sv. Očeta, naj mu v nekoliko vsaj olajša breme povračevanja. Dediči sami pa niso dolžni povrniti ničesar; z lepa bi se jim ne moglo odrehati *ignorantia invincibilis* in vrh tega oni niso prav nič na boljsem vsled župnikovega svēta.

Drugi slučaj se tiče redukcije sv. maš. Redukcija sv. maš spada v oblast sv. Očeta; škofje so dobili pravico od Trid. zbora samo za sv. maše, ustanovljene pred zborom; sedaj jo imajo le tedaj, če se jim dá v oporoki izrečno ta pravica in še le tedaj se sme duhovnik ali pa zadetega se čuteči pravni naslednik darovalčev, če darovalca samega ni več, prizvati pri Cong. Conc. Sedaj dobé z večine škofje posebno pravico pri sv. Stolici tudi za to zadevo.

Seveda morajo biti za redukcijo sv. maš veljavni vzroki; tako n. pr. če se zmanjšajo dohodki za ustanovljene sv. maše, ali če se zvečajo po navadi, ali po škofovi naredbi stipendiji, ali če se sploh z redukcijo koristi cerkvi.

Važno je pri tem vprašanje, kakšno bodi merilo pri reduciranju.

Če je v škofiji določen zakon o tej stvari, potem je to vprašanje rešeno; če ga pa ni, potem velja kot glavno pravilo: reduciraj se tako, da se doseže namen, ki ga ima redukcija. Pri nas v tej zadevi ni izrečne določbe, pač pa se dá sklepati, da bodi 1 gld. svota, na katero se reducirajte sv. maše. — Diöc. Blatt 1878. p. 104 ima to-le določbo: Testierte, jedoch nicht gestiftete hl. Messen, für welche vom Testator letztwillig ein Legat ausgesetzt wird ohne ausdrückliche Angabe der Anzahl der hiefür zu persolvirenden hl. Messen, dürfen mit 1 fl. berechnet werden. (n. 4.) Že to kaže naše mnenje. — Še jasneje pa n. 2: Für die Lesung hl. Messen an bestimmten Tagen, am bestimmten Altare, zur bestimmten Stunde, oder wenn die vorhergehende Verfündigung von der Kanzel verlangt wird, kann ein höherer Betrag bis zu Einem Gulden — verlangt werden.

Kedar je tedaj kaj posebnega določeno, opravičen je goldinarski stipendij. To velja popolnoma pri ustanovljenih sv. mašah tembolj, ker so često vezane na dan, ali vsaj na posebno cerkev.

Redukcija, enkrat dana, velja samo za čas, za kateri je dana. Navadno imajo škofje pravico, reducirati s papežkim pooblastilom le samo za tri leta, potem pa se mora zopet prositi za podaljšanje. Istotako potrebujejo škofje posebnega dovoljenja, da smejo reducirati že enkrat reducirane maše. Hkrati pa je redukcija odvisna od vzrokov, ki so jo oživili. Ako bi tedaj vzroki ponehali, neha tudi veljava redukcije.

Sedaj lahko sodimo, da je ravnal župnik popolnoma napačno, ko je na svojo roko zmanjšal število maš, za katere je dobil ustanovo. Če se je že storila kaka dejanska krivica, mora povrniti storjeno škodo, ako si ne dobi iz Rima oprosta.

4. An der schriftlichen Beantwortung der Frage, ob es nicht angezeigt wäre, Kinder erst nach dem Empfange der hl. Communion, oder wenigstens nach dem schon mehrmaligen Empfange des Sacramentes der Buße zur hl. Firmung zuzulassen, theiligten sich 81 Priester. Aus den Berichten erhellt die allgemeine Ueberzeugung, daß es wirklich besser und vortheilhafter wäre, wenn größere Kinder, also solche, die schon die hl. Communion empfangen, zur Firmung zugelassen würden, doch wird allgemein betont, daß sich dieses nur in Laibach und der nächsten Umgebung durchführen lasse. Da nämlich am Lande nur alle 5, 6 oder 7 Jahre an den einzelnen Seelsorgsstationen die hl. Firmung erteilt wird, so bliebe manches Kind ohne dieses Sacrament, wenn der Empfang der hl. Communion zur Bedingung gemacht würde. An Orten, wo die hl. Firmung gespendet wird, kommen 16,

17-letniki an die Reihe, also solche, die schon längst der Schule entwachsen sind, und demnach zum Firmungsunterricht schwer zu bewegen wären, wenn sie überhaupt noch im Elternhause weilen. Viele Kinder treten nämlich schon recht früh bei fremden Leuten in Dienst, welche sie dann gar nicht mehr zum Religionsunterricht schicken wollen, weshalb solche zuweilen ohne hl. Communion bleiben, wenn sie nicht in den Jahren des Schulbesuches zu derselben zugelassen wurden. Mit der hl. Firmung würde dieses wohl noch häufiger geschehen. Die Conferentiisten sind demnach theils der Ansicht, es möge bezüglich der Firmlinge bei den gegenwärtigen usus verbleiben; theils meinen sie, es könnte der schon genossene gewöhnliche Beichtunterricht und der wenigstens einmalige frühere Empfang des Bußsakramentes zur Bedingung für die hl. Firmung gemacht werden; doch müßte es auch in diesem Falle überall möglich sein, alle 3 oder 4 Jahre in der Nähe des Heimatsortes die hl. Firmung empfangen zu können. Es folge eine Beantwortung dieser Conferenzfrage aus der Feder des Herrn Pfarrcooperators Victor Steska.

To vprašanje ima tri oddelke, namreč:

- An non praeferendum, idque variis ex causis, ut in posterum non nisi in ad confirmationem admittantur, qui primam St. Communionem iam acceperunt, vel saltem saepius ad sacram confessionem accesserunt.*
- Num provide agunt ii sacerdotes, qui confirmandos 15 fere dies ante ipsam confirmationem ad confessionem ducunt?*
- Quomodo generatim agendum, ut digna huius sacramenti susceptio quantum fieri possit in tuto collocetur?*

Veljavno smejo sprejeti zakrament sv. birme sicer tudi otroci pred sedmim letom ali še v nezavednosti, kakor je bilo v prejšnjih časih (do 13. veka¹⁾) navadno, da so prejeli zakrament sv. birme takoj po svetem krstu; od tod menda tudi vrsta zakramentov, ki se nahaja po katehizmih, namreč 1. sv. krst, 2. sv. birma itd. Sedaj pa se ne sme deliti dopuščeno sveta birma otrokom, ki niso prekoračili sedmega leta, ali še niso prišli do zavesti, ako ni kje postavna navada, kakor na Španskem in Grškem, ali v kakem posebno nujnem slučaju, n. pr. če pozneje ne more škof v tak kraj priti, ali če so otroci v smrtni nevarnosti. Zato je tudi dunajski prov. zbor l. 1858. (Müller. Th. mor. III. 188.) zaukazal: V krajih, kjer je večkrat prilika sprejeti zakrament sv. birme, naj se deluje na to, da dečki in deklice ne prejmo brez potrebe sv. Duha, predno niso bili pri prvem sv. obhajilu, nasprotno naj se ne odlašajo čez štirinajsto leto.

¹⁾ Schwetz, Compendium Th. dogm. II. p. 139, 19.

Kateri vzroki so tu odločilni?

Gotovo je primerneje, da se zavedamo, kdaj smo prejeli kak zakrament, ker taka zavest vpliva še na pozna leta. Tudi več zasluženja imamo, ako se dobro pripravimo; čim boljša priprava in čim pobožneje prejmemo zakrament, tem več milosti si pridobimo, več darov se vdeležimo. Cerkev tudi zahteva zadostno znanje glavnih verskih resnic in onih, ki se tičejo tega zakramenta, dalje stan milosti božje, ker je sveta birma zakrament živih.

Da je kdo zadostno poučen v najpotrebnejših verskih resnicah, navadno ne zadostuje starost sedmih let, ampak vsaj osem do devet let, da je otrok vsaj kaki dve leti v šolo hodil. Ker je tudi stan milosti božje potreben, mora vsak birmanec, predno pristopi k sveti birmi, biti pri zakramentu sv. pokore, če je prekoračil že sedmo leto ali če se že zaveda. Ker je dandanašnji kaj lahko mogoče, da je otrok že pred sedmim letom pri zavednosti in je tudi smrtno grešil, moral bi pred sv. birmo zakrament sv. pokore prejeti. A poučevati take za ta zakrament bi bilo zelo težavno, če ne skoro brezvspešno in nemožno opravilo.

Ker torej sv. cerkev želi, da se otroci zavedajo, kadar prejmo sv. birmo in zakaj, in se nanjo tudi pripravljajo, ne morejo tega zakramenta prejeti, predno se pameti ne zavedajo, navadno ne pred sedmim letom, a tudi precej potem ne, ker bi bila nevarnost, da zakrament nevredno prejmo. Pravi ugodni čas bi bil torej med osmim in štirinajstim letom, ko se otroci dobro zavedajo in so dovoljno poučeni, ko so že zakrament sv. pokore in sv. rešnjega Telesa prejeli. Do 14. leta pravim, ker so po naših državnih postavah otroci do tedaj še pod šolsko oblastjo. To pripomore, da jih duhovnik lažje zbere in pouči, kakor pozneje. — Da, v naši škofiji na Kranjskem, dejal bi jaz, med osmim do dvanajstim letom. Zakaj? Ker otroci navadno že z dvanajstim letom izstopijo iz šole¹⁾. Ponavljajni poduk pa ni nikdar popolnoma reden, in v nekaterih krajih ga celo ni.

V naši škofiji je navada, da se deli sv. birma vsaj po poglavitnih farah vsakih šest let; zato pridejo na vrsto lahko vsi otroci med osmim in štirinajstim letom, nekateri pred sv. obhajilom, nekateri pozneje. Ker se sv. obhajilo pri nas navadno ne deli pred ednajstim ali dvanajstim letom, prejme večina po sedanjih razmerah

¹⁾ V tem oziru pravi Schmitt (Erklärung des mittl. Deucharbischen Katechismus (III. 174): Wer aber einmal das Alter der Schulentlassung und Gelegenheit hat, sich firmen zu lassen, der sollte es nicht hinausschieben, denn gerade dann beginnen die Gefahren und Kämpfe, und man nimmt die Waffenrüstung nicht erst, wenn der Kampf begonnen, sondern vorher.

sv. birmo pred sv. obhajilom. Ko bi se dalo izvršiti, bilo bi lepo, da bi otroci še-le po sv. obhajilu prejeli zakrament sv. birmе. V zakramentu sv. krsta prejmemo milost božjo in postanemo otroci Boga Očeta; v zakramentu sv. Rešnjega Telesa se zedinimo z Bogom Sinom, in pri sveti birmi pride nad nas milost sv. Duha. Ta vrsta seveda ne more biti odločilna. Prepozen prejem sv. birmе nas tudi preveč spominja protestantov, ki imajo nekako »konfirmacijo«, predno otroci izstopijo iz šole.

Po naših razmerah torej ne moremo drugega reči, nego: Sv. birmo naj prejmo otroci med osmim in dvajstim letom, če so bili že pri spovedi, ako tudi ne še pri sv. obhajilu.

Odločno pa moramo grajati razvado, da nekateri starši sami silijo zgodnji prejem sv. birmе, češ, da mlajšim otrokom lažje botre dobé, ker so z malim darom zadovoljni. Prva stvar je zakrament in milost, postranska — spomin ali dar.

2. Birmanec mora biti v stanu posvečujoče milosti božje, ako hoče zakrament sv. birmе vredno prejeti. In kdo bi tega ne hotel? Kdo bi želel zakrament sv. birmе božjeropno prejeti? Da se torej kaj takega ne pripeti, morajo iti birmanci k spovedi, in sicer ne teden ali dva tedna preje, ampak če le mogoče, dan pred prejemom tega zakramenta. Ako gre otrok delj časa pred sv. birmo k spovedi, kdo more biti pôrok, da otrok do sv. birmе smrtno ne greši, ali da sicer odpustljiv greh

stori, pa misli, da je smrten (recimo iz navade zakolne, ali koga udari) in s »conscientia erronea« pristopi k sv. zakramentu, boječ se še enkrat spovedati se, ali nalašč spovednika poklicati?

3. Da se torej vse napake in nerednosti preprečijo, naj dušni pastir skrbi: *a)* da bodo otroci v temeljnih kristijanskih resnicah dobro poučeni; *b)* da jim bodo znani najvažnejši nauki o zakramentu sv. birmе; *c)* naj jim obred sv. birmе razloži in posebno strogo zapové, naj bodo vsi birmanci že pri prvem blagoslovu v cerkvi in je pred zadnjim ne zapusté; *d)* vsak birmanec mora imeti čisto vest, torej mora prej prejeti zakrament svete pokore. Ako mu po prejetem zakramentu vest še kaj očita, ali če se z nova pregreši, naj se ne boji še enkrat pristopiti k spovednici; *e)* naj se z molitvijo in pobožnim branjem že prej pripravljajo; čim boljša priprava, tem večji je sad; *f)* birmancem naj se še posebej na srce govori, naj na dan birmе ne hodijo z botri v gostilno; *g)* tudi na darove naj botri pazijo. Ne dajejo naj otrokom spominkov, ki so le za kratek čas, recimo slaščice, ali zgolj posvetnih. Darovi imajo lep pomen in naj ga tudi razodevajo. Opetovalno pa naj dušni pastir ponavlja otrokom, da so darovi le nekaj postranskega, da ne bodo preveč pozornosti obračali na darove, pozabili pa na milosti sv. Duha; *h)* naposled bi še pripomnil, naj bodo otroci ostriženi ali vsaj dobro počesani, da jim lasje ne bodo silili na čelo, katero se s sv. krizmo mazili.

Die Pastoralbesprechungen im Jahre 1893 fanden im Zeitraume vom 3. Juli bis 19. October an den einzelnen Decanatsorten statt, nur für das Decanat Cirknica wurde die Conferenz in Grahovo und für Ternovo in Košana abgehalten. An den Besprechungen, über welche 20 Protokolle vorliegen, nahmen 384 Diöcesanpriester, worunter 9 Ordensgeistliche, theil. Im Ganzen wurden den Herren Decanen 165 schriftliche Bearbeitungen des vorgelegten Besprechungsgegenstandes überreicht, zum Theil auch von Herren, welche dazu nicht verpflichtet gewesen wären.

1. Die erste Frage: *Quare juventuti, postquam scholae valedixit, singularis debeatur cura pastoralis? Quae praeceteris media bono pastoralis adhibenda, quae juventuti commendanda, ut tenella haec gregis Dominici pars praeservetur a periculis et in vita firmetur christiana?* wurde an allen Conferenz-Stationen in Anerkennung der Wichtigkeit des Gegenstandes mit besonderem Eifer behandelt. Man machte auf die hauptsächlichsten Gefahren aufmerksam, denen die heranwachsende Jugend ausgesetzt ist und empfahl als vorzüglichste Mittel gegen die verschiedenartigen Gefahren: väterlichen Verkehr mit der Jugend, Ueberwachung derselben, Einführung von kirchlichen Jünglings- und Jungfrauen-Vereinen und Bruderschaften, Abhalten der jungen Generation von öffentlichen Lustbarkeiten, Anleitung der Jugend zum häufigen Empfange der hl. Sacramente, Verbreitung guter Bücher und Zeitschriften. . . Von den 83 vorliegenden Elaboraten folge als Beispiel einer Lösung dieser Pastoral-Conferenzfrage die Beantwortung derselben durch Herrn Stadtpfarrcooperator Johann Kalan.

Najprej povem, da sem se tega vprašanja, zazrši je v škofijskem listu, zelo obveselil. Vprašanje to je za vspešno pastirovanje v naših dneh eno najvažnejših.

Ni davno, kar sem bral nekje zapisan ta-le stavek: Ako je fari dobljena čista, nedolžna mladina, dobljeno je vse. V kratki dobi svojega pastirovanja pa sem prišel sam do polnega prepričanja: Duhovni pastir, kateremu ni samo za to, da svojo reč za silo opravi, ampak kateremu je za to, da sebi izročeno čedo vedno duhovno prenavlja in spopolnuje; kateri hrepeni po tem — po čemur moramo vsi — da sčasoma

dobimo novo boljšo generacijo, kakor je sedanja mlajša, vzgojena na prsih liberalizma in verskega indiferentizma, ali da vsaj obvarujemo ljudstvo moralnega in socialnega pogina, v katerega sedaj strmo-glavi — duhovni pastir obrni vso svojo skrb in gorečnost — šolski madini. V mlada srca šolskih otrok vlôži trdno dno za bodoče versko življenje! To je začetek, to prvi korak k zboljšanju.

Druga skrb pa je, da lepega cvetja mladostnih let ne otrese neugodna pomladanska sapa, da se nauki, vsajeni v šoli, ne pozabijo, da pobožno versko življenje, ondi začeto — ne zamre. To se godi v letih, ko mladina zapusti šolo. — O unem smo razpravljali lani, prav naravno prihaja letos na vrsto to. *Quare iuventuti, postquam scholae valedixit, singularis debeatur cura pastoralis?*

Postquam scholae valedixit! Nevarni dnevi!

- a) Dotlej je imel dušni pastir mladega človeka vsak teden dvakrat ali vsaj enkrat pred seboj, učil ga, vzpodbujal, vнемal, nadzoroval in kadar je bilo treba, s svarjenjem in kaznijo odvrčal ga od hudega. Zdaj pa je naenkrat odtegnjen njegovemu neposrednemu uplivanju. Ne sliši več toliko naukov, ni se mu treba več za vsak prestopok bati odgovornosti in kazni.
- b) V človeku samem začno se ravno v teh letih prav posebno vzbujati in javiti moči pokvarjene nature človeške, samoljubje v različnih oblikah: samozavest, ošabnost, svojeglavnost, nepokorščina, hrepenenje po neomejeni prostosti. — Racijonalizem spodkopal in omajal je z vero v Boga vred tudi popolnoma princip

avtoritete, zlasti duhovske, ki nima na razpolago nikake materialne moči, nikakega spoštovanja do duhovnikov, zlasti po mestih! Štirinajstletni otroci nas več ne pozdravljajo. Kjer pa ni spoštovanja, ni tudi poslušanja. Kakor pri duhovnikih, ne mnogo bolje je pri stariših, ker oboje spoštovanje in pokorščina korenini ravno v spodkopanem principu avtoritete.

- c) Najhujši sovražnik mladine v tej dóbi pa so slabe tovarišije, hudobni ljudje s pregrešnim govorjenjem in življenjem. Svet, s svojimi prijetnostmi priteče mlademu Herakleju na razpotju naproti, vabeč ga na svoja pota in govoreč: Kratek in težaven je čas našega življenja in ni ga hladila ob koncu človekovem in za nikogar se ne vé, da bi se bil vrnil iz spodnjega sveta... Torej pridite in uživajmo pričujoče dobrote in hitro rabimo stvari še v mladosti! Napolnimo se z dragim vinom in mazili, da nam ne odide časov cvet. Venčajmo se s cveticami, dokler ne zvenejo; naj ga ne bo travnika, da bi ga naša sladnost ne prehodila. Nihče izmed nas ne bodi ločen od naše potrate, povsod zapuščajmo za seboj znamenja veselja, ker to je naš delež in to nam odločeno. (Modr. II. 9.) — Mladi lahko miselnosti tako govorjenje bolj ugaja, kakor pridigarjeve besede o zatajevanju, in — vrže se svetu v naročje.

Toda čemu izkušnim dušnim pastirjem še več govoriti o nevarnostih, ki preté mladini in sprijenosti sedanje mladine, ki jo vsak dan opazujejo z bridkim srcem. Nam je to vprašanje rešeno: vsestranske tožbe o sprijenosti mladine niso prazne besede, ampak čista, bridka resnica.

Težji in važnejši za nas je rešitev drugega dela našega vprašanja: S čim mladino, šoli odraslo, obvarovati pretečih nevarnosti in utrditi v krščanskem življenju?

Teh-le šest sredstev sem zbral v ta namen:

1. pogosten in vreden prejem sv. zakramentov;
2. češčenje brezmadežne Device in sv. Alojzija;
3. ogibanje slabih družčin;
4. branje dobrih knjig;
5. privatni opomini;
6. pogostno oziranje na mladino v pridigah.

Vsa ta sredstva so drugo v drugo vpletena, da eno daje priliko k drugemu. Da so sv. zakramenti preizdatno sredstvo stanovitnosti, ne potrebuje dokazovanja. To je aksijom dušnega pastirovanja. Da se bo pa mladina, ki je šoli odrasla, tega sredstva posluževala, treba jo je v šoli vaditi. V ta namen priporočajo, da bi k prvemu sv. obhajilu otrok ne puščali šele zadnje

šolsko leto, ampak če mogoče, vsaj predzadnje. Dokler še v šolo hodijo, naj jih veroučitelj opominja in navaja razven predpisanih treh potov večkrat prostovoljno iti k sv. zakramentom. Minimum bodi šestkrat! Ta nauk zabičuj katehet otrokom priložno in nepriložno: najmanj šestkrat morate iti; hodite po večkrat!

Že v šoli vadi in nalaga otrokom naučiti se lepih vrhu tega z odpustki obdarjenih molitev v čast Božji Materi in sv. Alojziju, zlasti onih za sv. čistost; móli jih z njimi pred ali po poduku. Ko šolo zapusté, jim lahko v spovednici priporoča, ali nalaga kot dolžnost opravljati te molitve.

Največ zla med mladino rodi brez dvojbe slaba tovarišija. Česar ne stori hudič, storé njegovi pomočniki. Gorjé svetu zaradi pohujšanja! Tako svári in stráši duhovnik v šoli, tako nadaljuj v spovednici in na prižnici.

Da se pa ložje ognejo slabe, treba jim je preskrbeti dobre tovarišije. In dober tovariš človeku je mnogokrat — dobra knjiga. Razumeti moramo svoj čas! Pazimo, da nas ne prehití! Današnje življenje se živi z večine v papirju. Kakor doslej z živo besedo, treba bo odslej tudi v tiskani podajati ljudstvu dušne hrane. V ta namen služijo farne knjižnice. Katoliški shod je govoril besedo zanje. Radovedni smo, jeli so že kje vsled priporočila katoliškega shoda zasnovali farno knjižnico, ali so bile resolucije katol. shoda sestavljene samo zato, da smo imeli tiste dni o čem govoriti. — Ljudje radi beró, zlasti mladeniči. Komu pa je branje bolj koristno? To je važna točka katoliškega življenja. Ljudstvo prosi kruha, ne odrekajmo mu ga! (»Resolucije katoliškega shoda«, p. 25.)

Res bo upravljanje knjižnice naše že itak obilno delo zopet vsaj za nekaj pomnožilo in nam nekaj časa vzelo. Pa tudi ta čas se dá dobro porabiti. Kadar fant ali dekle pride po knjigo, dobi ga dušni pastir, ne da bi ga klical pred-se, samega, ga marsikaj lahko vpraša, opominja, pohvali, posvari, kar se ga bo še bolj prijelo, kakor nauki, ki jih prejema v družbi z drugimi.

Ob vsem tem se pa skrbni dušni pastir vendar tudi velikokrat ozira na posamezne stanove sploh, posebno pa še na mladino, kliče v spomin stare nauke in svari pred novimi nevarnostmi, da reši in ohrani, kar se rešiti in ohraniti dá.

To so sredstva, katera vem svetovati in katera moramo rabiti, da ustavimo čudovito raščočo sprijenost naše mladine. Zlasti ogibanje slabe tovarišije in preje-manje sv. zakramentov, to sta pomočka, katera morata imeti svoj dober učinek pri tem, kdor jih uporablja. — Kdor jih uporablja! Toda, če jih bodo uporabljali naši šoli odrasli fantje in dekleta? Če nas bodo slušali,

ko jim priporočamo? — S tem stojimo pred novim vprašanjem: Kako zagotoviti, da se bodo priporočana sredstva res uporabljala?

Brez uvodov in ovinkov odgovarjamo naravnost: Najbolje ali morda edino: z verskimi družbami za mladino. Zopet ponavljam: Umevajmo svoj čas! Naš čas pa ima svojo moč v društvih. Če se vse druži in shaja in zbira v dosego svojih namenov, zakaj ne mi?

Potreba in korist takih družb sta tako očitni, da bi skoro ne bilo treba jedne besede v opravičevanje. — Pogosten vreden prejem sv. zakramentov in ogibanje slabih tovarišij, smo rekli, sta pomočka, ki morata pomagati in zaleči, ki nam morata dati nedolžno, pametno mladino. In ako imamo pametno, nedolžno mladino, imamo vse! — Zakaj pa mladi ljudje, zlasti mladeniči, tako redkokedaj pristopajo k svetim zakramentom? Zato, ker drugi tako delajo; posebnje neče nikdo biti. Fant čaka in gleda le, kdaj bodo drugi njegovi vrstniki šli in — čaka do Velikenoči, do adventa, od adventa do Velikenoči. Pridigaj zoper to, kolikor ti drago; nikdo neče začeti drugače. Ena glavnih dolžnostij v verskem društvu pa je, večkrat prejemati sv. zakramente, k čemur so zavezani vsi udje in tako pride samo ob sebi v navado — pogostno prejemanje svetih zakramentov. Mladi in nedorasli ljudje bodo odrasli in se postarali, lepo navado pa bodo ohranili in jo drugim izročili in — imeli bomo nov rod.

Poglejmo drugo točko: slabe tovarišije, plesi, znanja, shajanja. Tudi zoper te lahko pridigamo in svarimo brez društev. Toda kje so vspehi? Plesišča so napolnjena, znanja se nadaljujejo in nova sklepaajo, grehi in njih sadovi se množé. Tudi v tem se drug od drugega uče, drug na drugega izgovarjajo. Tudi tu je treba staro navado z novo občno navado izpodrinuti, kar se dá doseči le z društvom, v katerem se vsi udje zavežejo, da se hočejo popolnoma varovati kvantanja, pohujšljivih pesem, pijančevanja, ponočevanja, plesa, grešnega znanja in po možnosti še druge od tega odvracati. Ako to le deloma dosežemo, ni li splečan trud, ki nam ga društvo napravlja?

Toda, kdo še dvomi o koristi in potrebi teh družb? Drugo pa je spoznati potrebo in — reč res vpeljati. Tudi o teh družbah, naj se že imenujejo Marijanske kongregacije ali križevske družbe ali kakorkoli — govorilo se je pred dobrim letom na katoliškem shodu v Ljubljani. Vprašujem zopet: Kje so v teku enega leta na priporočilo katoliškega shoda ustanovili tako družbo? Ali po kaj smo hodili tiste dni v Ljubljano?

Vem, da ima ta stvar svoje težave, da morda ni tako lahko ustanoviti, še težje voditi in ohraniti — toda

o ustanavljanji in vredbi tukaj ne moremo natančneje govoriti. Menimo samo, da se železo najbolje dá kovati, kadar je gorko in taka družba najložeje ustanoviti, kadar je nekaj več svetega ognja med ljudstvom, recimo po misijonu ali ob drugih takih prilikah. Pravila naj bodo modro ubrana, ker namen naš ni vzgojiti nekaj svetnikov, ampak rešiti večino, ali če mogoče vse. O drugem je še čas premišljevali, najprej je treba — resne volje začeti. *Tempus faciendi Domine, dissipaverunt legem tuam*. Če hočemo zaježiti strašno naraščajočo spačenost in hudobijo — snujmo take družbe! Jaz vidim edino izdatno pomoč v teh društvih; vse drugo je krpanje, s katerim bomo posamezne rešili, nikdar pa celote pridobili.

Naše vprašanje govori o mladini, ki je šolo zapustila; *postquam scholae valedixit*. Ni tedaj v črki, pač pa gotovo v duhu tega vprašanja, da se spomnimo še nekih bivših učencev naših, katerih tudi po dovršeni ljudski šoli ne smemo popolnoma zanemariti. To so — dijak naše fare. Na te je toliko bolj potrebno in vredno paziti, ker živé še v večjih nevarnostih, pa imajo tudi večjo moč in vpliv na drugo ljudstvo, na katero stran se že vržejo. — Nimam namena o tem podrobneje govoriti. Zadnja številka »Rimskega Katolika« (zvezek III. petega tečaja) ima o tem nekaj prav dobrih svetov, katere bi bilo dobro prebrati vsakemu dušnemu pastirju.

Pisatelj završuje svoj spis: Imejmo gorko ljubeče srce do dijakov (in to velja o mladini sploh) in bodimo prepričani, ako jih mi sveto, odkrito ljubimo, bomo tudi sami našli ljubezen pri njih in pridobivši jih za-se, pridobili jih bomo tudi za sveto stvar. — Ako bomo tako vsak po svoji moči, vsak na svojem mestu delali za dijaštvo (in sploh za mladino), mora se našemu zedinjenemu prizadevanju posrečiti, da zaprečimo nakane naših liberalskih nasprotnikov ter v kratkem večino našega dijaštva vidimo zbrano pod zastavo sv. križa in Kristusove vere. — Krepko in nevstrašno naprej! Sovražnik naš, on se mora vmakniti!

Častiti bratje! V prebranih listih smo zopet govorili o novih napravah, o novem delu, ki nas čaka. Čas ga od nas zahteva; cerkev od nas pričakuje. — Ali bomo odrekli svoje moči? »Vse meso je popačilo svojo pot na zemlji in vse misli srca so vedno le v hudo obrnjene«. Novih sredstev nam je treba v teh časih, večjega truda, podvojene gorečnosti! Žrtvujmo se, dokler ne dočakamo boljših časov, dokler ne vstane nov rod!

2. Ueber die zweite Frage: *Parochus cooperatoris pater; cooperator parochi filius; sacerdos sacerdotis frater. Exponantur, quae exinde pro mutua sacerdotum inter se conversatione sequantur sive agenda, sive vitanda; ut*

scil. eorum conversatio et ipsis proficiat ad salutem et eorum in cura laboribus ad profectum, ecclesiae sanctae ad honorem et fidelibus ad aedificationem, itaque omnes cooperentur — non ad destruendum, quod absit, sed ad aedificandum Dei regnum in terris, in uno spiritu unanimes. collaborantes fidei evangelii (Phil. 1, 27.) liegen 83, mitunter recht ausführlich gehaltene schriftliche Beantwortungen vor. Allgemein wird betont, von wie hoher Bedeutung es sei, daß zwischen den Seelsorgern überhaupt, und besonders zwischen denjenigen, die an ein und derselben Pfarre wirken, Friede, Eintracht, Liebe herrsche, von welcher zum guten Theil der Erfolg der seelsorglichen Thätigkeit abhängt. Im Nachstehenden geben wir die Beantwortung dieser Frage aus der Feder des Herrn Pfarrers Johann Mikš:

Kapelan in župnik,

duhovniki med seboj.

V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako se bote ljubili med seboj. (Jan. 13, 35.)

Razdelimo si vprašanje v dva dela. V prvem pokažemo splošno, kako lepo je, če kapelan in župnik v edinosti in miru med seboj živita. Kar velja o kapelanu in župniku, veljalo bo tudi v obče o duhovnikih. V drugem specijelnem delu se bomo ozirali na to, kakšnih lastnosti je nam treba, bodisi že kapelanu ali župniku, da je mogoča ljubezen, zastopnost med nami.

I.

»Tri reči dopadejo moji duši, katere so pred Bogom in ljudmi potrjene: edinstvo med brati in ljubezen do bližnjega, in mož in žena, ki sta ene misli« — tako se bere v bukvah Sirahovih (25, 12). Koliko bolj velja to o duhovnikih, ki so prav poklicani v to, da označujejo mir in ljubezen.

Držimo se besed: *decet, utile, iucundum, facile necessarium*.

Decet. Duhovni smo luči, postavljeni na svečnik. Mi imamo vnemati ljudstvo za krščansko življenje. Znak prave pobožnosti pa je ljubezen; kjer ljubezni ni, tam tudi Kristusa ni. *Qui manet in charitate, manet in Deo*. Duhovnik pridiga in prigovarja, da naj se nasprotniki sprijaznijo med seboj; neizprosno mora tirjati to v spovednici. Duhovni pastir vsak dan nosi Boga v rokah, on opravlja najsvetejšo daritev; on tolikokrat ponavlja besede: *Pax vobis!* Duhoven je tisti, ki mora najbolj vedeti, kaj je Kristus govoril: Če prideš pred altar, da prineseš svoj dar, pa se spomniš, da imaš kaj zoper svojega brata, pusti svoj dar in spravi se prej s svojim bratom.

Utile! — *Utile* — za župnika. *Utile* — za kapelana. *Utile* — za faro. Kjer se župnik in kapelan dobro

razumeta, tam je kapelan roka, župnik glava. Prepri pa ni nikjer koristen, kako bi mogel v farovžu kaj prida biti. Faranom pa je to všeč, da sta župnik in kapelan prijatelja. Četudi katerikrat kdo kaj pozabavlja, da kapelan preveč z župnikom držijo, še bolj bi zabavljali, če bi kapelan z župnikom ne držal. Če vsak na svojo stran vlečeta, je vničeno vsako delovanje v fari. Grozni škandalum je to. Rekli bi: otroško! Bog takej duhovščini ne more dati blagoslova, ker Bog ne podpira človeškega napuha. »Kjer je ljubezen, tam je vse dobro«, — pravi sv. Avgustin. Kjer ni ljubezni, tam ni nič dobrega.

Iucundum! — *Quam iucundum fratres habitare in unum*. Da, če so res edini, res bratje. Duhovnika zadene marsikaka nezdoda, marsikaka skušnjava, marsikak napad. Če si duhovni med seboj te rane hladimo, si zelo olajšamo svoj težak stan. Ravno duhovni smo najbolj drug na družega navezani. Vsaj še z drugim od srca niti govoriti ne moremo, kakor s tovarišem svojim. Še to tolažbo svojo naj si z nevoščljivostjo, s prepirljivostjo zapremo, potem nam res veljajo tiste besede sv. pisma: *Vae soli!* Hudič se tacega še raje loti. Naklonjenosti išče pri ljudeh, pri liberalcih celo; ti ga z medom mažejo, da mu pozneje tem lažje pelina dajo. Misli se tako osvoboditi predstojnikovega jarma, pa pride ljudem nasprotnikom cerkvenim v verige. Ali ne potrjuje tega zgodovina vseh stoletij?

Facile! — Gotovo ne gre brez zatajevanja, kakor nikjer ne. Včasih je treba kako razžaljenje pretrpeti, kako neprevidno besedo molče požreti zavoljo ljubeza miru. Tu velja: čast, komur čast! Brez gotovih pravil ni reda v življenju. Kdor bi hotel vse običajne navade prezirati, bi pač velikokrat z glavo ob zid trčil. Tudi miroljubnost je čednost, za katero se je treba truditi, kakor za vsako drugo. Ali kdor hrepeni po krščanskem življenju, bo k drugim krepostim tudi medsebojno prizanesljivost — *affabilitas* — za nameček dobil. Podlaga jej je ponižna ljubezen. Ljubezen vse pretrpi, vse prenese, se ne dá razdražiti, je dobrotljiva; ljubezen se ne napihuje, ni častilakomna. Prevzetni, ki hočejo vse najbolj vedeti, vse najbolj znati, vse prav narediti, povsod prvi biti, s takimi je težko shajati. Pa vkljub vsem pomanjkljivostim, ki se v duhovskem stanu nahajajo, je vse jedno duhovnikom veliko lažje v miru živeti, kakor pa drugim stanovom. Oni so nositelji duha božjega, ki je duh ljubezni; oni imajo en skupen, vzvišen, idealen smoter — čast božjo, zveličanje duš; oni nimajo družine, zato so manj na denar, na svet navezani. Zato tudi vidimo, da primeroma duhovni med vsemi stanovi najbolj skup držijo, najbolj intimno občejujejo. In kjer tega ni,

tam so sebični, umazani oziri velikokrat razpor zakrivili ali sploh duhovni, ki v pravem pomenu niso duhovni.

Necessarium! — Ni treba še veliko dostavljati, kako je edinost duhovniku potrebna, še posebno v sedanjem času. S pametnim vedenjem zamašimo nasprotniku usta — *ne vituperetur ministerium nostrum*. Kako se smejejo liberalci, če so si duhovniki v laseh. Kako žalostno je, če se radi bire ali kaj tacega apeluje na ljudstvo in duhovnik v tem tolažbe išče, da proti lajnikom svojega kolega toži. Bodimo v tem previdni. Lahko se tudi komu kaj zareče. Naj bo toliko možat, da se na tihem obtoži! *mea culpa*, drugi pot bolj pazi! Znan je testament slovečega državnega poslanca monsignora Greuterja, testament, katerega je napisal svojim tirolskim rojakom. Glasi se kratko: »Zusammenhalten!« — Zusammenhalten! dokler je mogoče, dokler s tem v tuj greh ne privolimo, dobri stvari ne škodujemo. *In dubiis libertas, in necessariis unitas, in omnibus charitas*. Kolikrat se duhovni v politiki tako nepolitične pokažejo, da duhoven zoper duhovna agituje. Tudi med seboj se ljubimo, saj tudi nam velja zapoved ljubezni, da smo drug proti drugemu pravični, postrežljivi, vdani! No, lepo, če se duhovniki obirajo med seboj. Prav potrebno je, da duhoven večkrat moralo prebere, zlasti Ligvorija, ki je precej strog v tem oziru. Tudi se lepo poda, da duhovščina enega kraja, ene fare trdno stoji skupaj, tudi nasproti duhovnikom druge fare. Ni treba, da bi se vsaka stvar brž naprej raznesla, posebno nasproti takim ne, ki nič molčati ne znajo. Naredi se včasih mogoče kaj napačnega, pa se pozneje morda tudi popravi. Hitro vidimo, da je kdo padel, nočemo pa slišati, da je zopet vstal.

To so splošne poteze važnega vprašanja o duhovski edinosti. Mir pa ne visi v zraku, ampak navezan je na konkretne osebe. Zato morajo duhovniki sami tiste lastnosti imeti, ki nezadovoljnost in medsebojni prepir izključujejo. Prvo je, da smo si pravični! Vsakemu svoje! Vsakemu svoje v plači, vsakemu svoje v delu, vsakemu svoje v časti. *Iustitia et pax osecundat* *sunt*. Natančneje si te pogoje pogledajmo v naslednjem drugem odstavku, v katerem se bomo deloma naslanjali na drobno izvrstno knjižico, katero je o duhovskem vedenju spisal jezuit P. Valuy.

II.

Kapelan.

Štej si v čast, da zamoreš župnika podpirati in podpiraj ga tudi povsod. Povsod mu gladi pot, da ne bo treba tvojemu predstojniku z o s t r a postopati, kjer se dá z lepa kaj doseči. Kapelan lahko v tem oziru veliko stori. Njemu se tudi ni treba tako bati zamere, ker

utegne le malo časa v fari ostati. Bolje je, da strela zadene njega, kakor župnika, kateremu mora biti na tem ležeče, da kolikor možno v harmoniji s farani ostane.

Nasproti župniku bodi vedno optimist. Vsako stvar raje na dobro stran obračaj in tolmači, kakor na slabo in misli si, morda pa ni tako hudo, saj župnik hudo ni mislil. Če vidiš napake, pa jih ne moreš odpraviti, ali tudi tvoja dolžnost tega ne tirja, pusti vse v miru. Izroči zadevo Bogu, kakor svetuje Tomaž Kempčan: »*Quae homo in se, vel in aliis emendare non valet, debet patienter sustinere, donec Deus aliter ordinat*. (Im. I, XVI.)

Ne zavidaj mu časti, katero mu župljani skazujejo. Njegova čast je tvoja čast.

Tudi ne tirjaj preveč za svojo osebo. Bodi, kakor pravi Nemec »anspruchslos«. Ne misli, da se mora župnik tvojemu mnenju ukloniti. Star človek se nerad spreminja. Če si domišljuješ vedno, da ti župnik vedno krivico dela, ne boš nikdar miren.

Ne imej sebe za nezmotljivega; rad spoznaj svojo slabost, bodisi v tem, da lahko grešiš, bodisi v tem, da vsega ne znaš. Ne ponašaj se s svojim znanjem, da te znanje tvoje v sramoto ne pripravi, ker drugi tudi kaj vedó. Če se zmotiš, bodi toliko možak, da rečeš: ej, zmotil sem se, nimam prav, nisem vedel, prosim, oprostite!

Ne pohujšuj ljudstva s tem, da svojemu župniku nagajaš.

Če veš, da gospod župnik nima rad, da ti občuješ s kako osebo, ali s kako družino, opusti to in četudi nima župnik prav.

Ko prideš na službo, študiraj svojega novega župnika, da veš potem svoje obnašanje uravnavati. Imej sprva le ušesa, jezika ne. Ne pozabi prislovice: *Romae romano vivito more!* Kolikor je le mogoče, se akomodiraj starejemu gospodu, in otresi se vseh svojih posebnosti, katere brez škode pustiš, s katerimi bi pa bil morda gospodu župniku na potu. Ako se kaj tirja od tebe, kar se prav ne vjema s tvojimi dolžnostmi, ne bodi nagel, ampak govori z roko vicami, in išči pripravnih izgovorov in čakaj ugodnega trenutka, da se tej neprilichnosti moreš umakniti.

Ničesar ne prični v fari, za kar župnik ne vé, ali s čemur ni župnik zadovoljen. — Ne vtikaj se v njegove domače razmere, ne v njegovo gospodarstvo, ne v njegovo kuhinjo, ne v njegove posle: vse to tebi nič mar! Ne vtikaj se tudi v njegova službena opravila, razven če smeš misliti, da je s tem župniku ustrezno, ali da nič ne bo imel zoper to.

Varuj se v svojem stanovanju poslušati tožbe čez župnika, še manj v gostilni. Še bolj se boj tega, da bi o svojem predstojniku pripovedoval, kako siten, kako

skop, kako grob je. Pri ljudstvu se potegni zanj, če le moreš. Tudi če bi gospod res ne-modro kaj naredil, potegni vse eno raje ž njim, kakor zoper njega, ker to bo najbolj gotova pot, da boš prav zadel. Kapelan je mlad in se lahko v svoji sodbi moti; tudi ne vidi za kulise župnikovih naklepov in namenov. Tudi nasproti sosednjim duhovnikom drži s svojim župnikom! Imej vselej največji strah pred prepiri, v katere so zapleteni župan, cerkvenik, učitelj ali celó gospodičina učiteljica, kuharica farovška, tercijalke ali pa župniki bližnji iz sosesčine. Lastnosti kapelana naj bodo splošno: potrpi, moli, ubogaj, delaj!

Potrpi! — Potrpi s hrano, s stanovanjem, s posli farovškimi, da ne boš pozneje, ko boš imel svojo kuhinjo, svojo postrežnico, župnika na tihem odpuščanja prosil. Tudi ne misli brž, da ti župnik predrago hrano računi. Smeš verjeti, da gotovo ni predraga. — Potrpi s svojim župnikom, če je včasih siten, čmeren. *Si vis portari, porta et alium* — pravi Tomaž Kempčan. Zlasti pojdi župniku na roko, če je star, če je bolehen. Po sinovsko mu strezi, in nobenega dela se za njega ne vstraši. Še enkrat rečemo: potrpi! Kapelani, ki sami nič pretrpeti ne znajo, so po navadi pozneje prav sitni župniki.

Moli! — Molitev ti bo osladila tvoje kapelansko delovanje, varovala milost božjo, ki si jo prejel po mašnikovem posvečenju, da boš s pesnikom lahko zapel:

Častiljiv je moj stan,
Po celem svetu znan,
Veselo srce moje,
Prav lahko si zapoje —
Od jutra do noči
Kaplan se veseli.

Jožef Virk.

Ubogaj! — Kapelan ne pozabi, da si kapelan, da moraš ubogati. *Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum*; torej: *propter Deum* — tako uči sv. Peter. Župniki pa naj pazijo, da ne bodo zlorabili ubogljivosti.

Delaj! — Mlad človek je za delo. Če duhoven brž mlad ne začne vrlo delati, potem se lenobi privadi, in to je slabo zanj in neprijetno za njegovega župnika.

Župnik.

Župnik naj ne ima nikar te misli, da bi moral kapelan vse tisto misliti, kar on misli — se vsem navadam vdati, katerim je on vdan. To tirjati ne gre, zato ker je preveč. Vsak človek ima svojo individualnost. Vsak je v drugačnih okoliščinah vzrastel, ki so zelo vplivale na njegov značaj. Marsikje morajo skoraj vsako drugo leto po vetru plašč obračati. Ko bi kapelan

ravno tako delal, bi čez kaj let, ko bi več služeb imel, ne bil ne krop ne voda. Stareji gospodje radi zaidejo v to napako, da hočejo pripoznati le en značaj, in ta je njihov, vsi drugi: *Anathema!*

Kapelan ni brez napak. Naj župnik teh napak nikar ne povikšuje. Če le niso prevelike in predebele, naj jih gleda raje skozi prste in si misli: gospod je še mlad, neskušen — reči mu ni treba tega. S časom se ti ponudi priložnost, da boš marsikaj opilil nad njim.

Če je kapelan naredil kako neumnost, ne naznanjaj je takoj škofiji. To ni krščansko. *Dic ecclesiae* pride šele potem na vrsto, ko vse drugo nič pomagalo ni. Če v jezi pišeš, ne pišeš s tinto, ampak z žolčem.

Nikoli svojega kapelana očitno pred ljudmi ne posvari. Če prideš skupaj s svojimi kolegi, župniki, ne črni svojega kapelana, kakošen je. Kaj te bo mar on spoštoval ali ljubil, če bo za to zvedel. Pa četudi ne izve, ali je to pošteno, ali je to očetovsko, da župnik svojega kapelana pred občinstvom na sramoto postavlja?

Niso vsi kapelani jednaki. Eden je kakor hrast, drugi je šibek in slab. Eden je dober govornik, drugi ne, pa je morda boljši katehet. Uči se računati s temi različnimi lastnostmi. Če je tvoj kapelan bolehen, imej sočutje ž njim, in poskrbi mu s hrano ali kako drugače, kolikor moreš. Tudi če je močan gospod, ga smeš krotiti, da si zdravja ne zapravi, zakaj mladina je nepremišljena. Če pokažeš tako očetovsko skrb, zelo se boš kapelanom prikupil. Radi te bodo imeli in ti tudi radi pomagali.

Ne bodi tega mnenja, da je vse slabo, kar je kapelan naredil, ali česar se je kapelan lotil. Nekateri ti hoče — po tvojih mislih — vse prekucniti. Mogoče, da je gospod nagel, mogoče pa tudi, da za kolikor ima eden preveč »ajfra«, ga ima drugi za toliko premalo. Koristno bi bilo večkrat, da bi se kapelanom prepustilo vodstvo kake bratovščine, seveda pod župnikovim nadzorstvom.

Čez vse grda je med duhovniki zavist. Izčim se pa včasih tudi med kapelani in župniki. Krive so tega največkrat ženske, tisti priliznjeni, strupeni jeziki, ki enega gospoda čez mero hvalijo: o, ti imajo vedno toliko ljudi za spoved, tako jih imamo radi, tako govorijo kakor angelj, a, uni pa ne! Tako govorjenje zaseje hudičevo zavist in zopernost med farno duhovščino, Godi se potem nekaj tacega, kakor se je godilo nekdaj med Savlom in Davidom. *Porro cum reverteretur* — tako govori sv. pismo (I. Reg. 18, 6—11.) — *percusso Philistaeo, egressae sunt mulieres de universis orbibus Israel, cantantes chorosque ducentes*. Tako pridejo take pobožne osebe v farovž ali v kapelanijo kadilo zažigat. Splošno pravilo za duhovnika: imej z žen-

skami kolikor mogoče malo opraviti, vsaj v svojem stanovanju ne. Bodi toliko pameten, da ne boš vsega verjel. Kakor župnik drži se sveta sv. Pavla, ki pravi svojemu učencu Titu: Ne vsprejemaj tožbe zoper duhovnika — *nisi duobus vel tribus testibus. Et praecinebant mulieres ludentes atque dicentes: Percussit Saul mille, et David decem millia. Iratus est autem Saul nimis et displicuit in oculis ejus sermo iste. Dixitque: dederunt David decem millia, et mihi mille dederunt: quid ei superest nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David a die illa et deinceps. Tenebatque Saul lanceam, et misit eam. Ali se vse to ne ponavlja šestokrat v duhovskem življenju? Misit lanceam — duhovnik meče kopje opravljanja na svojega sobrata.*

Tako se prikažejo včasih nekatere stvari, ki duhovnu, najmanj župniku, nikakor časti ne delajo. Ni lepo, če župnik prosi, da bi kapelana predstavili, ker plodonosno deluje v fari. *Ille debet crescere, ego autem minui* — je rekel sv. Janez Krstnik o svojem Odrešeniku. Še vesel bodi, če imaš kapelana, ki si je s svojimi zmognostmi in s svojo gorečnostjo pridobil spoštovanje v fari. Potem ti lahko poskrbiš za druge stvari, se lažje držiš pisarne, bolj gledaš na cerkveno imetje, in več moliš. Marsikdo se hoče ljudem prikupiti s tem, da skuša kapelana ponižati, pa s tem le sebe poniža. Drugi si želi mesto dobrega kapelana samo srednjega, pa dobi ali prav slabega ali pa prav dobrega, tako, da mu je še manj vstreženo.

Velikokrat je zato nezadovoljnost med farno duhovščino, ker župnik vse delo — ali vsaj vse težje delo — kapelanu naloži na rame. Če bi tudi kapelan rad vse storil, naj župnik tega ne privoli. Po navadi pa si kapelan vsaj misli, zakaj bi pa včasih tudi župnik ne šel obhajati, zakaj bi župnik ne šel v šolo, ali župnik ne šel izpraševati. Kapelan na ta način zgubi velik del spoštovanja do svojega predstojnika, župnik pa tudi spoštovanje pri faranih. Kako je to ljudem všeč, če se župnik nobenemu delu ne odteguje. Vsaj pri njegovem duhovnem opraviilu v pisarni, ali pri njegovih sitnostih, bodisi s cerkvenim premoženjem ali drugimi farnimi zadevami, mora nekaj duhovno-pastirskega delovanja biti župniku celó v — razvedrilo; recimo kako obhajilo, pot h kakemu bolniku, ki je že leta in leta bolan, ali nekaj šole itd. Ljudje to vidijo radi. Kako čudno se sliši, če župnik reče: Zakaj pa ima kovač klešče . . . To razdraži kapelana, ko vidi, da ima župnik čas, pa nič ne stori, da jezen reče: »Pa naj gospod fajmošter gredó.« No, farnim mežnarjem tako govorjenje niti od župnikove niti od kapelanove strani gotovo ni vspodbudno.

Priznamo radi, da se mora kapelan ozirati na starost, zdravje, čast župnikovo; v gotovih slučajih bi bilo celó netaktno, ko bi tirjal kaj tacega, kar po navadi opravljajo kapelani. Ali če so duhovni pomočniki dobri, naj bodo tudi predstojniki dobrohotni, in naj ne tirjajo ničesar, kar bi moglo tudi mirnega kapelana žaliti. Roka roko umiva — je star pregovor. Že ljubezen rodi ljubezen. Le tedaj, če župnik pokaže ljubeznivo srce do svojega mlajšega tovariša, le potem se more uresničiti: *parochus pater, capellanus filius.*

Omenjali pa smo že v začetku te razprave, da izvir vse ljubezni je — Bog. Torej župnik brez Boga tudi tega razmerja do kapelana ne bo znal zadeti. Kolikor več krščanskega duha, kolikor več pobožnosti med župnikom in kapelanom, toliko več edinosti in zadovoljnosti: kako lepo je potem videti taka dva gospoda, vsa navdušena za svoj poklic, vedno skrbna za blagor ovčic svojih, drug drugemu vdana! Oba sta enega srca, enega duha, v spodbuden izgled faranom, v veselje Bogu. Kaj bi se še moglo taki duhovščini vstavljati, katero le sveti nameni vodijo na delo. Tako vzorno dvojico z Duhom božjim napolnjenega župnika in svetega kapelana nam podaja sv. pismo pod imenom sv. Pavla in učenca njegovega Timoteja. Poslušajmo, kako govori svetovni apostelj v svojem drugem listu do Timoteja: »Neprenehoma te imam v spominu noč in dan v svojih molitvah, in te želim videti, ko se spomnim tvojih solz, da bi bil z veseljem napolnjen; in ko se spomnim tiste vere, katera je v tebi brez hinavščine, katera je tudi prej prebivala v tvoji stari materi Zoidi in v tvoji materi Evniki; prepričan sem pa, da tudi v tebi. Zato te opominjam, da obudi milost božjo, katera je v tebi po pokladi mojih rok. Delaj z menoj vred za evangelij po moči Boga.« (II. Tim. 1, 3—8.) O, kako živa ljubezen, srčna skrb klije iz teh Pavlovih besed, ob enem pa žari iz njih ogenj sv. Duha, ki je navduševal sv. Pavla in sv. Timoteja za veličastno nalogo, da bi povsod s pridom Kristusov uk utrjevala. Obe pismi do Timoteja kakor tudi do Tita, ste sveta pridiga za vse župnike, kako naj oni učé z besedo in izgledom svoje kapelane, da bodo postali vzorni duhovni.

Velikokrat je to razmerje med župnikom in kapelanom nekako premrzlo, preveč posvetno, kakor bi se ne zavedala, da sta oba učenca Kristusova. Župnik pa naj čuti, da on ni samo župnik fari, ampak tudi župnik svojemu kapelanu, in da kot takemu posebno veljajo besede svetega Pavla: *Bonum exemplum praebe te ipsum.*

Kdo nam bo zameril, če trdimo, da se ta dober izgled župnikov premalo vpoštevava. In vendar je gotovo, da se dobri kapelani šele pri dobrih

župnikih naredijo. Koliko vpliva na novomašnika njegova prva služba. Srečen, če je dobil vestnega župnika za predstojnika. Mlad gospod je tako vsprejemljiv. Ako župnik sovraži opravljanje, tudi on je bo začel sovražiti; ako je on natančen v brevirju, učil bo te natančnosti tudi svojega kapelana; ako on rad moli, tudi kapelan bo rad molil; ako se on zanima za živahno katoliško življenje v fari, tudi kapelan bo dobil veselje, da se bo za take stvari zanimal; ako župnik rad hodi v spovednico, posnemal ga bode tudi kapelan itd. Nasprotno pa ga slab izgled v slabem hitro utrdi; kako idejalno cvetko, ki je ob suši vskalila v semenišču, pa še komaj brli, tak slab izgled do cela zamori . . . Tu manjka potem duha Kristusovega! Zato rečemo še enkrat: Župnik naj čuti, da je on župnik tudi svojemu kapelanu, in da mora on paziti, da bo tudi svojega kapelana posvetil! Zakaj to povdarjamo? Zato, ker to je eden prvih pogojev, da bo zamogla med kapelanom in župnikom vladati prava ljubezen, ne svetna, božja ljubezen.

Ker se čestokrat tirja, da bi bil kapelan do svojega župnika kakor sin do svojega očeta, zato omenjamo le še en izgled kapelana-mučenca, ki je hotel svojemu predstojniku biti tovariš celó do smrti. To je sveti Lovrencij. Znano je, kako je tekel za svetim Sikstom papežem, ko so ga rabeljni peljali na morišče. Ta pa ga je prijazno tolažil, da bo kmalu prišel za njim. Povzet je ta izgled iz življenja svetnikov. Uči pa nas vse, kolike značaje more Duh božji vstvariti. Pa ker se čutimo prerevne, da bi se kar za svetniki spuščali v višave, zato podamo še drug izgled, povzet iz domače duhovščine. To je župnik Tedeschi.

Drobtinice pišejo o njem tako-le: »Svojim duhovnim pomočnikom bil je moder predstojnik, ljubezniv in skrben oče . . . Tedeschi je gledal na to, da je kapelan vestno in natančno izvrševal svoje dolžnosti in da je njegovo vedenje v cerkvi in zunaj cerkve vedno čast delalo vzvišenemu duhovskemu stanu . . . Njega je kapelan moral visoko spoštovati in srčno ljubiti. Vsak izmed njih se je v kratkem času prepričal, da se skriva pri župniku pod bolj trdo vnanjostjo najboljše srce, katero nima druge želje, kakor njemu koristiti in mu njegovo službovanje narediti kolikor mogoče prijetno. Videl je, da ga v vsaki najmanjši reči po bratovski poučuje, da nima najmanjše skrivnosti do njega, da se na vso moč prizadeva sam nositi butaro težavnih farnih opravil — zato ni mogel drugače, kakor da je povračeval ljubezen z ljubeznijo in da se je skrbno ogibal, njegovo plemenito srce razžaliti. Nekdanji kapelani se vsi z veseljem spominjajo prijetnega službovanja pri Tedeschiju. Dobro ime in čast kapelanova mu je bila draga nad vse. Bolj je bil razžaljen, ako je kapelan moral kaj po nedolžnem trpeti, kakor če se je kdo lotil njegove lastne časti. Gorje vsakemu, kdor je hotel kapelana črniti pred njim. En pogled njegov je zadostil, da je obmolknil obrekovalec. Sam pa tudi nikdar ni govoril o najmanjših slabostih svojih duhovnih pomočnikov; o vsakem je vedel le kaj dobrega, hvalevrednega povedati.«

Ako hočeš kaj več vedeti, beri življenje tega možaka. Navzel se boš njegovega duha, da boš znal ljubezniv biti do svojih duhovnov tovarišev, kakor je bil — pokojni Tedeschi. Kajti bil je v resnici: *parochus cooperatoris pater — sacerdos sacerdotis frater*.

Postna postava

za ljubljansko škofijo v letu 1895.

Polajšave, ki so se gledé posta doslej dajale v ljubljanski škofiji, veljajo vsled novega, za pet let danega privoljenja apostolske stolice z dné 15. septembra 1894 tudi za leto 1895.

Verniki ljubljanske škofije so tedaj dolžni pri spolnovanju postne zapovedi paziti v tekočem letu na sledeče določbe:

I. Dnevi, o katerih si je pritrpati treba, ali o katerih je dovoljeno le jedenkrat do sitega jesti, so:

1. Vsi dnevi štiridesetdanskega posta razun nedelj.
2. Kvatrne srede, petki in sobote.
3. Srede in petki v adventu.
4. Dnevi pred binkoštni, pred prazniki svetega Petra in Pavla, vnebovzetja Marijinega, vseh svetov, čistega spočetja Marije Device in pred Božičem.

II. Dnevi, o katerih je prepovedano meso jesti, so:

1. Vsi petki celega leta.
2. Pepelnična sredo, štiri kvatrne srede in kvatrne sobote.
3. Trije zadnji dnevi velicega tedna.
4. Dnevi pred binkoštni, pred prazniki svetega Petra in Pavla, vnebovzetja Marijinega, vseh svetov, čistega spočetja Marije Device in pred Božičem.

III. Privoljeno je nadalje meso jesti:

1. Za vso škofijo, kolikorkrat je zapovedan praznik na kak poprej imenovani dan, na kateri je meso jesti prepovedano.

2. Za posamezne kraje, kolikorkrat je kak semenj na tak dan. (V mnogih farah je po več raznih krajev, ki so drug od drugega oddaljeni; tû polajšanje ne velja za vso faro, ampak le za tiste kraje, kjer se zaradi semnja večja množica ljudij shaja.)

3. Za posamezne osebe:

a) Razun pepelnične srede, zadnjih treh dni velicega tedna ter dni pred binkoštni in Božičem se za vse druge dni polajšanje, to je privoljenje meso jesti, daje:

delavcem v tovarnah (fabrikah) in v premogoin rudokópih;

popotnikom, ki v krčmah ali gostilnicah jedó; tudi drugim, kateri n. pr. v mestih, trgih itd. navadno v gostilnico na hrano hodijo.

b) Razun velicega petka se za vse druge dni táko polajšanje daje:

železničnim sprevodnikom ali konduktêrjem; vsem, ki po železnici potujejo in so prisiljeni na železničnih postajah v ondotnih gostilnicah jesti; tistim, ki zaradi zdravja v kopeli bivajo, njihovim ondi bivajočim družinam in poslom.

c) Vse dni, brez izjeme, smejo mesne jedi vživati:

tisti, kateri so zaradi prevelike revščine primorani jesti, karkoli dobé;

tudi drugi, ki v družinah služijo ali živé, kjer se postno ne kuha.

Vendar naj taki gledajo, če je moč, da se vsaj veliki petek mesnih jedij zdrže.

IV. Vse tiste postne dni v letu, o katerih je le jedenkrat nasititi se pripuščeno, in ves štiridesetdanski postni čas, tudi ob nedeljah, je vživanje rib in mesa pri ravno tistem obedu prepovedano. Treba se je zdržati mesa ali rib.

V. V jedi pritrgovati si ni treba: bolnikom, nadalje onim, ki težka dela opravljajo; slednjič onim, ki eden in dvajsetega leta še niso dopolnili, ali pa so šestdeseto prestopili.

Oni, katerih ne veže zapoved v jedi pritrgovati si, smejo tiste dni, kadar je drugim v jedi pritrgovati si zapovedano, pa ne popolnoma prepovedano jesti meso, — izjemoma meso jesti, kolikorkrat med dnevom jed vživajo: nasproti pa smejo oni, katere veže zapoved v jedi pritrgovati si, tiste dni meso le o poludne in zvečer vživati, pa si zvečer po dolžnosti pritrgovati.

Gospodje župniki in spovedniki so pooblaščen, da smejo v slučajni resnični potrebi prepoved o zavživanju mesa še bolj zlajšati, vzlasti pa dovoliti, da se pri napravljanju postnih jedij, razven vélicege petka in kvatrnih petkov, sme svinjska ali sploh živalska maščoba rabiti mesto masla. Kdor méní, da mu je stalne dispenze ali polajšave potreba, naj se zastran tega obrne na kn.-šk. ordinarijat.

Tukaj navedena določila pa ne veljajo tudi za redovnike; oni se ravnajo po svojih pravilih.

Vsi verniki, ki se s tem podeljene polajšave poslužujejo, naj tiste dni štiridesetdanskega posta, o katerih to storé, — tudi ob nedeljah, — petkrat molijo „Očenaš“ in „Češčena Marija“ v čast britkemu trpljenju in smrti Jezusa Kristusa. Vendar jim je na prosto voljo dano, mesto tega primerno miloščino dajati.

Fastenmandat

der Diöcese im Jahre 1895.

Die Mac-
gebotes in de-
waren, bleib-
theilter Gene-
15. Septemb-
Geltung.

Es haben
Diöcese in Betre-
Jahre Nachstehendes zu

Fasten-
standen
hre er-
s ddo.
395 in

Laibacher
in diesem

I. Eigentliche Fasttage oder Abstinenztage, an welchen nur einmalige Sättigung erlaubt ist, sind folgende:

1. Alle Tage der vierzigstägigen Fastenzeit, ausgenommen die Sonntage.

2. Die Mittwoch, Freitag und Samstag der vier Quatemberzeiten.

3. Die Mittwoch und Freitag der Adventzeit.

4. Die Vorabende vor Pfingsten, Petri und Pauli, Mariä Himmelfahrt, Allerheiligen, Unbefleckte Empfängniß und Weihnachten.

II. Abstinenztage, d. h. solche, an welchen der Genuß von Fleischspeisen verboten ist, sind folgende:

1. Alle Freitage des ganzen Jahres.

2. Der Aschermittwoch, die vier Quatembermittwoche und Quatembersonntage.

3. Die drei letzten Tage der Charwoche.

4. Die Vorabende vor Pfingsten, vor Petri und Pauli, Mariä Himmelfahrt, Allerheiligen, Unbefleckte Empfängniß und Weihnachten.

III. Weitere Dispensen vom Gebote, sich des Fleisheßens zu enthalten, sind folgende:

1. Für die ganze Diöcese, so oft ein gebotener kirchlicher Feiertag auf einen der früher genannten Abstinenztage fällt.

2. Für einzelne Orte, so oft daselbst ein Jahrmarkt auf einen der genannten Abstinenztage fällt. (Viele Pfarren bestehen aus mehreren von einander entfernten Orten; da gilt die Dispense nicht für die ganze Pfarre, sondern nur für jene Orte, wo des Marktes wegen das Zusammenströmen von Menschen stattfindet.)

3. Für einzelne Personen:

a) Mit Ausnahme des Aschermittwochs, der drei letzten Tage der Charwoche und der Vorabende vor Pfingsten und Weihnachten werden an allen übrigen Tagen dispensiert:

die Arbeiter in Fabriken und in Kohlen- und anderen Bergwerken;

die Reisenden, welche in Gasthäusern essen, auch andere, falls sie z. B. in Städten oder anderen geschlossenen Orten in Gasthäusern ihre Beföstigung haben.

b) Mit Ausnahme des Charfreitags werden an allen übrigen Tagen dispensiert:

die Eisenbahn-Conducteurs;

die Reisenden, falls sie auf Bahnstationen speisen; diejenigen, welche sich zur Herstellung der Gesundheit in Bädern aufhalten, mit ihren daselbst befindlichen Angehörigen und ihrer Dienerschaft.

c) Vom Verbote des Fleischgenußes, wenn ihnen Fastenspeisen nicht anreichend zu Gebote stehen, sind gänzlich dispensiert:

jene, welche wegen großer Armuth essen müssen, was immer sie bekommen;

auch die Uebrigen, welche in einer Familie leben, wo Fastenspeisen nicht aufgetischt werden. Sie sollen jedoch trachten, sich, wenn möglich, wenigstens am Charfreitage des Fleischgenußes zu enthalten.

IV. An allen jenen Fasttagen des Jahres, an denen nur einmalige Sättigung erlaubt ist, und in der ganzen Fastenzeit, auch an den Sonntagen, ist der Genuß von Fisch- und Fleischspeisen bei einer und derselben Mahlzeit nicht erlaubt. Man muß sich entweder des Fleisches oder des Fisches enthalten.

V. Sich Abbruch zu thun sind nicht verpflichtet: die Kranken, ferner jene, welche schwere körperliche Arbeiten verrichten, endlich die noch nicht das einundzwanzigste Lebensjahr erfüllt oder das sechzigste Jahr bereits überschritten haben.

Diejenigen, welche nicht zum Abbruch verpflichtet sind, dürfen an jenen Abbruchstagen, an denen der Fleischgenuß nicht gänzlich verboten ist, Fleisch essen, so oft sie im Laufe des Tages Nahrung zu sich nehmen, während hingegen die zum Abbruche Verpflichteten an denselben nur Mittags und Abends Fleisch genießen dürfen, sich am Abende aber den schuldigen Abbruch thun müssen.

Die Herren Pfarrer und Beichtväter sind ermächtigt, in einzelnen Fällen einer wirk-

lichen Nothwendigkeit noch weit Verbote des Fleischgenußes zu gestatten, daß zur Be- mit Ausnahme des Charfreitage, statt der Buß- zess auch Schweinfett gebraucht werden Dispense zu bedürfen fürstbischöfliche Ord-

Die vorstehen- für Ordensp sich nach ihr

Alle G Nachsichten zigtägig an welchen Unser " zu Ehren de Jedoch steht es in sprechendes Almosen

nde Dispensen vom ilen, insbesondere n Fastenspeisen, d der Quatember- s Rindschmal- überhaupt Thier- er eine bleibende j diesfalls an das en.

en sind nicht auch ; dieselben richten

hiemit gewährten Tage der vier- an Sonntagen, — al das „Vater ist du Maria“ Jesu Christi zu beten. an dessen Statt ein ent- geben.

